

RP 199/2020 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av livsmedelsmarknadslagen, 1 kap. 2 och 6 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen och 1 § i lagen om verkställighet av böter

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att livsmedelsmarknadslagen, lagen om rättegång i marknadsdomstolen och lagen om verkställighet av böter ändras.

Enligt förslaget ändras livsmedelsmarknadslagen så att den omfattar de bestämmelser som förutsätts till följd av det nationella genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan. I lagen tas det in förbud mot förfaranden som anses strida mot god affärssed i samband med leveransavtal för jordbruksprodukter och livsmedel, när köparen har en större omsättning än säljaren och köparens omsättning överstiger 2 miljoner euro.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen ska övervaka att förbuden iakttas. I livsmedelsmarknadslagen tas det in bestämmelser om skydd av konfidentialiteten för uppgifterna om den aktör som anmäler överträdelser, och bestämmelser tas in i den utsträckning det är motiverat med beaktande av rätten till försvar. Dessutom föreskrivs det om inspektioner, rätt att få uppgifter, förbud och påföljder.

Ändring i livsmedelsmarknadsombudsmannens beslut om offentlig varning och förbud ska i fortsättningen sökas hos marknadsdomstolen. I lagen om rättegång i marknadsdomstolen görs de ändringar som har samband med detta. I lagen föreskrivs dessutom om det förfarande som ska tillämpas vid påförande av de påföljdsavgifter som föreslås i livsmedelsmarknadslagen och vid ändringssökande. Till lagen om verkställighet av böter fogas en bestämmelse om behandling av påföljdsavgifter.

Genom propositionen genomförs det mål att förbättra odlarnas ställning i livsmedelskedjan som uppställts i avsnittet Ett livskraftigt Finland i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marinns regering ”Ett inkluderande och kunnigt Finland – ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle”.

Lagarna avses träda i kraft den 1 november 2021.

INNEHÅLL

SISÄLLYS

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Beredning	4
2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll	6
2.1 Tillämpningsområde	6
2.2 Definitioner	6
2.3 Förbjudna handelsmetoder	7
2.3.1 Betalningstid	7
2.3.2 Annullering av en order	7
2.3.3 Ensidiga ändringar av villkoren	8
2.3.4 Returnering	8
2.3.5 Förbjudna betalningar	8
2.3.6 Leveransavtals skriftliga form	9
2.3.7 Företagshemligheter	9
2.3.8 Kommersiella repressalier	9
2.4 Myndighet, befogenheter och handläggning av ärenden	9
2.5 Rätt att få uppgifter, inspektioner, förbud och påföljder	10
2.6 Alternativ tvistlösning och rekommendationer	11
2.7 Myndighetssamarbete, rapportering, övervakning och genomförandeakter	11
2.8 Nationellt handlingsutrymme	11
3 Nuläge och bedömning av nuläget	11
3.1 Gällande praxis och bedömning av dem	11
3.2 Nuläget i lagstiftningen och bedömning av nuläget	14
3.2.1 Tillämpningsområde	15
3.2.2 Definitioner	16
3.2.3 Förbjudna handelsmetoder	16
3.2.3.1 Betalningstid	16
3.2.3.2 Annullering av en order	17
3.2.3.3 Ensidiga ändringar av villkoren	17
3.2.3.4 Returnering	18
3.2.3.5 Förbjudna betalningar	18
3.2.3.6 Leveransavtals skriftliga form	18
3.2.3.7 Företagshemligheter	19
3.2.3.8 Kommersiella repressalier	19
3.2.4 Myndighet, befogenheter och handläggning av ärenden	20
3.2.4.1 Begränsningar av offentligheten vid behandling	21
3.2.5 Rätt att få uppgifter, inspektioner, förbud och påföljder	23
3.2.5.1 Rätt att få uppgifter och inspektioner	23
3.2.5.2 Beslut om överträdelse av förbuden och upphörande med en förbjuden handelsmetod	23

RP 199/2020 rd

3.2.5.3 Påföljder	24
3.2.5.4 Förfarandena vid meddelande av förbud och åläggande av påföljder.....	25
3.2.6 Alternativ tvistlösning och rekommendationer	27
3.2.7 Myndighetssamarbete, rapportering, övervakning och genomförandeakter	28
3.2.8 Ändringssökande och preskriptionsbestämmelser	28
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	29
4.1 De viktigaste förslagen.....	29
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	30
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	30
4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	35
4.2.3 Miljökonsekvenser och övriga samhällsliga konsekvenser	35
4.2.4 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna	36
5 Alternativa handlingsvägar	36
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	36
5.1.1 Tillämpningsområde	36
5.1.2 Färskvaror	37
5.1.3 Befogenhet att meddela förbud	37
5.2 Handlingsmodeller som planeras eller används i andra medlemsstater	38
6 Remissvar	40
7 Specialmotivering	44
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	62
9 Ikraftträdande.....	62
10 Verkställighet och uppföljning	62
11 Förhållande till andra propositioner.....	63
11.1 Samband med andra propositioner.....	63
11.2 Förhållande till budgetpropositionen	63
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	64
12.1 Förbud mot viss avtalspraxis samt näringsfrihet.....	64
12.2 Garantier för en rättvis rättegång och skydd för privatlivet	65
12.2.1 Offentlighet vid handläggning	65
12.2.2 Rätt att få uppgifter samt inspektioner	67
12.2.3 Ändringssökande.....	70
12.3 Den straffrättsliga legalitetsprincipen och påföljder	70
LAGFÖRSLAG	74
Lag om ändring av livsmedelsmarknadslagen	74
Lag om ändring av 1 kap. 2 och 6 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen	84
Lag om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter	85
BILAGA	86
PARALLELLTEXT	86
Lag om ändring av livsmedelsmarknadslagen	86
Lag om ändring av 1 kap. 2 och 6 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen	103
Lag om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter	105

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

I anslutning till de handelsmetoder som används i avtalsförhållanden inom livsmedelskedjan antogs i april 2019 Europaparlamentets och rådets direktiv ([EU 2019/633](#)) om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan, nedan *direktivet om otillbörliga handelsmetoder*. Direktivet förutsätter att en medlemsstat förbjuder vissa i direktivet närmare angivna handelsmetoder, övervakar att förbuden iakttas och bestämmer påföljder för överträdelser av förbuden. I propositionen föreslås att det utfärdas sådana nationella bestämmelser som direktivet förutsätter.

Genom propositionen fullföljs också det mål att förbättra odlarnas ställning i livsmedelskedjan som uppställts i avsnittet Ett livskraftigt Finland i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering ”Ett inkluderande och kunnigt Finland – ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle”.

1.2 Beredning

Beredningen av EU-rättsakten

Otillbörliga handelsmetoder och bekämpningen av dem inom livsmedelskedjan har diskuterats inom EU ända sedan 2003. Enligt de utredningar som gjorts på EU-nivå förekommer det otillbörliga handelsmetoder i avtalsförhållandena inom livsmedelskedjan. Orsaken till detta har ansetts vara att aktörerna inom livsmedelskedjan har en avvikande förhandlingsstyrka på grund av sektorns struktur. Inom EU produceras jordbruksprodukter på cirka 10 miljoner gårdar. Livsmedelsindustrin och handeln är däremot mycket centraliserade.

Sju organisationer på EU-nivå bildade 2013 för att förbättra läget det så kallade leverantörskedjeinitiativet (Supply Chain Initiative, SCI). SCI är ett frivilligt initiativ som enskilda företag kan ansluta sig till om de iakttar principerna för god affärsed. Företrädare för livsmedelsindustrin, detaljhandeln och partihandeln deltar i initiativet. Däremot har odlarna och de små köttföreläggningsföretagens intresseorganisation inte anslutit sig till initiativet, och de med initiativet anknutna förväntningarna om ett förbättrat läge har inte helt och hållet infriats.

Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén uppmanade under 2016 kommissionen att bereda lagstiftning för att ingripa i otillbörliga handelsmetoder. Den av kommissionen utsedda oberoende arbetsgruppen på hög nivå (The Agricultural Markets Task Force, AMTF) rekommenderade dessutom i sin rapport EU-lagstiftning om orättvisa handelsmetoder, öppenhet på marknaden och samarbete mellan producenterna.

Kommissionen inledde beredningen av den föreslagna rättsakten genom att 2017 genomföra en [process för samråd](#) med berörda parter. Cirka 90 procent av de svarande ansåg att det förekommer osunda handelsmetoder inom livsmedelskedjan, och största delen ansåg att det krävs åtgärder på EU-nivå för att lösa problemet. Av de berörda parterna var det endast detaljhandelsbranschen som var av annan åsikt.

Kommissionen lade i april 2018 fram ett [förslag](#) (COM(2018) 173 final) till Europaparlamentets och rådets direktiv om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i livsmedelskedjan. Direktivet skulle vara tillämpligt på vissa osunda handelsmetoder som förekommer vid handeln med

RP 199/2020 rd

livsmedel när säljaren är ett litet eller medelstort företag och köparen är ett större än medelstort företag. I direktivet föreslogs en minimiförteckning över förbjudna osunda handelsmetoder samt bestämmelser om hur förbuden ska övervakas.

Finland förhöll sig positivt till förslaget, men ansåg att dess tillämpningsområde bör utvidgas så att det täcker små företags försäljning av livsmedel också till åtminstone medelstora företag. Dessutom betonade man att det bör kunna föreskrivas nationellt om eventuella sanktioner, om området för det sanktionerade beteendet och om grunderna för sanktionernas storlek. Finland föreslog också att tiden för att genomföra direktivet bör förlängas till två år.

Finlands mål med förhandlingarna beskrivs i statsrådets skrivelse till riksdagen [U 29/2018 rd](#). Ärendet behandlades 14 gånger i statsrådets EU-18-sektion (jordbruk och livsmedel) och hördes i EU-8-sektionen (inre marknaden). Ärendet lades fram för EU-ministerutskottet den 13 april 2018. Riksdagens stora utskott informerades den 13 april 2018 och statsrådets skrivelse (U 29/2018 rd) lämnades till riksdagen den 31 maj 2018. Ärendet lades fram för jord- och skogsbruksutskottet den 7 juni 2018 ([JsUU 12/2018 rd](#)) och för ekonomiutskottet den 12 juni 2018 ([EkUU 34/2018 rd](#)). En kompletterande U-skrivelse ([UKU 24/2018 rd](#)) om ärendet behandlades i riksdagens jord- och skogsbruksutskott den 21 november 2018 ([utskottets ställningstagande](#)).

Under 2018 behandlades förslaget flera gånger i Europaparlamentet och rådet. I rådet godkändes mandatet att inleda förhandlingarna av särskilda jordbrukskommittén den 1 oktober 2018 utifrån handlingen 11302/2/18 REV 2, och i Europaparlamentets plenum den 25 oktober 2018 utifrån ett betänkande (A8-0309/2018) som godkänts av Utskottet för jordbruk och landsbygds utveckling (AGRI). Det förhandlades om förslaget till direktiv under slutet av 2018 innan Europaparlamentet och rådet nådde en politisk överenskommelse i december 2018. Den slutliga kompromissen godkändes i Europaparlamentet den 12 mars 2019 och i rådet den 9 april 2019.

De viktigaste ändringarna i den uppnådda kompromissen jämfört med kommissionens ursprungliga förslag gällde en utvidgning av tillämpningsområdet, en ökning av antalet handelsmetoder som ska förbjudas, sättet på vilket ärenden behandlas, tillsynsmyndighetens befogenheter och medlemsstaternas rätt att utfärda strängare bestämmelser. Dessutom beaktades ett frivilligt förlikningsförfarande och tiden för att genomföra direktivet förlängdes. Finland godkände den uppnådda kompromissen i vilken Finlands ovan konstaterade förslag hade beaktats.

Direktivet om otillbörliga handelsmetoder offentliggjordes den 25 april 2019. Dess rättsliga grund är fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, nedan *FEUF*, i synnerhet artikel 43.2 i fördraget. Den nationella lagstiftning som direktivet förutsätter ska offentliggöras före den 1 maj 2021 och den ska tillämpas senast från och med den 1 november 2021. De leveransavtal som har ingåtts före den nationella lagstiftningen offentliggörs ska anpassas till direktivet inom ett år från det att den nationella lagstiftningen har offentliggjorts.

Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid jord- och skogsbruksministeriet. Med tanke på beredningen inleddes det den 20 juni 2019 ett projekt (MMM016:00/2019) och tillsattes i oktober 2019 en arbetsgrupp till vilken det bjöds in företrädare för jord- och skogsbruksministeriet, justitieministeriet, arbets- och näringsministeriet och Konkurrens- och konsumentverket. Beredningsunderlaget till regeringens proposition finns i den offentliga tjänsten på adressen: <https://mmm.fi/sv/projekt2?tunnus=MMM016:00/2019>. Arbetsgruppens mandattid fortsatte till slutet av mars 2020. Arbetsgruppen hade till uppgift att behandla de lagstiftningsändringar som behövs till följd av direktivet om otillbörliga handelsmetoder och att föreslå behövliga författningsändringar. I feb-

RP 199/2020 rd

ruari–mars 2020 ordnades det diskussionsmöten för de centrala intressentgrupperna om arbetsgruppens preliminära förslag och propositionen sändes på remiss våren 2020. Propositionen överlämnades till riksdagen under höstsessionen 2020.

2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll

Målsättningen med direktivet om otillbörliga handelsmetoder är enligt skäl 44 i ingressen till direktivet att fastställa en minimiskyddsnivå inom unionen genom harmonisering av medlemsstaternas olika åtgärder rörande otillbörliga handelsmetoder. Det är alltså fråga om en minimi-harmonisering. Nedan följer en närmare genomgång av innehållet i direktivet om otillbörliga handelsmetoder.

2.1 Tillämpningsområde

Direktivet om otillbörliga handelsmetoder är enligt artikel 1 tillämpligt på vissa otillbörliga handelsmetoder som förekommer vid försäljning av jordbruks- och livsmedelsprodukter av

- a) leverantörer som har en årsomsättning på högst 2 000 000 euro till köpare som har en årsomsättning på mer än 2 000 000 euro,
- b) leverantörer som har en årsomsättning på mer än 2 000 000 euro men högst 10 000 000 euro till köpare som har en årsomsättning på mer än 10 000 000 euro,
- c) leverantörer som har en årsomsättning på mer än 10 000 000 euro men högst 50 000 000 euro till köpare som har en årsomsättning på mer än 50 000 000 euro,
- d) leverantörer som har en årsomsättning på mer än 50 000 000 euro men högst 150 000 000 euro till köpare som har en årsomsättning på mer än 150 000 000 euro,
- e) leverantörer som har en årsomsättning på mer än 150 000 000 euro men högst 350 000 000 euro till köpare som har en årsomsättning på mer än 350 000 000 euro.

Detta tillämpningsområde som fastställs enligt omsättningen kallas *den dynamiska modellen*. Omsättningen ska förstås i enlighet med kommissionens rekommendation 2003/361/EG.

Direktivet om otillbörliga handelsmetoder är också tillämpligt på försäljning av jordbruks- och livsmedelsprodukter av leverantörer som har en årsomsättning på högst 350 000 000 euro till köpare som är offentliga myndigheter. Det omfattar också de tjänster som avses i artikel 3. Direktivets tillämpningsområde omfattar inte avtal mellan leverantörer och konsumenter.

Direktivet är tillämpligt på försäljning där leverantören och/eller köparen är etablerad i EU.

Enligt artikel 3.4 i direktivet om otillbörliga handelsmetoder ska medlemsstaterna säkerställa att de förbud som fastställs i artiklarna 3.1 och 3.2 utgör överordnade tvingande bestämmelser som ska tillämpas i alla situationer som faller inom tillämpningsområdet för dessa förbud, oberoende av den rätt som annars skulle tillämpas på leveransavtalet mellan parterna.

2.2 Definitioner

Artikel 2 i direktivet om otillbörliga handelsmetoder innehåller definitioner. Med *jordbruks- och livsmedelsprodukter* avses produkter som förtecknas i bilaga I till FEUF samt produkter

som inte förtecknas i den bilagan men som framställs för användning som livsmedel genom användning av produkter som förtecknas i den bilagan.

Med *jordbruks- och livsmedelsprodukter som är färskvaror* avses jordbruks- och livsmedelsprodukter som på grund av sin beskaffenhet eller i förädlingsledet kan komma att bli undermåliga för försäljning inom 30 dagar efter skörd, produktion eller förädling.

Med *köpare* avses varje fysisk eller juridisk person, oberoende av den personens etableringsort, och varje offentlig myndighet i unionen som köper jordbruks- och livsmedelsprodukter, samt en grupp av sådana fysiska eller juridiska personer. Med *leverantör* avses varje jordbruksproducent eller fysisk eller juridisk person, oberoende av etableringsort, som säljer jordbruks- och livsmedelsprodukter, samt en grupp av sådana jordbruksproducenter eller en grupp av sådana fysiska och juridiska personer, såsom producentorganisationer, leverantörsorganisationer och sammanslutningar av sådana organisationer.

2.3 Förbjudna handelsmetoder

I artikel 3 i direktivet om otillbörliga handelsmetoder finns bestämmelser om de otillbörliga handelsmetoder som medlemsstaterna ska förbjuda. I artikel 3.1 föreskrivs det om följande handelsmetoder som är förbjudna och om vilka det inte kan avtalas något annat mellan parterna.

2.3.1 Betalningstid

Enligt artikel 3.1 första stycket led a i direktivet om otillbörliga handelsmetoder är förbjudna handelsmetoder att köparen betalar leverantören för produkter som är färskvaror senare än 30 dagar och för andra produkter senare än 60 dagar från och med en tidpunkt som anges närmare i ledet.

Enligt artikel 3.1. andra stycket i direktivet ska det förbud som avses i första stycket led a dock inte begränsa tillämpningen av de påföljder för och rättsmedel vid sena betalningar som det föreskrivs om i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner, nedan *direktivet om sena betalningar*, och som med avvikelse från de betalningsperioder som anges i det direktivet om sena betalningar ska gälla på grundval av de betalningsperioder som anges i det här direktivet. Förbudet som gäller betalningsperioder ska inte heller begränsa tillämpningen av den i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007, nedan *marknadsordningsförordningen*, avsedda möjligheten för en köpare och en leverantör att komma överens om en värdefördelningsklausul.

Enligt artikel 3.1 tredje stycket ska det förbud som avses i första stycket led a inte tillämpas på betalningar som gäller det program för utdelning i skolor som avses i marknadsordningsförordningen eller vinframställning eller betalningar som gjorts av offentliga organ som tillhandahåller hälso- och sjukvård i den mening som avses i artikel 4.4 b i direktivet om sena betalningar.

2.3.2 Annullering av en order

I artikel 3.1 första stycket led b i direktivet om otillbörliga handelsmetoder fastställs det att förbjudna handelsmetoder är att en köpare annullerar sina order av jordbruks- och livsmedelsprodukter som är färskvaror med så kort varsel att leverantören inte rimligen kan förväntas hitta något annat sätt att få avsättning på marknaden eller användning av dessa varor. Ett varsel på

RP 199/2020 rd

mindre än 30 dagar ska alltid anses vara ett sådant kort varsel. Medlemsstaterna får fastställa perioder kortare än 30 dagar för särskilda sektorer i vederbörligen motiverade fall.

2.3.3 Ensidiga ändringar av villkoren

Enligt artikel 3.1 första stycket led c i direktivet om otillbörliga handelsmetoder är förbjudna handelsmetoder att köparen ensidigt ändrar villkoren i ett leveransavtal i fråga om intervall, metod, plats, tid eller volym för leveransen, kvalitetskrav, betalningsvillkor eller priser, eller vad gäller tillhandahållandet av tjänster i den mån de uttryckligen anges i punkt 2.

2.3.4 Returnering

Förbjudna handelsmetoder är enligt artikel 3.2 första stycket led a i direktivet om otillbörliga handelsmetoder, om det inte klart och tydligt har kommits överens om dem i ett avtal, att köparen returnerar osålda produkter utan att betala för dem eller bortskaffandet av dem.

2.3.5 Förbjudna betalningar

De förbud som gäller förbjudna betalningar och som ingår i direktivet om otillbörliga handelsmetoder är uppdelade så att en del av betalningarna *alltid är förbjudna och att något annat inte kan avtalas om dem*. Sådana är de betalningar som nämns nedan.

Enligt artikel 3.1 första stycket led d i direktivet om otillbörliga handelsmetoder är förbjudna handelsmetoder att köparen kräver sådana betalningar av leverantören som inte är kopplade till leverantörens försäljning av jordbruks- och livsmedelsprodukter.

I led e i det nämnda första stycket föreskrivs det om förbud mot betalningar som gäller försämring eller förlust av produkter. Förbjudna är handelsmetoder där köparen kräver att leverantören ska betala för den försämring eller förlust, eller båda, som sker i köparens lokaler eller efter det att äganderätten har övergått till köparen, när sådan försämring eller förlust inte beror på leverantörens försumlighet eller fel.

Artikel 3.1 första stycket led i innehåller ett förbud mot ersättning för kostnaden för att behandla klagomål från kunder. Förbjudna handelsmetoder är att köparen kräver ersättning av leverantören för kostnaden för att behandla klagomål från kunder i samband med försäljningen av leverantörens produkter, även om det inte förekommer försumlighet eller fel från leverantörens sida.

I artikel 3.2 första stycket föreskrivs det om sådana handelsmetoder avseende betalning som är *förbjudna, om inte parterna tidigare klart och tydligt har kommit överens om dem* i leveransavtalet eller i ett efterföljande avtal mellan leverantören och köparen. Sådana är de betalningar som nämns nedan.

Enligt artikel 3.2 första stycket led b är förbjudna handelsmetoder, om inte parterna klart och tydligt har kommit överens om dem i ett avtal, att leverantören krävs på betalning som ett villkor för att dennes produkter lagras, skyltas med eller listas, eller för att tillhandahålla sådana produkter på marknaden.

I artikel 3.2 första stycket led c fastställs det att förbjudna handelsmetoder, om det inte finns ett uttryckligt avtal om dem, är att köparen begär att leverantören ska bära hela eller en del av kostnaden för rabatter på jordbruks- och livsmedelsprodukter som köparen säljer som del av en marknadsföringskampanj, såvida inte köparen innan köparen tar initiativ till de säljfrämjande

RP 199/2020 rd

åtgärderna anger under vilken tidsperiod åtgärderna ska genomföras och den förväntade mängd jordbruks- och livsmedelsprodukter som kommer att beställas till rabatterat pris.

Enligt artikel 3.2 första stycket led d är förbjudna handelsmetoder, om det inte finns ett uttryckligt avtal om dem, att köparen kräver att leverantören ska betala för köparens reklam.

Förbjudna handelsmetoder är enligt artikel 3.2 första stycket led e, om det inte finns ett uttryckligt avtal om dem, att köparen kräver att leverantören ska betala för köparens marknadsföring.

I artikel 3.2 första stycket led f fastställs det att förbjudna handelsmetoder, om det inte finns ett uttryckligt avtal om dem, är att köparen kräver att leverantören ska betala kostnaden för personal till inredningen av lokaler som används vid försäljning av leverantörens produkter.

Om köparen kräver betalning när det gäller situationer som avses i punkt 2 första stycket led b, c, d, e eller f ska köparen, på leverantörens begäran, förse leverantören med en skriftlig beräkning av betalningen per enhet eller av den sammanlagda betalningen, och när det gäller situationer som avses i punkt 2 första stycket led b, d, e eller f, även med en skriftlig kostnadsberäkning till leverantören och underlaget för denna beräkning.

2.3.6 Leveransavtals skriftliga form

Enligt artikel 3.1 första stycket led f i direktivet om otillbörliga handelsmetoder är förbjudna handelsmetoder att köparen vägrar att skriftligen bekräfta villkoren i ett leveransavtal mellan köparen och leverantören för vilka leverantören har begärt att få en skriftlig bekräftelse. I samma led f föreskrivs det om ett därtill anslutet undantag som gäller medlemmar av en producentorganisation.

2.3.7 Företagshemligheter

Enligt artikel 3.1 första stycket led g i direktivet om otillbörliga handelsmetoder är förbjudna handelsmetoder att köparen olagligen anskaffar, använder eller röjer leverantörens företagshemligheter i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/943 om skydd mot att icke röjd knowhow och företagsinformation (företagshemligheter) olagligen anskaffas, utnyttjas och röjs, nedan *direktivet om företagshemligheter*.

2.3.8 Kommersiella repressalier

Förbjudna handelsmetoder är enligt artikel 3.1 första stycke led h i direktivet om otillbörliga handelsmetoder att köparen hotar att vidta eller vidtar kommersiella repressalier mot leverantören om leverantören utövar sina avtalsenliga eller juridiska rättigheter, till exempel genom att lämna in ett klagomål till tillsynsmyndigheter eller genom att samarbeta med tillsynsmyndigheter.

2.4 Myndighet, befogenheter och handläggning av ärenden

Enligt artikel 4 i direktivet om otillbörliga handelsmetoder ska varje medlemsstat utse en myndighet som på nationell nivå ska verkställa de förbud som fastställs i artikel 3, nedan *tillsynsmyndighet*.

I artikel 5.1 i direktivet anges att en leverantör får lämna in sitt klagomål antingen till tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där leverantören är etablerad eller till tillsynsmyndigheten i den

medlemsstat där den köpare som misstänks för att ha tillämpat förbjudna handelsmetoder är etablerad.

Också producentorganisationer, andra leverantörsorganisationer och sammanslutningar av sådana organisationer ska enligt artikel 5.2 ha rätt att lämna in klagomål på begäran av en eller flera av sina medlemmar eller, i tillämpliga fall, på begäran av en eller flera av sina medlemsorganisationers medlemmar, när dessa medlemmar anser att de utsatts för förbjudna handelsmetoder. Andra organisationer som har ett legitimt intresse av att företräda leverantörer ska ha rätt att lämna in klagomål, på begäran av en leverantör, och i den leverantörens intresse, förutsatt att dessa organisationer är oberoende juridiska personer utan vinstsyfte.

Tillsynsmyndigheten ska enligt artikel 5.3, om den klagande så begär, vidta nödvändiga åtgärder för lämpligt skydd av identiteten för den klagande eller för de medlemmar eller leverantörer som avses i punkt 2 och för lämpligt skydd av alla andra uppgifter för vilka den klagande anser att röjande av sådana uppgifter skulle kunna skada den klagandes eller dessa medlemmars eller leverantörers intressen. Den klagande ska ange alla uppgifter för vilka begäran om konfidentialitet görs.

Enligt artikel 5.4 ska tillsynsmyndigheten underrätta den klagande inom en rimlig tidsperiod efter det att klagomålet har mottagits om hur den avser att följa upp klagomålet. Om tillsynsmyndigheten anser att det inte finns tillräckliga grunder för att vidta åtgärder med anledning av ett klagomål, ska den enligt artikel 5.5 informera den klagande om skälen till detta inom en rimlig tidsperiod. Om det finns tillräcklig grund för att vidta åtgärder med anledning av ett klagomål, ska tillsynsmyndigheten enligt artikel 5.6 inleda, genomföra och slutföra en utredning av klagomålet inom en rimlig tidsperiod.

Utöandet av befogenheter ska enligt artikel 6.2 vara föremål för lämpliga skyddsåtgärder vad gäller rätten till försvar, i enlighet med de allmänna principerna i EU-rätten och i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, inbegripet i de fall när den klagande begär konfidentiell behandling av uppgifterna.

2.5 Rätt att få uppgifter, inspektioner, förbud och påföljder

Enligt artikel 6.1 första stycket led a–c i direktivet om otillbörliga handelsmetoder ska tillsynsmyndigheten ha de resurser och den expertis som krävs för att utföra alla uppgifter och befogenhet att inleda och genomföra utredningar på eget initiativ eller på grundval av ett klagomål, befogenhet att kräva att köpare och leverantörer lämnar alla de uppgifter som krävs för att genomföra utredningar av förbjudna handelsmetoder samt befogenhet att genomföra oanmälda inspektioner på plats inom ramen för myndighetens utredningar, i enlighet med nationella regler och förfaranden.

Om tillsynsmyndigheten kommer fram till att en köpare har överträtt de förbud som avses i artikel 3, ska myndigheten enligt artikel 5.7 kräva att köparen upphör med den förbjudna handelsmetoden. Tillsynsmyndigheten ska enligt artikel 6.1 första stycket led d ha befogenhet att fatta beslut i vilka en överträdelse av förbuden konstateras och det krävs att köparen upphör med den förbjudna handelsmetoden. Myndigheten får på de närmare grunder som anges i ledet dock avstå från att fatta ett sådant beslut, om det beslutet skulle kunna riskera att avslöja den klagandes identitet.

Tillsynsmyndigheten ska enligt det nämnda första stycket led e ha befogenhet att ålägga, eller inleda förfaranden för att ålägga, sanktionsavgifter och andra lika effektiva sanktioner och in-

terimistiska åtgärder för den som begått överträdelsen, i enlighet med nationella regler och förfaranden. Dessutom ska tillsynsmyndigheten ha befogenhet att regelbundet offentliggöra sina beslut avseende leden d och e.

2.6 Alternativ tvistlösning och rekommendationer

Enligt artikel 7 i direktivet om otillbörliga handelsmetoder får medlemsstaterna främja en frivillig användning av effektiva och oberoende mekanismer för alternativ tvistlösning, såsom medling, i syfte att lösa tvister mellan leverantörer och köpare som avser köparens användning av otillbörliga handelsmetoder. Tillsynsmyndigheterna får enligt artikel 8 i direktivet om otillbörliga handelsmetoder anta rekommendationer i syfte att främja en konsekvent tillämpning av direktivet och förbättra genomförandeåtgärder.

2.7 Myndighetssamarbete, rapportering, övervakning och genomförandeakter

Tillsynsmyndigheterna ska enligt artikel 8 i direktivet om otillbörliga handelsmetoder samarbeta med varandra och med kommissionen och bistå varandra i utredningar som har en gränsöverskridande dimension. I artikeln föreskrivs det också om myndigheternas samarbete när det gäller genomförandet och utbyte av information. Kommissionen ska inrätta och underhålla en webbplats som möjliggör utbyte av information mellan tillsynsmyndigheterna och kommissionen. I artikel 10 i direktivet föreskrivs det om den årliga rapport som krävs av medlemsstaternas tillsynsmyndigheter och dess närmare innehåll och på vilket sätt den ska offentliggöras.

Enligt artikel 10.3 i direktivet får kommissionen anta genomförandeakter i vilka det fastställs regler om de rapporter som medlemsstaterna ska sända till kommissionen, bestämmelser om hanteringen av de uppgifter som ska lämnas av medlemsstaterna till kommissionen och regler om sådana uppgifters innehåll och form, och bestämmelser om hur uppgifter och handlingar ska överföras eller göras tillgängliga. I artikel 11 föreskrivs det om ett kommittéförfarande.

2.8 Nationellt handlingsutrymme

De förbud som förutsätts i direktivet om otillbörliga handelsmetoder är tämligen detaljerade, men enligt artikel 9 får medlemsstaterna upprätthålla eller införa regler avsedda att bekämpa otillbörliga handelsmetoder som är strängare än de som fastställs i direktivet, under förutsättning att reglerna är förenliga med reglerna för den inre marknads funktion. Direktivet om otillbörliga handelsmetoder ska inte påverka tillämpningen av nationella regler som syftar till att bekämpa otillbörliga handelsmetoder som inte omfattas av direktivets tillämpningsområde, under förutsättning att sådana regler är förenliga med reglerna för den inre marknads funktion.

Det är således möjligt att nationellt fastställa strängare krav och utvidga tillämpningsområdet för kraven enligt direktivet. Det nationella handlingsutrymmet gäller också tillsynsmyndighetens verksamhet samt sanktionernas innehåll och åläggandet av dem.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

3.1 Gällande praxis och bedömning av dem

I Finland är förhandlingsstyrkan mellan leverantörerna och köparna inom livsmedelskedjan i obalans. Dagligvaruhandeln i Finland är mycket centraliserad eftersom de två största kedjorna kontrollerar mer än 80 procent av marknaden och de tre störstas andel är mer än 92 procent. Det finns betydligt fler aktörer inom livsmedelsindustrin, cirka 1 770 företag, men största delen av

marknaden inom många sektorer kontrolleras av ett fåtal stora aktörer. Inom kött- och mjölksektorn kontrollerar några stora aktörer marknaden, men inom sektorerna finns det också små aktörer som lokalt kan vara mycket starka. Inom kött- och mjölksektorn har producentandelslagen bestämmande inflytande över de största företagen. Det finns drygt 47 000 jordbruksproducenter.

Det har gjorts utredningar av marknadsställningen för aktörerna inom livsmedelskedjan och praxis inom kedjan i Finland, och de grundligaste har gjorts under första hälften av 2010-talet och är Konkurrensverkets *utredning om dagligvaruhandeln* (Konkurrensverkets utredningar 1/2012: Konkurrensverkets utredning om hur handelns köparmakt påverkar förhållandena mellan handeln och industrin ”Kuinka kaupan ostajavoima vaikuttaa kaupan ja teollisuuden välisiin suhteisiin”) och Konkurrens- och konsumentverkets *utredning om primärproduktionen* (Konkurrens- och konsumentverkets utredningar 2/2013). Kantar TNS utförde dessutom 2016 en enkätundersökning som beställts av Livsmedelsindustriförbundet rf, Finlands Dagligvaruhandel rf och Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry (MTK) och som gällde affärs seder i olika avtalsförhållanden inom livsmedelskedjan, nedan affärssedsutredningen. Innehållet i och resultatet av dessa undersökningar beskrivs närmare i regeringens proposition som gäller *livsmedelsmarknadslagen* (1121/2018) (RP 121/2018 rd). De senaste undersökningarna är de enkätundersökningar om betalningstider som Kantar TNS utförde 2018 och 2019 och som riktar sig till små och medelstora företag.

Förfarandena inom livsmedelskedjan bedömdes också av nämnden för handelskutym inom livsmedelskedjan. Den [rekommendation](#) som nämnden för handelskutym meddelade den 23 januari 2018 gällde skriftliga avtal och ensidig ändring av avtal (kirjallisia sopimuksia ja sopimusten yksipuolista muuttamista, bara på finska) och den [rekommendation](#) som nämnden meddelade den 13 december 2019 gällde skydd av den svagare avtalsparten (heikomman sopijaosapuolen suoja, bara på finska). Det finns tämligen lite rättspraxis som gäller avtalspraxis inom livsmedelskedjan.

Enligt utredningen om primärproduktionen ansåg i synnerhet de som odlar frilandsprodukter att *annullering* av en order i sista minuten är ett problem. När det gäller färskvaror, såsom grönsaker, är annullering i sista minuten problematisk eftersom producenten har svårt att hitta en alternativ marknad för färskvaror. I den ovannämnda rekommendation som nämnden för handelskutym inom livsmedelskedjan meddelade i december 2019 togs det också upp att en butik med kort varsel meddelar sin långvariga avtalspart, det vill säga producenten, att butiken under några dagar inte köper producentens jordbruksprodukter som är färskvaror. Orsaken till förfarandet var att butikens centralaffär förutsätter att de lokala butikerna ska köpa produkter från butikens eget centrallager. Detta förfarande tillämpades trots att avtalsförhållandet mellan butiken och producenten grundade sig på ett skriftligt ramavtal.

Ensidiga ändringar av villkoren förekom enligt utredningen om primärproduktionen inom nästan alla primärproduktionssektorer. Ändringarna gällde i synnerhet ändringar av priser och antalet beställda produkter, i fråga om priserna hade ensidiga ändringar gjorts också efter leveransen. Ensidiga ändringar av de avtalade priserna hade förekommit i synnerhet inom nötköttssektorn och ändringar av antalet beställda produkter i synnerhet när det gäller fiskare. Också det ovan beskrivna förfarandet där butiken centraliserade köpen inom växthussektorn är ett exempel på en ensidig ändring i leveransavtalet som görs av den starkare parten.

Betalningar som inte är kopplade till försäljningen kan vara till exempel betalning av en marknadsföringsavgift eller någon annan avgift som är en förutsättning för listning eller skyltning av produkterna. Enligt utredningen om dagligvaruhandeln är dessa så kallade hyllavgifter sällsynta

RP 199/2020 rd

i Finland. Alla butiksgrepp meddelade i utredningen att de inte tar ut hyllavgifter. I åtta procent av leverantörernas svar uppgavs det dock att en leverantör kan påverka produkternas hyllutrymme genom avgifter. Inom bageriindustrin hade listning av en ny produkt i vissa fall förutsett avgifter för hyllutrymme i form av gratisprodukter.

Enligt utredningen om dagligvaruhandeln var marknadsföringspengar i Finland en etablerad handelsmetod inom branschen. Av de företag som svarade på enkäten och som levererar kött-, bageri-, kvarn- och/eller djurmatsprodukter till dagligvaruhandeln hade minst 89 procent betalat marknadsföringspengar. Marknadsföringspengarnas andel av leverantörernas omsättning varierade i betydande grad enligt butiksgrepp och bransch. Bland köttförädlingsföretagen var andelen som störst 20 och som minst 2 procent av företagets omsättning och bland bagerierna var motsvarande siffror 11 och 0,6 procent. Även enligt utredningen om primärproduktionen förekom marknadsföringspengar främst i fråga om köttprodukter.

I de utredningar som gjorts i Finland frågade man inte separat efter utgifterna för kostnaden för rabatter på produkter som säljs som en del av en marknadsföringskampanj eller kostnaden för inredningen av lokaler som används vid försäljning av produkter.

I utredningen om primärproduktionen lyftes särskilt i frilands- och växthusodlarnas svar fram att handeln och industrin framfört krav på ersättning för svinn. Av växthusodlarna hade mer än en fjärdedel upplevt att dagligvaruhandeln ställt krav på ersättning för svinn och en femtedel att livsmedelsindustrin ställt motsvarande krav. Bland frilandsodlarna var motsvarande andelar att något mer än en femtedel upplevt att handeln och mindre än 15 procent att livsmedelsindustrin ställt sådana krav. Även inom andra produktionssektorer hade motsvarande krav förekommit. Enligt utredningen om dagligvaruhandeln uppgav 58 procent av företagen inom livsmedelsindustrin att de råkat ut för att dagligvaruhandeln ställt krav på återköp av produkter. Krav på återköp av produkter var vanligast inom bageri- och djurmatsbranschen. Kraven på återköp av produkter utgjorde i huvudsak krav på ersättning för svinn, och ersättning hade utöver för produkter som håller på att bli gamla också krävts för säsonsprodukter.

Enligt affärssedsutredningen upprättades ramavtalen för aktörerna inom livsmedelskedjan oftast *skriftligen*. I avtalen mellan odlarna och dagligvaruhandeln används dock sällan skriftliga avtal. Det är vanligast att det saknas skriftliga avtal inom växtproduktion och mindre dagligvaruhandelsenheter.

I den rekommendation som nämnden för handelskutym inom livsmedelskedjan meddelade i januari 2018 konstaterades det att vid handel låter man ibland medvetet bli att fastställa handelsvillkoren. I avtalet ska nämnas avtalets giltighetstid, avtalsparternas rättigheter och skyldigheter, prissättningen, betalnings- och leveransvillkoren samt uppsägningstiden och uppsägningsvillkoren. Enligt nämnden ska förutom detta i avtalet också fastställas den produkt som handeln gäller, dess pris, kvantitet, kvalitet, förpackade enhet och datumstämplingar. Dessutom ska avtalsparterna när avtal ingås se till att motparten får de uppgifter som den behöver. Enligt den rekommendation som nämnden för handelskutym inom livsmedelskedjan meddelade i december 2019 förekommer det fortfarande problem särskilt i de skriftliga ramavtal som växthusproducenter ingår med handeln. I avtalen anges inte de produktionsmängder som köps eller det pris som ska betalas utan beställningarna levereras till producenten ett dygn före varuleveransen och priset bestäms i enlighet med dagens pris. Om producenten inte kan erbjuda den mängd produkter som handeln beställt kan det hända att avtalsförhållandet upphör. Dessutom kan producenten åläggas att leverera varor endast till handelsgrupperingen i fråga.

I fråga om *kommersiella repressalier* kan det konstateras att enligt affärssedsutredningen hade uppsägning av avtalet eller en del av det tämligen sällan använts som hot eller straffmetod.

Hälften av livsmedelsföretagen uppgav dock att dagligvaruhandeln ibland hade framfört sådana hot.

Enligt utredningen om dagligvaruhandeln kan olagligt utnyttjande av *företagshemligheter* förekomma främst när producenter lämnar återförsäljaren sådan detaljerad information om produktionen av ett eget varumärke, som återförsäljaren kan utnyttja i förhandlingarna med varumärkesproducenter. Handeln har genom att låta tillverka egna varumärken möjlighet att få reda på en viss produkts exakta kostnadsstruktur, och kan utnyttja denna information i förhandlingar med andra tillverkare av märkesvaror. Av de svar som Konkurrens- och konsumentverket fick av livsmedelsindustrin framgick det att ett fullständigt avslöjande av kostnadsstrukturen hade krävts från handelns sida också av företag som inte tillverkar egna varumärken. Det har också ansetts möjligt att en köpare kan kopiera tillverkarens innovativa produkt som sin egen produkt.

På basis av vad som utretts ovan kan det konstateras att det i handeln med jordbruksprodukter och livsmedel har förekommit sådana handelsmetoder som det nu föreslås att ska förbjudas. Till många delar har de problem som framgått i utredningarna korrigerats eftersom kedjan har skapat en självregleringsmekanism och har utvecklat sina förfaringssätt i samarbete med Konkurrens- och konsumentverket. Konkurrens- och konsumentverket har gett företagen inom kedjan rådgivning för att utveckla förfaringssätten i synnerhet utifrån de observationer som gjordes i utredningen om primärproduktionen samt i anslutning till tillämpningen av 4 a § i konkurrenslagen. Också i nyare utredningar har i synnerhet handelns ställning dock ansetts vara oskäligt stark och utgöra en risk för en fungerande konkurrens. Det kan även på basis av de rekommendationer som meddelats av nämnden för handelskutym inom livsmedelskedjan konstateras att det förekommer problem i avtalen. I synnerhet ensidig ändring av avtal verkar fortfarande förekomma.

3.2 Nuläget i lagstiftningen och bedömning av nuläget

Bestämmelser om praxis som strider mot god affärssed inom jordbruks- och livsmedelskedjan finns i livsmedelsmarknadslagen, som trädde i kraft vid ingången av 2019. Dess innehåll kan delas in i tre delar. För det första föreskrivs det om livsmedelsmarknadsombudsmannens uppgift. För det andra innehåller lagen bestämmelser om köparens skyldighet att ingå avtal skriftligen och att iaktta minimiinnehållet i avtalen när det gäller köp av jordbruksprodukter från jordbruksproducenter och köparen är ett medelstort eller större än medelstort företag. Livsmedelsmarknadsombudsmannen övervakar att kraven iakttas och den som bryter mot kraven kan av ombudsmannen ges en anmärkning eller meddelas en offentlig varning.

För det tredje föreskrivs det om livsmedelsmarknadsombudsmannens uppgift att övervaka förbudet enligt 1 § i lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare (1062/1993), nedan *företagarskyddslagen*, mot att använda oskäliga villkor eller tillämpa oskälig praxis samt förbudet enligt 1 § i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/1978) mot att använda ett förfarande som strider mot god affärssed eller annars är otillbörligt mot en annan näringsidkare, när det gäller försäljning av jordbruksprodukter från producenter till livsmedelsindustrin eller parti- eller detaljhandeln, och försäljning av jordbruksprodukter eller livsmedel från livsmedelsindustrin till parti- eller detaljhandeln. Livsmedelsmarknadsombudsmannen har rätt att till marknadsdomstolen göra en framställning om meddelande av förbud och föreläggande av vite med stöd av lagarna i fråga.

Kraven och förbuden enligt den gällande lagen gäller inte de ärenden som anges i direktivet om otillbörliga handelsmetoder – med undantag för de bestämmelser om ett avtals skriftliga form som det redogörs för nedan – och de behöver inte ändras till följd av direktivet om otillbörliga handelsmetoder. De gällande bestämmelserna omfattar dock inte den reglering som förutsätts i

direktivet. Det är således motiverat att i livsmedelsmarknadslagen som gäller samma område ta in de nationella bestämmelser som direktivet förutsätter.

3.2.1 Tillämpningsområde

Utgångspunkten med den dynamiska modellen enligt direktivet om otillbörliga handelsmetoder är att skydda en mindre säljare. Direktivet bör enligt skäl 14 i ingressen till direktivet gälla för större aktörers marknadsbeteende gentemot aktörer som har en svagare förhandlingsposition. Enligt skälet i fråga är ett passande approximativt värde för relativ förhandlingsstyrka de olika aktörernas årsomsättning.

Eurogränserna enligt den dynamiska modellen lämnar dock en del av avtalsförhållandena utanför tillämpningsområdet. Till exempel om säljarens omsättning är 2,5 miljoner euro och köparens 9,5 miljoner euro eller på motsvarande sätt till exempel 10,5 miljoner euro och 49,5 miljoner euro, är bestämmelserna inte tillämpliga. Om omsättningen däremot är 2,5 och 10,5 miljoner euro eller på motsvarande sätt 10,5 eller 50,5 miljoner euro är bestämmelserna tillämpliga. Det verkar alltså i viss mån bero på slumpen när bestämmelserna är tillämpliga. Kategorierna i fråga lämpar sig inte heller särskilt bra för Finlands marknadsstruktur. Dessutom skulle utredningen av till vilken kategori ett enskilt avtalsförhållande hör medföra att den administrativa bördan ökar både i företagen och vid myndighetstillsynen. Med beaktande av utgångspunkten att skydda en mindre säljare från en större köpare samt utmaningarna avseende den praktiska tillämpningen verkar det vara mer motiverat att skydda en mindre säljare mot en större köpare utan att behöva bedöma om dessa två aktörer hör till någon av kategorierna i den dynamiska modellen.

Det har ansetts att köpare som har en relativt liten omsättning inte har en sådan förhandlingsstyrka som säljaren bör skyddas mot. Detta är utgångspunkten också i den dynamiska modellen i direktivet enligt vilken skydd kan fås endast mot en sådan köpare vars omsättning överstiger 2 miljoner euro. Denna avgränsning minskar också i betydande grad antalet tillsynsobjekt och således den administrativa bördan. Den dynamiska modellen medför dock att tillämpningsområdet inte omfattar säljare vars omsättning överstiger 350 miljoner euro. Ett antal finländska aktörer och multinationella företag som verkar i Finland överstiger denna gräns. För jämlikhetens skull har det inte ansetts motiverat att lämna dessa aktörer utanför tillämpningsområdet. Annars kan dessa stora aktörer få en fördel i förhållande till de mindre aktörerna, eftersom bland annat de föreslagna kraven avseende betalningstider i fortsättningen ska iakttas vid köp från de mindre aktörerna.

Således har det ansetts motiverat att avvika från den dynamiska modellen så att säljaren skyddas mot en köpare som har en större omsättning än säljaren. Bestämmelserna gäller dock inte avtalsförhållanden där köparens omsättning inte överstiger 2 miljoner euro. I fråga om omsättningsgränserna ska kommissionens ovannämnda rekommendation 2003/361/EG beaktas. Av den följer enkelt uttryckt att ett företag som hör till en större koncern bedöms på basis av koncernens omsättning. Således fastställs ställningen för till exempel en enskild butik som på det sätt som avses i rekommendationen hör till en butikskedja i princip på basis av koncernens omsättning.

Livsmedelsmarknadslagen tillämpas inte på avtal som ingås med eller praxis som tillämpas i fråga om näringsidkare som utövar inkvarterings- och förplägnadsverksamhet. Det är inte möjligt att föreskriva om motsvarande undantag från de krav som avses i direktivet om otillbörliga handelsmetoder, vilket bör beaktas i lagens tillämpningsområde. De ovannämnda och i direkti-

vet förutsatta bestämmelser om köp som görs av myndigheter ska också tas in i lagen. I tillämpningsområde ska beaktas även de undantag som avses i direktivet och som det redogörs för närmare ovan.

Vid genomförandet av bestämmelserna ska det beaktas att enligt artikel 5.1 i direktivet får leverantörer lämna in sina klagomål antingen till tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där leverantören är etablerad eller till tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där den köpare som misstänks för att ha tillämpat förbjudna handelsmetoder är etablerad.

Det ska också beaktas att i artikel 3.4 i direktivet anges det att de förbud som fastställs i punkterna 1 och 2 ska tillämpas i alla situationer som faller inom tillämpningsområdet för dessa förbud, oberoende av den rätt som annars skulle tillämpas på avtalet mellan parterna. I ett ärende som inleds i Finland bör det således säkerställas att de förbud som förutsätts i direktivet om otillbörliga handelsmetoder iakttas oberoende av det lagval som gäller leveransavtalet i fråga. När internationellt tvingande lagstiftning utfärdas ska Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (*Rom I*) beaktas och i synnerhet de begränsningar som följer av artikel 9 i den.

3.2.2 Definitioner

Med avvikelse från direktivet om otillbörliga handelsmetoder definieras jordbruksprodukter i den gällande livsmedelsmarknadslagen som produkter som avses i artikel 1 i marknadsordningsförordningen och livsmedel (i direktivet livsmedelsprodukter) som livsmedel som avses i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedels-säkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet. I praktiken är skillnaden till exempel den att den definition som finns i direktivet inte omfattar vatten till skillnad från definitionen i den gällande livsmedelsmarknadslagen. De gällande definitionerna i livsmedelsmarknadslagen bör således ändras så att de överensstämmer med direktivet.

I skäl 17 i ingressen till direktivet om otillbörliga handelsmetoder fastställs det att de definitioner av jordbruks- och livsmedelsprodukter som är färskvaror som används i unionsakter med koppling till livsmedelslagstiftning har andra syften, såsom hälsa och livsmedelssäkerhet, och därför inte lämpar sig för tillämpningen av direktivet. Definitionen av färskvaror har samband med de bestämmelser om betalningstider och annulleringstider som det redogörs för nedan.

3.2.3 Förbjudna handelsmetoder

3.2.3.1 Betalningstid

Bestämmelser om betalningstider finns i nuläget i lagen om betalningsvillkor i kommersiella avtal (30/2013), nedan *lagen om betalningsvillkor*, som baserar sig på direktivet om sena betalningar. Den lagen tillämpas på betalningar som näringsidkare eller upphandlande enheter ska erlagga till näringsidkare som vederlag för varor eller tjänster. Betalningstiden får enligt 5 § i lagen om betalningsvillkor överskrida 30 dagar endast om det uttryckligen avtalats om detta. Enligt 9 § i den lagen tillämpas i fråga om jämkning av oskäligen avtalsvillkor som gäller betalningstid 36 § i lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (228/1929). Bestämmelser om betalningstider när gäldenären är en upphandlande enhet finns i 4 §. Det bör föreskrivas särskilt om den betalningstid som avses i direktivet om otillbörliga handelsmetoder eftersom den gällande lagstiftningen inte innehåller motsvarande tvingande bestämmelser.

I fråga om bestämmelserna om betalningstider ska skäl 17 i ingressen till direktivet om otillbörliga handelsmetoder beaktas, och enligt det skälet påverkar sena betalningar leverantörens ekonomiska bärkraft negativt utan att ge kompensande fördelar.

Vid bedömningen av bestämmelserna i direktivet har det ansetts att det finns risk för att betalningstiden på 60 dagar som är utgångspunkt blir huvudregeln och att betalningstiderna i Finland således till och med kan förlängas jämfört med nuläget. Eftersom det enligt direktivet nationellt får utfärdas bestämmelser om strängare krav är det möjligt att utvidga betalningstiden på 30 dagar för färskvaror så att den gäller alla jordbruksprodukter och livsmedel. På så sätt behöver det inte från fall till fall göras en tolkning av om en produkt är en färskvara eller inte.

Det har således ansetts motiverat att avvika från direktivet så att utgångspunkten i avtalsförhållanden som gäller handel med jordbruksprodukter och livsmedel är en betalningstid på högst 30 dagar oberoende av om det är fråga om färskvaror eller inte. Detta minskar den administrativa bördan och flertydigheten, ökar rättssäkerheten och förhindrar att betalningstiderna förlängs. Denna betalningstid på 30 dagar överensstämmer med betalningstiden enligt lagen om betalningsvillkor. Eftersom en kortare betalningstid som gäller alla produkter dock kan ha konsekvenser jämfört med nuläget som är svåra att avgöra på förhand, är det motiverat att det i fråga om tidsfristen kan avtalas om något annat inom ramen för kraven enligt direktivet. Det är således möjligt att i fråga om andra produkter än färskvaror särskilt avtala om en betalningstid på högst 60 dagar. I detta fall ska avtalsparterna dock bedöma om det är fråga om en färskvara.

3.2.3.2 Annullering av en order

I fråga om annullering av en order är utgångspunkten i enlighet med de allmänna avtalsrättsliga principerna att avtal ska hållas. Att en köpare ensidigt annullerar en order av produkter strider i princip mot principerna i fråga. Med tanke på detta är av den gällande lagstiftningen betydande åtminstone bestämmelserna i lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (228/1929). De nationella bestämmelserna är dock inte tillräckliga med tanke på de nationella bestämmelser om förbud mot ensidig annullering som avses i direktivet. Det ska i enlighet med de krav som förutsätts i direktivet föreskrivas särskilt om förbudet uttryckligen i fråga om direktivets tillämpningsområde.

Eftersom det enligt direktivet om otillbörliga handelsmetoder nationellt får utfärdas bestämmelser om strängare krav är det möjligt att utvidga den i artikel 3.1 första stycket led b i direktivet nämnda tidsfrist på 30 dagar som gäller annullering så att tidsfristen utöver färskvaror gäller alla jordbruksprodukter och livsmedel. På så sätt behöver det inte från fall till fall göras en tolkning av om det är fråga om en färskvara. Detta minskar den administrativa bördan och flertydigheten samt ökar rättssäkerheten. Det bör beaktas att avsikten med bestämmelsen är att skydda leverantörer mot de annulleringar av order som görs av köpare som har en större omsättning än leverantörerna och mot de problem och risker som detta medför.

3.2.3.3 Ensidiga ändringar av villkoren

Enligt artikel 3.1 första stycket led c i direktivet om otillbörliga handelsmetoder ska en medlemsstat förbjuda ensidiga ändringar av de avtalsvillkor som avses i artikeln. Detta kan inte leda till en e contrariotolkning enligt vilken ensidig ändring är möjlig utan bestämmelsen i fråga. Utgångspunkten i avtalsrätten är i enlighet med principen om avtals bindande verkan att avtal ska hållas. Ett avtalsvillkor som möjliggör ensidig ändring av ett avtal kan vara oskäligt och ska således tillämpas i enlighet med 36 § i lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område. Dessutom ska man också beakta de bestämmelser i företagarskyddslagen och lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet som det hänvisas till i livsmedelsmarknadslagen och med

stöd av vilka marknadsdomstolen kan förbjuda en näringsidkare att fortsätta tillämpa förfaranden som strider mot bestämmelserna.

Trots att det i den nationella lagstiftningen finns bestämmelser som gäller detta är de dock inte tillräckligt heltäckande med tanke på det ovillkorliga förbud som förutsätts i direktivet. Således ska det i den nationella lagstiftningen tas in ett förbud mot ensidig ändring av villkor.

3.2.3.4 Returnering

I den gällande nationella lagstiftningen finns det inga bestämmelser om returnering av osålda produkter utan betalning. Det ska föreskrivas särskilt om ett förbud som avser detta.

3.2.3.5 Förbjudna betalningar

Enligt skäl 22 i ingressen till direktivet om otillbörliga handelsmetoder bör leverantörer och köpare ha möjlighet att fritt förhandla om en försäljningstransaktion, inklusive priset. Sådana förhandlingar omfattar även betalningar för tjänster som köparen tillhandahåller leverantören, såsom listning, marknadsföring och säljfrämjande åtgärder. När en köpare kräver en leverantör på betalningar som inte hänför sig till en specifik försäljningstransaktion bör detta dock anses vara en otillbörlig handelsmetod och det bör vara förbjudet.

Betalningar som riktas till leverantören och grunderna för dem ingår i princip i parternas avtalsfrihet. I enskilda fall kan dock skäligheten i fråga om villkor eller metoder som gäller betalningar bli föremål för bedömning med stöd av de allmänna lagar som det redogörs för ovan. Liknande bestämmelser finns i 2 kap. 10 a § i konsumentskyddslagen (38/1978), och i den paragrafen förbjuds uttag av tilläggsavgifter som inte ingår i det angivna priset. En konsument som inte har gett sitt samtycke till en tilläggsavgift är inte skyldig att betala den.

I den gällande nationella lagstiftningen finns inga sådana tämligen detaljerade bestämmelser om förbjuden betalningspraxis som i artikel 3.1 första stycket led d, e och i och artikel 3.2 första stycket led b–f i direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Det ska föreskrivas särskilt om förbud mot betalningarna i fråga.

3.2.3.6 Leveransavtals skriftliga form

Bestämmelser om skriftlig form för leveransavtal som gäller livsmedelskedjan finns i nuläget i marknadsordningsförordningen, och enligt artiklarna 148 och 168 i den kan en medlemsstat kräva att leveransavtal för jordbruksprodukter ingås skriftligen. Bestämmelsen har införts i Finland på så sätt att det föreskrivs om detta i 3 § i livsmedelsmarknadslagen. Dess tillämpningsområde avviker från artikel 3.1 första stycket led f i direktivet i fråga om både produkter och aktörer, eftersom den gäller endast de produkter som avses i marknadsordningsförordningen och endast avtal där säljaren är en producent och köparen är ett medelstort eller större än medelstort företag. Bestämmelserna i direktivet gäller däremot de aktörer som uppfyller omsättningsgränserna enligt den dynamiska modellen, och omfattar också produkter som framställs för användning som livsmedel genom användning av produkter enligt bilaga I till FEUF. En skillnad är också att enligt livsmedelsmarknadslagen svarar köparen för att avtalet ingås skriftligen och endast leverantören kan besluta att ett skriftligt avtal inte behöver ingås. Enligt direktivet om otillbörliga handelsmetoder ska leverantören begära att avtalet ingås skriftligen.

Den gällande bestämmelsen är således strängare än bestämmelserna i direktivet och har ett snävare tillämpningsområde. Den skyddar jordbruksproducenter som säljer jordbruksprodukter så

att de i egenskap av den svagare avtalsparten inte särskilt behöver begära att avtalet ingås skriftligen. Grunderna till bestämmelsen har utretts i förarbetena till livsmedelsmarknadslagen (RP 121/2018 rd). Den gällande bestämmelsen behöver inte slopas eller ändras till följd av direktivet eftersom en medlemsstat får fastställa strängare krav. Inte heller i fråga om bestämmelsens tillämpningspraxis har det observerats några behov av ändring. Det har dock inte ansetts ändamålsenligt att utvidga de gällande bestämmelserna till alla produkter enligt bilaga I till FEUF, såsom handel med fiskprodukter eller förädlade livsmedel.

I den nationella lagstiftningen ska det således tas in en bestämmelse som ska iakttas inom direktivets tillämpningsområde och enligt vilken köparen inte kan vägra att skriftligen bekräfta villkoren i leveransavtalet när leverantören begär det.

3.2.3.7 Företagshemligheter

Genom det förbud mot att olagligen anskaffa, använda eller röja företagshemligheter som avses i artikel 3.1 första stycket led g i direktivet om otillbörliga handelsmetoder förebyggs missbruk av know-how och företagsinformation som tillhör någon annan. I det nämnda leDET hänvisas det i fråga om det förbjudna förfarandet till direktivet om företagshemligheter som har satts i kraft nationellt genom lagen om företagshemligheter (595/2018). I 2 § i lagen om företagshemligheter definieras företagshemlighet, innehavare av en företagshemlighet och intrångsgörande produkter, i 3 § obehörigt anskaffande av företagshemlighet och i 4 § obehörigt utnyttjande och röjande av företagshemlighet.

Skyddet för företagshemlighet kompletteras av det förbud mot obehörigt utnyttjande och röjande av teknisk anvisning som anges i 7 § i lagen om företagshemligheter. Skyddet för teknisk anvisning baserar sig inte på samma sätt som skyddet för företagshemlighet på att det är fråga om en hemlighet, utan på att en anvisning har anförtrots någon annan konfidentiellt för utförandet av en viss uppgift. Av betydelse vid bedömningen är hur svårt det skulle ha varit att skaffa information om anvisningen på något annat sätt. Till exempel en anvisning som är allmänt tillgänglig på nätet kan inte skyddas som en teknisk anvisning. I de fall som gäller tekniska anvisningar och som har behandlats i marknadsdomstolen har det varit fråga om till exempel situationer där ritningar som har getts till en underleverantör eller en annan samarbetspart har använts för ett annat ändamål utan tillstånd, såsom sådan tillverkning av egna konkurrerande produkter som inleds efter det att underleverantörsförhållandet upphört (till exempel MT 1988:2, MT 1993:1 och MT 1999:5).

Det närmare innehållet i de ovannämnda begreppen företagshemlighet och teknisk anvisning beskrivs i förarbetena till lagen om företagshemligheter (RP 49/2018 rd).

Det verkar således motiverat att det i den nationella lagen om genomförandet av direktivet om otillbörliga handelsmetoder tas in en hänvisning till den gällande lagen om företagshemligheter.

3.2.3.8 Kommersiella repressalier

Enligt artikel 3.1 första stycket led h i direktivet om otillbörliga handelsmetoder får köparen inte hota att vidta eller vidta kommersiella repressalier mot leverantören om leverantören utövar sina avtalsenliga eller juridiska rättigheter. Här är det fråga om en så kallad avskräckande effekt (fear factor). Inom vissa branscher används ett så kallat whistle blower -system genom vilket den aktör som synliggör missförhållanden skyddas. Som ett exempel kan nämnas bestämmelserna i 12 kap. 3 § i värdepappersmarknadslagen (746/2012). I den paragrafen är det viktigaste dock själva rapporteringssystemet snarare än förbud mot repressalier, och därför lämpar den sig

inte som modell i detta sammanhang. Skydd av identitet behandlas särskilt senare i propositionen. Således finns det i den nationella lagstiftningen inga bestämmelser som direkt kan tillämpas på ärendet och det bör föreskrivas särskilt om förbudet i fråga.

3.2.4 Myndighet, befogenheter och handläggning av ärenden

Direktivet om otillbörliga handelsmetoder förutsätter att en tillsynsmyndighet utses. Med beaktande av att det i livsmedelsmarknadslagen föreskrivs om liknande myndighetsuppgifter som gäller avtalsförhållanden inom livsmedelskedjan och att livsmedelsmarknadsombudsmannen ansvarar för dem verkar det vara motiverat att livsmedelsmarknadsombudsmannen också är den tillsynsmyndighet som avses i direktivet. Till vissa delar hör de myndighetsuppgifter som avses i direktivet om otillbörliga handelsmetoder dock till domstolarna, så som det föreslås nedan.

I fråga om behörighetsvillkoren för livsmedelsmarknadsombudsmannen framgick det 2019 i samband med rekryteringsprocessen att det finns mycket få personer som har i 6 § i livsmedelsmarknadslagen avsedd högre högskoleexamen i juridik, förtrogenhet med tjänstens uppgiftsområde och i praktiken visad ledarförmåga. För att man i fortsättningen ska kunna undvika motsvarande problem är det motiverat att omvärdera behörighetsvillkoren.

Med beaktande av att ombudsmannens uppgifter omfattar att leda sin byrå, anses det att erfarenhet av ledarskap inte kan slopas från behörighetsvillkoren. Detsamma gäller förtrogenheten med uppgiftsområdet med beaktande av att uppgiften gäller uttryckligen problem inom livsmedelssektorn och att ombudsmannens uppgifter utöver tillsyn även omfattar rådgivning som hänför sig till sektorn. När det gäller kravet på högre högskoleexamen i juridik kan man däremot utgå från att juridiskt kunnande kan tryggas med hjälp av de jurister som arbetar som föredragande vid byrån. Redan i den ursprungliga regeringspropositionen om livsmedelsmarknadslagen konstaterades det att anslaget ska användas bland annat för att anställa personer som har avlagt examen i juridik. I avsnittet förhållande till budgetpropositionen har det också i denna proposition konstaterats ett behov av att utöka det juridiska kunnandet i fråga om byråns personal och anslag har reserverats för detta. Närmare bestämmelser om tryggnad av att en person som har avlagt högre högskoleexamen i juridik deltar i beslutsfattandet och om föredragningsförfarandet i övrigt får utfärdas genom den förordning av statsrådet som utfärdas med stöd av det gällande 6 § 3 mom. i livsmedelsmarknadslagen. Således behöver det i fortsättningen inte förutsättas att livsmedelsmarknadsombudsmannen har avlagt examen i juridik. Detta möjliggör att aktörer som är förtrogna med frågor som gäller livsmedelskedjan deltar i ansökningsprocessen i större utsträckning än i nuläget.

Den tillsynsmyndighet bör i princip ha befogenhet i fråga om alla de åtgärder som avses i artikel 6.1 första stycket led a–f. I fråga om åläggande av påföljder möjliggör direktivet dock även att till exempel en domstol har befogenhet. De bestämmelser om myndighetens befogenheter som finns i direktivet ska i fråga om företagshemligheter och tekniska anvisningar anpassas till förfarandena enligt den gällande lagen om företagshemligheter. Även domstolarna har i led b avsedd rätt att kräva uppgifter och i led f avsedd befogenhet att offentliggöra beslut i den omfattning som det i lagstiftningen om rättegång föreskrivs om deras befogenhet i fråga om dessa ärenden.

I artiklarna 5.4–5.6 i direktivet föreskrivs det om inledning av ärenden och om bland annat den information som ska ges till en part inom en viss tid. Till denna del blir i princip den gällande allmänna förvaltningsrättsliga lagstiftningen tillämplig, i synnerhet de bestämmelser om allmänna krav beträffande behandlingen av ärenden som finns i 5 kap. i förvaltningslagen (434/2003) och de bestämmelser om utredning av ärenden och hörande av parter som finns i 6 kap. i förvaltningslagen. Förvaltningslagen innehåller centrala grundläggande bestämmelser om

god förvaltning och förfarandebestämmelser som betonar föregripande rättsskydd. Trots att förvaltningslagens bestämmelser om god förvaltning i princip verkar omfatta de nämnda kraven kan det dock för att säkerställa att genomförandet av direktivet om otillbörliga handelsmetoder är tillräckligt heltäckande vara motiverat att i den nationella lagstiftningen föreskriva särskilt om de krav som avses i artiklarna 5.4–5.6.

Enligt skäl 24 i ingressen till direktivet harmoniserar direktivet inte de regler om bevisbörda som ska tillämpas i förfarandena vid de nationella tillsynsmyndigheterna. Ärenden som gäller bevisbörda avgörs alltså i enlighet med nationell rätt. Bestämmelser om en myndighets utredningsskyldighet finns i 31 § i förvaltningslagen, och enligt den paragrafen ska en myndighet se till att ett ärende utreds tillräckligt och på behörigt sätt. Myndigheten ska i detta syfte skaffa den information och den utredning som behövs för att ärendet ska kunna avgöras. Bakgrunden utgörs av den oskuldspresumtion som skyddas i grundlagen. Också svarandens rätt till försvar och skydd mot självinkriminering talar för att den som åberopar en överträdelse har bevisbörda. Således ska tillsynsmyndigheten bevisa att en aktör har brutit mot förbuden.

3.2.4.1 Begränsningar av offentligheten vid behandling

En medlemsstat ska trygga konfidentialiteten för den klagande och vissa andra uppgifter på det sätt som närmare anges i artikel 5.3 i direktivet. På tidpunkten för när en handling som inkommit till en myndighet blir offentlig tillämpas i Finland 7 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), nedan *offentlighetslagen*, och utgångspunkten enligt den paragrafen är offentlighet, om det inte i denna lag eller i någon annan lag föreskrivs något om en handlings offentlighet eller sekretess eller om någon annan begränsning av rätten att ta del av den. I enlighet med offentlighetslagen kan en handlings sekretess basera sig på de allt som allt 33 olika grunder som anges i lagens 24 § 1 mom. Dessa omfattar bland annat enligt 15 punkten handlingar som innehåller uppgifter om inspektion som ankommer på en myndighet eller någon annan omständighet som har samband med en övervakningsåtgärd, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle äventyra övervakningen eller dess syfte eller utan vägande skäl skulle vara ägnat att åsamka den som har del i saken skada. Grunderna omfattar också till exempel skydd av företagshemligheter enligt 20 punkten i det nämnda momentet.

Också för sekretessbelagda handlingar gäller dock en parts rätt att ta del av en handling. Enligt 11 § i offentlighetslagen har den som i ett ärende är sökande eller anför besvär eller någon annan vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet gäller (part) rätt att hos den myndighet som behandlar eller har behandlat ärendet ta del av en myndighetshandling som kan eller har kunnat påverka behandlingen, även om handlingen inte är offentlig. En parts rätt att ta del av en handling föreligger enligt 11 § dock inte när utlämnande av uppgifter ur handlingen skulle strida mot ett synnerligen viktigt allmänt intresse eller ett enskilt intresse.

I förarbetena till offentlighetslagen (RP 30/1998 rd) fastställs det att utlämnande av uppgift om till exempel vem som till övervakningsmyndigheten har riktat begäran om utredning i enskilda fall kan strida mot det allmänna intresset, om utlämnande av uppgiften kan äventyra den för övervakningsmyndigheten viktiga tillgången till uppgifter. I förarbetena hänvisas det till rättspraxis enligt vilken upplysning om vem som undertecknat en begäran om utredning som lämnats in till dataombudsmannen skulle hållas hemlig för den part som utredningsbegäran gällde. I fråga om den nämnda 11 § har det i förarbetena (RP 9/2018 rd) till dataskyddslagen (1050/2018) i motiveringen till 36 § om skydd för rapportörers identitet konstaterats följande: Att lämna information om rapporten av en överträdelse till den som är föremål för rapporten kan vara ett sådant synnerligen viktigt allmänt intresse som avses i offentlighetslagen, om utredningen av överträdelserna skulle försvåras av att uppgifter lämnas ut. Att lämna ut uppgifter

om rapportören kan för sin del strida mot det viktiga enskilda intresse som avses i offentlighetslagen, om röjandet av rapportörens identitet skulle äventyra rapportörens säkerhet, intressen eller rättigheter.

De nämnda kriterierna avseende allmänt och enskilt intresse kan i princip bli aktuella också vid genomförandet av direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Bestämmelserna i offentlighetslagens 11 § som begränsar en parts rätt att ta del av en handling är dock tämligen allmänna och täcker inte entydigt de behov av skydd som förutsätts i artikel 5 i direktivet. Det verkar således motiverat att utfärda speciallagstiftning om direktivets tillämpningsområde.

Speciallagstiftning om skydd av identiteten för den som rapporterar överträdelse finns till exempel i 71 a § i lagen om Finansinspektionen (878/2008), och i den paragrafen föreskrivs det om att Finansinspektionen ska upprätthålla ett system genom vilket en arbetstagare kan rapportera misstänkta missbruk som den observerar i arbetsgivarens verksamhet. Av detta följer ett behov av att skydda personernas uppgifter så att aktörer inte låter bli att lämna in rapporter till exempel av rädsla för arbetsgivarens repressalier, diskriminering eller röjande av personuppgifter. Personuppgifter om rapportören och den som är föremål för rapporten och information om rapporten ska hållas hemliga, om inte något annat föreskrivs särskilt. Vid behandlingen av ärendet ska skyddet av personuppgifter om rapportören och den som är föremål för rapporten tryggas i enlighet med personuppgiftslagen (523/1999). Vid det i direktivet avsedda skyddet av den klagande är det dock inte fråga om att en arbetstagare hos ett företag gör en anmälan av företaget, utan om att en säljare av produkter eller en aktör som företräder säljaren gör en anmälan till myndigheten om köparens verksamhet. Således finns det inget behov av att skapa ett system som motsvarar finansbranschens system eller rapporteringssystemet enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1937 om skydd för personer som rapporterar om överträdelse av unionsrätten.

Av speciallagstiftningen om skydd för personer som rapporterar överträdelse kan nämnas också 35 § i växtskyddslagen (1110/2019). Om en anmälan till den behöriga myndigheten om en faktisk eller misstänkt överträdelse av de bestämmelser som omfattas av myndighetens tillsyn har gjorts av en fysisk person, ska personens identitet hållas hemlig, om ett röjande av personens identitet utifrån omständigheterna kan bedömas orsaka personen skada.

Bestämmelser om skydd för personuppgifter och identitet finns också i 36 § i dataskyddslagen där det fastställs att när en fysisk person har rapporterat till dataombudsmannen om en misstänkt överträdelse av bestämmelser som omfattas av dataombudsmannens tillsyn, ska rapportörens identitet hållas hemlig, om det utifrån omständigheterna kan bedömas vara till nackdel för rapportören att hans eller hennes identitet röjs. Enligt förarbetena kan olägenheten till exempel vara att rapportören står i ett särskilt förhållande till den personuppgiftsansvarige eller det personuppgiftsbiträde som är föremål för rapporten och att rapporten skulle kunna medföra olägenheter för detta förhållande. I förarbetena fastställs också att hållande av rapportörens identitet hemlig enligt 36 § är reglering som gäller strikt begränsade situationer som är avgränsad till skötseln av dataombudsmannens uppgifter. Det är således inte fråga om en allmänt tillämplig grund för tystnadsplikt.

En aktör som till en myndighet lämnar in ett ärende som avses i direktivet om otillbörliga handelsmetoder för behandling ska enligt artikel 5.3 i direktivet ange alla uppgifter för vilka begäran om konfidentialitet görs. Till denna del bör det dock noteras att i Finland ska sekretessbeläggningen av uppgifter grunda sig på lag. Det är inte motiverat att en enskild aktör själv kan besluta vilka uppgifter som är sekretessbelagda. I förarbetena till 36 § i dataskyddslagen anges också att rapportörens subjektiva uppfattning om olägenheten inte ensam räcker till för att grunden för tystnadsplikt ska tillämpas.

Rätten till försvar för den som misstänks för en överträdelse sätter gränser för en anonym behandling. Detta har beaktats i artikel 6.2 i direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Enligt artikeln ska det säkerställas att skyddsåtgärder vad gäller rätten till försvar iakttas i enlighet med de allmänna principerna i unionsrätten och i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, inbegripet i de fall när konfidentiell behandling av uppgifterna begärs. Till denna del bör det beaktas att ett ärende som gäller ett avtalsförhållande inte nödvändigtvis kan behandlas anonymt till följd av att det med tanke på utredningen av en misstänkt otillbörlig handelsmetod i princip är väsentligt att kunna identifiera vilket avtal det handlar om och med vem det har ingåtts. Om ett ärende har inletts anonymt kan det i praktiken vara omöjligt att behandla det. Situationen kan dock från fall till fall vara en annan om det är fråga om till exempel ett standardavtal där identifiering av avtalsparten inte nödvändigtvis har betydelse med tanke på behandlingen av ärendet. Det bör ytterligare beaktas att trots att uppgifterna skulle kunna skyddas i samband med tillsynsmyndighetens behandling kan man bli tvungen att lämna ut uppgifterna senare i samband med en eventuell rättegångsförhandling.

Således verkar det vara motiverat att föreskriva om att leverantörens identitet och konfidentialiteten för andra uppgifter ska skyddas i den utsträckning det är möjligt med beaktande av rätten till försvar för den part som misstänks ha gjort sig skyldig till en överträdelse. En modell enligt dataskyddslagen verkar lämpa sig bäst som utgångspunkt för de föreslagna bestämmelserna.

3.2.5 Rätt att få uppgifter, inspektioner, förbud och påföljder

3.2.5.1 Rätt att få uppgifter och inspektioner

I artikel 6 i direktivet om otillbörliga handelsmetoder förutsätts det att tillsynsmyndigheten har rätt att få uppgifter och genomföra inspektioner. Livsmedelsmarknadslagen innehåller en bestämmelse om myndighetens rätt att få uppgifter. I fråga om bestämmelsen ska den rätt att få uppgifter som behövs med tanke på säkerställandet av genomförandet av direktivet beaktas. Livsmedelsmarknadslagen innehåller ingen bestämmelse om inspektionsrätt. Lagen bör kompletteras till denna del. Med beaktande av att direktivet om otillbörliga handelsmetoder gäller avtalsförhållanden mellan företag och att de bestämmelser som direktivet förutsätter ska tillämpas endast på relativt stora aktörer verkar det inte behövt att föreskriva om inspektionsrätt i lokaler som omfattas av hemfriden.

När det gäller företagshemligheter och tekniska anvisningar bör det beaktas att på tvistemål som gäller ersättande av skada som baserar sig på att en företagshemlighet eller tekniska anvisningar som avses i lagen om företagshemligheter obehörigen har utnyttjats eller röjts eller som gäller meddelande av ett förbud som avses i lagen om företagshemligheter tillämpas lagen om säkerställande av bevisning i tvistemål som gäller immateriella rättigheter (344/2000).

3.2.5.2 Beslut om överträdelse av förbuden och upphörande med en förbjuden handelsmetod

De i artikel 6.1 första stycket led d i direktivet om otillbörliga handelsmetoder avsedda bestämmelserna om befogenhet att fatta beslut om överträdelser av förbuden och om upphörande med en förbjuden handelsmetod ska tas in i den nationella lagstiftningen. Livsmedelsmarknadsombudsmannen har i nuläget enbart rätt att konstatera att kraven på avtalens formbundenhet inte har iakttagits. I övrigt har livsmedelsmarknadsombudsmannen i nuläget ingen uttrycklig rätt att konstatera att en handelsmetod är förbjuden eller att förbjuda att den fortgår. Livsmedelsmarknadsombudsmannen kan i nuläget hos en domstol ansöka om att ett förbud ska meddelas, om ombudsmannen anser att en aktör har handlat i strid med förbuden enligt företagarskyddslagen eller lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet.

Lagstiftning som gäller direktivets tillämpningsområde och med stöd av vilken man kan förbjuda att ett förfarande fortgår har utfärdats åtminstone i fråga om betalningsvillkor och företagshemligheter. Enligt 10 § i lagen om betalningsvillkor är oskäligen avtalsvillkor förbjudna och användningen av oskäligen villkor kan förbjudas genom domstolsbeslut på det sätt som föreskrivs i företagarskyddslagen. Ett förbud meddelas enligt 1 och 2 § i företagarskyddslagen av marknadsdomstolen och förbudet ska förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är onödigt. Förbudet enligt företagarskyddslagen verkar inte vara tillräckligt med tanke på genomförandet av direktivet eftersom förbudet inte kan meddelas i enskilda fall och eftersom det har samband med ett tämligen flertydigt skälighetskriterium. Enligt 8 § i lagen om företagshemligheter kan en domstol meddela förbud och korrigeringsåtgärder och enligt 9 § kan ett förbud meddelas interimistiskt. Dessa bestämmelser verkar i princip vara tillräckliga med tanke på det förbud som förutsätts i direktivet.

När det gäller de andra förbud som avses i direktivet har det ansetts att det i den nationella lagstiftningen inte finns några förbud som lämpar sig för genomförandet av direktivet.

3.2.5.3 Påföljder

De bestämmelser om åläggande av påföljder som avses i artikel 6.1 första stycket led e i direktivet om otillbörliga handelsmetoder ska tas in i den nationella lagstiftningen. Påföljderna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande, och de ska beakta överträdelsens art, varaktighet, upprepning och omfattning.

Påföljder har behandlats i justitieministeriets arbetsgrupps betänkande 52/2018 ”Utveckling av regleringen som gäller administrativa påföljder av straffkaraktär” (bara på finska), nedan *påföljdsbetänkandet*, och till exempel i förarbetena till lagen om skyldighet att erbjuda kvitto vid kontantförsäljning (658/2013). När det gäller typen av påföljder är utgångspunkten i Finland förbud, varning, vite, påföljdsavgift och straffrättslig påföljd.

Vid valet av typen av påföljd är utgångspunkten likvärdighetsprincipen enligt vilken en påföljd för överträdelse av EU-rätten ska åläggas på ett till sina grunder och förfaranden motsvarande sätt som en liknande och till sin allvarlighetsgrad jämförbar överträdelse av nationell rätt. Sådan lagstiftning har utfärdats om de förbud som avses i direktivet i synnerhet avseende betalningstider, företagshemligheter och kraven på avtalens formbundenhet.

Enligt 3 § i lagen om betalningsvillkor är avtalsvillkor som avviker från bestämmelserna i denna lag till nackdel för borgenären utan verkan. De bestämmelser om påföljder som finns i lagen om betalningsvillkor verkar dock inte lämpa sig som modell för genomförandet av direktivet främst för att det i lagen om betalningsvillkor inte föreskrivs om ekonomiska påföljder, vilket artikel 6.1 första stycket led e i direktivet förutsätter. I direktivet förutsätts det dock inte att avtalsvillkor eller avtalspraxis är utan verkan. Att villkor eller praxis är utan verkan lämpar sig inte heller för alla de bestämmelser som avses i direktivet. Till exempel i fråga om de kommersiella repressalier som är förbjudna enligt direktivet finns det inte avtalsvillkor som kan konstateras vara utan verkan. Det bör också beaktas att förbudet och kraven enligt direktivet och de därmed anslutna påföljderna gäller den andra parten i ett avtal, inte avtalet i allmänhet. Dessutom kan det konstateras att det i fråga om den bestämmelse om ett avtals skriftliga form och minimiinhåll som finns i den gällande livsmedelsmarknadslagen inte handlar om en egentlig formbestämmelse av vilken följer att avtalet är utan verkan. Att ett avtal är utan verkan har således inte ansetts passa särskilt bra ihop med genomförandet av de mycket olika förbudet i direktivet.

I lagen om företagshemligheter föreskrivs det om skyldigheten att betala skadestånd till innehavaren av företagshemligheten samt domstolens möjlighet att ålägga den som gjort intrång på företagshemligheten att betala kostnaderna för offentliggörandet av domen. Dessutom kan domstolen under vissa förutsättningar i stället för att meddela ett föreläggande om korrigeringsåtgärder bestämma att svaranden ska betala ersättning för utnyttjande. Dessa kan anses vara sådana påföljder som förutsätts i direktivet. I 30 kap. i strafflagen (39/1889) föreskrivs det dessutom om att företagsspioneri (4 §), brott mot företagshemlighet (5 §) och missbruk av företagshemlighet (6 §) är straffbart. I 38 kap. i strafflagen föreskrivs det om att även sekretessbrott (1 §) och sekretessförseelse (2 §) är straffbara.

När det gäller påföljderna för en överträdelse av kraven på avtals formbundenhet kan av den gällande lagstiftningen dessutom nämnas de bestämmelse i livsmedelsmarknadslagen med stöd av vilka livsmedelsmarknadsombudsmannen kan ge en anmärkning eller meddela en offentlig varning. Dessa bestämmelser lämpar sig i princip också som en sådan påföljd som förutsätts i direktivet.

Enligt artikel 6.1 första stycket led e i direktivet ska det nationellt påföras sanktionsavgifter och åläggas andra lika effektiva sanktioner. Av detta följer för det första att den anmärkning eller offentliga varning som det redan föreskrivs om i livsmedelsmarknadslagen inte är en tillräcklig påföljd, utan att det också bör föreskrivas om påföljdsavgifter. För det andra följer att inte heller enbart påföljdsavgifter är tillräckliga. Således ska det föreskrivas både om påföljdsavgifter och om andra påföljder, såsom en offentlig varning. Vilka påföljder som används avgörs från fall till fall på basis av kriterierna som gäller användningen av dem.

När det gäller arten av påföljd ska proportionalitetsprincipen enligt grundlagen och kravet på proportionalitet i lagstiftningen beaktas till exempel i fråga om huruvida det handlar om avsiktlighet eller en lindrig överträdelse och om det finns eventuella befrielsegrunder. Enligt påföljdsbetänkandet är utgångspunkten för administrativa sanktioner vars maximibelopp är stort eller som i övrigt i betydande grad påverkar den rättsliga ställningen för den som är föremål för påföljden en gradering och bedömning som baserar sig på hur allvarlig eller skadlig överträdelsen är så att gärningens art och avsiktlighetsbedömningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt vid utmätningen av sanktionen. Strävan har varit att beakta dessa omständigheter i de föreslagna bestämmelserna om påföljder.

Dessutom ska det fastställas hur man vid åläggande av påföljder går till väga i situationer där rörelsen har överförts. Till exempel en påföljdsavgift enligt 12 § 2 mom. i konkurrenslagen (948/2011) kan bestämmas också för en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare till vilken den näringsverksamhet som var delaktig i överträdelsen har övergått till följd av ett företagsförvärv eller något annat företagsarrangemang. En i sak liknande bestämmelse finns i 41 c § i lagen om Finansinspektionen.

3.2.5.4 Förfarandena vid meddelande av förbud och åläggande av påföljder

I fråga om de gällande bestämmelserna kan det konstateras att enligt lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013) handlägger marknadsdomstolen de förbud som avses i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet och företagarskyddslagen och som det också hänvisas till i livsmedelsmarknadslagen. Livsmedelsmarknadsombudsmannen kan i nuläget hos marknadsdomstolen ansöka om att dessa förbud ska meddelas. Att beslut om förbud hör till marknadsdomstolen baserar sig på de allmänna lagarna i fråga. Ett förbud enligt den allmänna lagstiftningen avviker från bestämmelserna i direktivet om otillbörliga handelsmetoder för det första på så sätt att de kriterier som baserar sig på oskälighet och som anges i de allmänna

lagarna är mycket allmänna medan bestämmelserna i direktivet är mycket detaljerade till exempel i fråga om betalningstidens längd. För det andra kan det konstateras att en skillnad är att till exempel enligt företagskyddslagen kan det inte ansökas om ett förbud i anslutning till ett enskilt avtalsförhållande medan även denna möjlighet förutsätts i direktivet. Således är bestämmelserna till sitt tillämpningsområde inte överlappande. Direktivet förutsätter dock inte att den allmänna lagstiftningen ändras.

Befogenhet i fråga om meddelande av förbud ska enligt ordalydelsen i artikel 6.1 första stycket led d i direktivet om otillbörliga handelsmetoder dock innehas av tillsynsmyndigheten. Således bör utgångspunkten med verkställigheten av ett förbud som avses i direktivet om otillbörliga handelsmetoder vara livsmedelsmarknadsombudsmannens rätt att meddela förbudet i fråga och vid behov förena det med vite. Möjligheten att förena ett förbud med vite säkerställer att en förbjuden verksamhet vid behov kan fås att upphöra snabbt.

I enlighet med vad som konstateras ovan har det ansetts att lagen om företagshemligheter innehåller de med tanke på genomförandet av direktivet behövliga bestämmelserna om förbud och påföljder som gäller obehörigt anskaffande, utnyttjande och röjande av företagshemligheter. Utgångspunkten med direktivet om företagshemligheter och lagen om företagshemligheter är att innehavaren av en företagshemlighet inleder ett ärende som avses i lagen om företagshemligheter. Innehavaren är i egenskap av part i den bästa ställningen att bedöma om dennes företagshemligheter har kränkts. Detta är en naturlig utgångspunkt eftersom informationen ska vara hemlig för att den ska kunna klassificeras som en företagshemlighet. I direktivet om otillbörliga handelsmetoder är dock utgångspunkten för meddelande av förbud myndighetens initiativ. För att samordna dessa omständigheter och undvika dubbel lagstiftning om samma ärende verkar det vara motiverat att de förbud och påföljder i anslutning till företagshemligheter som förutsätts i direktivet baserar sig på den gällande lagstiftning som det redogörs för ovan och att livsmedelsmarknadsombudsmannen på begäran av en innehavare av en företagshemlighet kan bistå innehavaren med att i domstol inleda och sköta ett ärende som avses i lagen om företagshemligheter.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen har i nuläget inte rätt att påföra påföljdsavgifter eller hos domstol ansöka om att påföljdsavgifter ska påföras. Bestämmelser om meddelande av det förbud och ansökan om påförande av den påföljdsavgift som avses i direktivet om otillbörliga handelsmetoder ska således tas in i lagstiftningen.

Enligt påföljdsbetänkandet är det vanligen motiverat att befogenhet att ålägga sanktioner innehas av den myndighet som utövar tillsynen över att lagstiftningen följs och som har de bästa förutsättningarna och sakkunnighet att bedöma de omständigheter som utgör grund för åläggandet. Beslutanderätten att ålägga sanktioner utövas i myndighetens namn vanligen av ämbetsverkets chef eller någon annan tjänsteman som är anställd vid verket och till vars tjänsteuppdrag behandlingen av ärendet hör. Det har dock från fall till fall för att säkerställa att förfarandet är ändamålsenligt, oberoende och opartiskt ansetts motiverat att kollegiala organ har befogenhet att ålägga administrativa sanktioner som till sin maximnivå är stora och till sin stränghet är betydande. Till exempel vid tillsynen över finansmarknaden påförs en administrativ påföljdsavgift av Finansinspektionens direktion.

Vid bedömningen av livsmedelsmarknadsombudsmannens befogenhet bör det beaktas att grundlagsutskottet ansåg att det beslutsförfarande som föreslogs i dataskyddslagen strider mot 21 § i grundlagen. Enligt beslutsförfarandet skulle dataombudsmannen självständigt ha kunnat påföra en mycket hög påföljdsavgift som baserar sig på Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personupp-

RP 199/2020 rd

gifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (*allmänna dataskyddsförordningen*) (GrUU 14/2018 rd). Det konstaterades att beslut om påförande av avgiften bör fattas av minst ett kollegialt organ. Dataombudsmannen kan enligt utskottet däremot ges i uppdrag att ha hand om utredning, övrig beredning och föredragning innan påföljdsavgiften påförs i ärendet.

I grundlagsutskottets utlåtande om dataombudsmannens befogenhet i fråga om påföljder (GrUU 24/2018 rd) fastställs det att av skäl som hänför sig till 21 § i grundlagen är det befogat att skilja på dataombudsmannens och påföljdsorganets uppgifter och att dataombudsmannen därför inte ska ingå i det organ som beslutar om administrativ påföljdsavgift. Samtidigt vore det konsekvent att i lagen ta in bestämmelser om utredning och annan beredning av det som påföljdsorganet ska besluta om och om föredragning som en uppgift för dataombudsmannen. Också de särskilda kraven på rättssäkerhet och beslutsprocesser när det bestäms hur sträng den administrativa sanktionsavgiften enligt dataskyddsförordningen ska vara talar starkt för att rätten att påföra avgiften och rätten att utreda grunderna för att påföra avgiften separeras (se också GrUU 14/2018 rd). Grundlagsutskottet menar att en sådan organisatorisk separering även stärker påföljdsorganet oberoende ställning och rätten till försvar som ingår i parternas rättssäkerhetsgarantier.

På basis av vad som konstateras ovan verkar det inte vara motiverat att livsmedelsmarknadsombudsmannen har befogenhet att ensam påföra betydande påföljdsavgifter. Med beaktande av att ombudsmannens byrå åtminstone i detta skede har ett litet antal anställda är det osäkert huruvida påföljdsavgift i praktiken ens kan påföras av ett kollegialt organ.

Således verkar det vara motiverat att påföljder åläggs av en domstol på framställning av ombudsmannen. För jämförelsens skull kan det konstateras att enligt konkurrenslagen ansöker Konkurrens- och konsumentverket om påförande av påföljdsavgift hos marknadsdomstolen. Motsvarande förfarande för påförande av påföljdsavgifter föreslogs också i justitieministeriets arbetsgrupps betänkande om reformering av konsumentmyndigheternas befogenheter 2019:33. Det föreskrivs om ärendet på detta sätt i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (566/2020).

Åläggande av en administrativ straffpåföljd baserar sig på betydande utövning av offentlig makt, och anses av hävd som ett förvaltningsärende vid behandlingen av vilket myndigheten tillämpar förvaltningslagen. Eftersom framställning om påföljdsavgift inte utgör ett förvaltningsbeslut är det dock motiverat att det i lagen tas in en bestämmelse om hörande innan en framställning görs. Konkurrens- och konsumentverket ger med stöd av 38 § 4 mom. i konkurrenslagen i motsvarande situationen en näringsidkare som är föremål för en framställning om påföljdsavgift tillfälle att bli hörd om utkastet till framställning innan framställningen görs. På verkställighet av påföljder tillämpas lagen om verkställighet av böter (672/2002).

3.2.6 Alternativ tvistlösning och rekommendationer

Rätten enligt artikel 8 i direktivet om otillbörliga handelsmetoder att anta rekommendationer i syfte att främja en konsekvent tillämpning av direktivet och förbättra genomförandeåtgärder kan anpassas till livsmedelsmarknadslagens 5 §, enligt vars 2 mom. livsmedelsmarknadsombudsmannen ger rekommendationer, utlåtanden och förslag som hänför sig till verksamheten inom livsmedelskedjan samt ger aktörerna information och råd om god affärssed. I samma 5 § 2 mom. föreskrivs det också om beaktande av ett alternativt tvistlösningsförfarande så att ombudsmannen innan en rekommendation ges ska begära ett utlåtande av organet för självreglering inom livsmedelskedjan. I Finland är i nuläget nämnden för handelskutym inom livsmedelskedjan, som finns i anslutning till Centralhandelskammaren, i praktiken ett sådant organ.

3.2.7 Myndighetssamarbete, rapportering, övervakning och genomförandeakter

För att möjliggöra det samarbete och utbyte av information mellan medlemsstaternas tillsynsmyndigheter som avses i artikel 8.1 i direktivet om otillbörliga handelsmetoder bör det utfärdas bestämmelser om rätten för Finlands tillsynsmyndighet att lämna ut uppgifter.

Genomförandet av artikel 8 i direktivet kan förutsätta att uppgifter lämnas ut till en myndighet i en annan medlemsstat. Bestämmelser om denna typ av utlämnande av uppgifter finns i offentlighetslagens 30 §, enligt vilken en myndighet kan lämna ut uppgifter ur en sekretessbelagd handling till en utländsk myndighet eller ett internationellt organ, om samarbetet mellan den utländska och den finska myndigheten regleras i en för Finland bindande internationell överenskommelse eller föreskrivs i en rättsakt som är bindande för Finland och om uppgifter ur handlingen enligt offentlighetslagen kan lämnas ut till den finska myndighet som bedriver arbetet. I förarbetena till offentlighetslagen (RP 30/1998 rd) nämns särskilt att en EU-rättsakt är en för Finland bindande internationell rättsakt. Artikel 8 i direktivet är en bestämmelse som är bindande för Finland. Också i till exempel 40 § i konkurrenslagen anges det att bestämmelser om utlämnande av sekretessbelagda handlingar som innehas av Konkurrens- och konsumentverket till en utländsk konkurrensmyndighet finns i 30 § i offentlighetslagen. Således verkar det ändamålsenligt att det i fråga om utbyte av information mellan de myndigheter i medlemsstaterna som övervakar att direktivet följs ska hänvisas till nämnda 30 § och att det inte finns något behov av en separat bestämmelse.

Det i artikel 10 i direktivet avsedda offentliggörandet av en årlig rapport och de i artikel 10 avsedda eventuella författningsbehov i anslutning till uppgifter som ska lämnas till kommissionen verkar kunna anpassas till befogenheten enligt 6 § 3 mom. i livsmedelsmarknadslagen att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om frågor som hänför sig till organiseringen av livsmedelsmarknadsombudsmannens uppgifter.

Till övriga delar gäller bestämmelserna i artiklarna 8, 10, 11 och 12 i direktivet EU-kommissionen eller är till sin karaktär sådana att de inte behöver genomföras nationellt.

3.2.8 Ändringssökande och preskriptionsbestämmelser

I nuläget anförs besvär över livsmedelsmarknadsombudsmannens beslut hos de allmänna förvaltningsdomstolarna. Beslut om de förbud som ska meddelas i enlighet med lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet och företagarskyddslagen och som det hänvisas till i lagen fattas dock av marknadsdomstolen och på förfarandet tillämpas lagen om rättegång i marknadsdomstolen. Med beaktande av att det i direktivet om otillbörliga handelsmetoder också är fråga om ärenden som gäller motsvarande typ av avtalsförhållanden har det även i fråga om de beslut om förbud som enligt förslaget ska tas in i lagen till följd av genomförandet av direktivet ansetts motiverat att ändringssökandet sker i marknadsdomstolen. För enhetlighetens skull är det motiverat att ändringssökandet koncentreras till marknadsdomstolen också i fråga om de föreslagna påföljderna. Dessa är offentlig varning enligt den gällande livsmedelsmarknadslagen samt de påföljdsavgifter som enligt förslaget ska tas in i lagen. Befogenheterna och ändringssökandet i fråga om förfarandena som gäller företagshemligheter ska dock inte ändras.

I propositionen ska sättet att behandla påföljder i marknadsdomstolen och kraven som gäller förfarandet med besvärstillstånd beaktas, vilket det redogörs närmare för i motiveringen till paragrafen om ändringssökande och avsnittet som gäller propositionens förhållande till grundlagen.

I propositionen beaktas också vad som i påföljdsbetänkandet har konstaterats om preskription av rätten att ålägga administrativa påföljder. I betänkandet anges att för allvarigare överträdelser där åläggande av en sanktion ofta kräver en mer omfattande utredning kan det föreskrivas om en längre preskriptionstid. Det rekommenderas dock att preskriptionstiden ska upphöra senast fem år efter det att överträdelserna eller försummelsen skedde.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att det stiftas lagar om ändring av livsmedelsmarknadslagen, 1 kap. 2 och 6 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen och 1 § i lagen om verkställighet av böter.

Det ska i livsmedelsmarknadslagen tas in sådana förbud som direktivet om otillbörliga handelsmetoder förutsätter och som gäller förfaranden som anses strida mot god affärsed i samband med handeln med jordbruksprodukter och livsmedel. Förbjudna handelsmetoder är betalningstider som överskrider en viss längd, annullering av en order med kort varsel, ensidiga ändringar av villkoren, betalningar som inte är kopplade till försäljningen och kommersiella repressalier i en situation där leverantören utövar sina avtalsenliga eller juridiska rättigheter samt obehörigt anskaffande, utnyttjande och röjande av företagshemligheter och obehörigt utnyttjande och röjande av teknisk anvisning. Dessutom ska det föreskrivas om köparens skyldighet att på leverantörens begäran skriftligen bekräfta villkoren i ett leveransavtal.

Vissa andra handelsmetoder ska också vara förbjudna, om det inte har avtalats separat om dem. Dessa är returnering och bortskaffande av osålda jordbruksprodukter och livsmedel, om köparen inte ersätter returneringen eller bortskaffandet, samt betalningar som krävs av leverantören för att dennes produkter lagras, skyltas med eller listas, eller tillhandahålls på marknaden. Förbjudna handelsmetoder är också, om det inte avtalats separat om dem, att betalning krävs av säljaren för köparens reklam eller marknadsföring samt att betalning krävs av leverantören för personalkostnader för att inreda lokaler som används vid försäljning av leverantörens produkter. Förbuden gäller även handelsmetoder där köparen begär att leverantören ska bära kostnaden för rabatter på produkter som köparen säljer som en del av en marknadsföringskampanj, om det inte har avtalats separat om detta.

De föreslagna förbuden överensstämmer med den miniminivå som förutsätts i direktivet om otillbörliga handelsmetoder, med undantag för bestämmelserna om annullering av en order. Det i direktivet om otillbörliga handelsmetoder avsedda förbudet mot att annullera en order av färskvaror mindre än 30 dagar före leveransen ska utvidgas så att det gäller alla jordbruksprodukter och livsmedel. Även betalningstiden ska vid handel med alla de jordbruksprodukter och livsmedel som omfattas av lagens tillämpningsområde i princip vara högst 30 dagar, medan betalningstiden enligt direktivet om otillbörliga handelsmetoder kan vara högst 60 dagar för andra produkter än färskvaror, men det i fråga om andra produkter än färskvaror är möjligt att avtala om en betalningstid på högst 60 dagar.

Livsmedelsmarknadslagens gällande bestämmelser om formen och innehållet i fråga om vissa avtal och om myndighetstillsynen enligt de allmänna lagarna ska förbli i kraft. Också till denna del överskrider de gällande bestämmelserna den miniminivå som förutsätts i EU-lagstiftningen.

Med avvikelse från de tillämpningsområdeskategorier som grundar sig på gränserna för omsättning enligt den dynamiska modellen i direktivet om otillbörliga handelsmetoder föreslås det att förbudens tillämpningsområde ska förenklas så att förbuden gäller alla leveransavtal för jordbruksprodukter och livsmedel, när köparen har en större omsättning än säljaren och köparens

omsättning överskrider 2 miljoner euro. Bestämmelserna gäller också myndigheter när de köper produkterna i fråga.

I Finland ska livsmedelsmarknadsombudsmannen vara den tillsynsmyndighet som avses i direktivet om otillbörliga handelsmetoder. De bestämmelser om inspektioner som direktivet om otillbörliga handelsmetoder förutsätter ska tas in i livsmedelsmarknadslagen. Det föreslås i propositionen att konfidentialiteten i fråga om leverantörens identitet och andra uppgifter skyddas i den utsträckning det är möjligt med beaktande av rätten till försvar för den part som misstänks ha gjort sig skyldig till en överträdelse.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen ska ha rätt att ge en anmärkning och meddela en offentlig varning för ett förbjudet förfarande samt att förbjuda att förfarandet fortsätter eller förnyas och att hos marknadsdomstolen ansöka om att påföljdsavgifter påförs för överträdelser av kraven. I fråga om företagshemligheter och tekniska anvisningar ska dock förbud meddelas och påföljder åläggas i enlighet med lagen om företagshemligheter så att livsmedelsmarknadsombudsmannen på begäran av innehavaren av en företagshemlighet eller en teknisk anvisning kan bistå innehavaren med att i domstol inleda och sköta ett ärende som avses i lagen om företagshemligheter.

Lagen om rättegång i marknadsdomstolen ska ändras så att det i den föreskrivs om behandlingen av och ändringssökandet i fråga om de förbud och påföljder som enligt förslaget ska tas in i livsmedelsmarknadslagen. Också i ett beslut om offentlig varning enligt den gällande lagen ska i fortsättningen ändring sökas hos marknadsdomstolen. I tillämpningsområdet för lagen om verkställighet av böter ska den påföljdsavgift som föreslås i livsmedelsmarknadslagen tas in.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Kraven och förbuden enligt propositionen ska tillämpas på alla de företag som köper jordbruksprodukter och livsmedel och som har en årsomsättning som överstiger 2 miljoner euro på det sätt som avses i kommissionens rekommendation. Enligt uppskattning finns det cirka 3 200 sådana företag i Finland. Av dessa sysslar cirka 2 500 med detaljhandel och cirka 110 med partihandel, och drygt 300 av dem är företag inom livsmedelsindustrin och mer än 330 är företag som utövar förplågnadsverksamhet. Tillämpningsområdet omfattar dessutom ett antal producentorganisationer.

År 2018 uppgick antalet butiker enligt Nielsens register över butiker inom dagligvaruhandeln till sammanlagt 4 550. Utanför kedjorna fanns det cirka 1 800 butiker vars genomsnittliga omsättning var 0,4 miljoner euro och som således i egenskap av köpare inte omfattas av den föreslagna lagens tillämpningsområde. Största delen av företagen inom handeln är företag som har en omsättning på högst 10 miljoner euro och som köper produkter huvudsakligen via sin egen kedja eller andra partiaffärer. De föreslagna förbuden och kraven gäller dem, om deras omsättning överstiger 2 miljoner euro och säljaren har en mindre omsättning än dem eller om de på det sätt som avses i kommissionens rekommendation 2003/361/EG anses utgöra en del av en koncern med en omsättning på mer än 2 miljoner euro och säljaren har en mindre omsättning än dem.

Handeln omfattar utöver detaljhandel också partihandel. Partihandeln levererar produkter till detaljhandeln och företag som utövar förplågnadsverksamhet och köper produkter från industrin, producenter samt företag inom fiskbranschen. Enligt Konkurrens- och konsumentverket finns det i Finland i nuläget sammanlagt 188 näringsidkare inom partiförsäljningen av livsmedel och dagligvaror. Siffran inbegriper specialpartiaffärer i anslutning till förädlingen av livsmedel

RP 199/2020 rd

och till exempel importörer av dagligvaror. Omsättningsgränsen på mer än 2 miljoner euro överskreds av 112 partiaffärer som därmed är föremål för regleringen.

Jordbruksprodukter och livsmedel köps också av näringsidkare som utövar inkvarterings- och förplägnadsverksamhet. Den gällande livsmedelsmarknadslagen omfattar inte hotell- och restaurangbranschen, men direktivet om otillbörliga handelsmetoder omfattar även dessa aktörer när de köper jordbruksprodukter eller livsmedel. Enligt statistikcentralen utövade mer än 10 000 företag förplägnadsverksamhet i Finland år 2017. Av dessa överskreds omsättningsgränsen på 2 miljoner euro av 336 företag som alltså omfattas av det föreslagna tillämpningsområdet.

Propositionen gäller också myndigheter som köper jordbruksprodukter och livsmedel, såsom inrättningar som levererar statens och kommunernas måltidstjänster oberoende av inrättningarnas omsättning. Enligt det Horeca-register som förs av Taloustutkimus fanns det år 2017 cirka 3 300 sådana tillverkningskök. Antalet offentliga företag som erbjuder måltidstjänster är svårt att bedöma eftersom samma företag kan ha flera tillverkningskök. Dessutom köper en del myndigheter måltidstjänster av privata aktörer som själva bestämmer om sina anskaffningar. Måltidstjänstföretagen inom den offentliga sektorn ingår i statistikcentralens siffror om förplägnadstjänster, och i fråga om förplägnadsverksamhet omfattar därför tillämpningsområdet i verkligheten fler företag än enbart de ovannämnda 336 företagen.

Livsmedelsindustrin är dels leverantör och dels köpare. Enligt statistikcentralen fanns det år 2017 cirka 1 770 företag som förädlar livsmedel, inklusive drycker. Största delen av dessa, nästan 1 470, omfattas i egenskap av köpare inte av det föreslagna tillämpningsområdet. Antalet företag vars omsättning överstiger 2 miljoner euro och som är föremål för regleringen uppgick då till 305.

I Finland fanns det år 2017 enligt statistikcentralen drygt 47 000 gårdar som alla var mikroföretag med en omsättning på mindre än 2 miljoner euro. Så gott som alla gårdar säljer åtminstone en del av sin produktion antingen till handeln eller till förädlingsindustrin. Gårdarna har en obetydlig roll som köpare, det vill säga det är främst fråga om köp av foder. Propositionen gäller också fiskare och vattenbruksföretag och år 2017 fanns det cirka 750 fiskare och vattenbruksföretag i Finland. Största delen av dessa var mikroföretag. Endast åtta företags omsättning översteg gränsen på 2 miljoner euro. De föreslagna förbuden gäller köp som görs av dem. Förslaget bedöms förbättra jordbruksproducenters, fiskares och vattenbruksföretags ställning när de är leverantörer, eftersom de kan kräva skriftliga leveransavtal och göra anmälningar om otillbörliga handelsmetoder.

Också producentorganisationer omfattas av propositionens tillämpningsområde. Dessa är i livsmedelskedjan både köpare av produkter från sina egna producentmedlemmar och säljare av produkter till livsmedelsindustrin, handeln och företag som utövar förplägnadsverksamhet. I Finland har åtta producentorganisationer godkänts, av vilka sex organisationers omsättning överstiger gränsen på två miljoner euro. Producentandelslagen som ägs av producenterna ingår i huvudsak redan i statistikcentralens uppgifter om företag som förädlar livsmedel och drycker.

Propositionen utvidgar livsmedelsmarknadslagens tillämpningsområde i fråga om de aktörer som det omfattar. Det bör dock noteras att i Finland är största delen av de förädlingsföretag som köper jordbruksprodukter och livsmedel, de företag som utövar förplägnadsverksamhet och de butiker som sysslar med handel och inte hör till kedjor företag vars omsättning understiger 2 miljoner euro och som i egenskap av köpare inte omfattas av det föreslagna tillämpningsområdet.

Förbuden omfattar alltså sammanlagt cirka 3 200 finländska aktörer som köper jordbruksprodukter och livsmedel och vars omsättning överstiger 2 miljoner euro. Det finns inga uppgifter om antalet avtalsförhållanden som ingås av dem och som omfattas av lagens föreslagna tillämpningsområde. Nedan beskrivs på allmän nivå typiska avtalsförhållanden inom livsmedelskedjan.

De 47 000 gårdar samt 750 fiskare och vattenbruksföretag som finns i Finland ingår avtal med företagen inom livsmedelsindustrin, partihandeln och handeln. Företagen inom livsmedelsindustrin är både köpare av jordbruksprodukter och säljare av livsmedel till partihandeln och detaljhandeln samt deras centralaffärer. Avtal ingås också mellan livsmedelsföretagen eftersom företag som tillverkar mat och dryck även köper råvaror av andra industriföretag. Också partihandelns avtalsförhållanden gäller främst köp av livsmedel från industrin och vidareförsäljning av dem till restauranger och handeln. Av butikernas köp görs cirka 90 procent med deras centralaffärer, vilket medför att antalet avtal som enskilda butiker ingår med industrin och producenterna minskar. Gårdar säljer främst säsongprodukter, såsom grönsaker, fisk och blommor, till enskilda butiker och restauranger. Försäljnings- och köpeavtal ingås även med utländska aktörer. Dessutom ingår offentliga måltidstjänster avtal med producenter, industrin, partihandeln och handelns centralaffärer.

De föreslagna bestämmelserna skyddar säljaren som har en svagare förhandlingsställning vid handeln med jordbruksprodukter och livsmedel. Förbudet mot otillbörliga handelsmetoder beräknas skapa tydliga spelregler för handeln mellan aktörerna, öka livsmedelsmarknadens funktionalitet och förbättra förtroendet och samarbetet mellan parterna inom livsmedelskedjan. Förslaget förväntas även minska leverantörernas ekonomiska risker och förbättra jordbruksproducenternas och livsmedelsindustrins likviditet och förutsättningar för investeringar. Detta har en positiv effekt på konkurrenskraften i den inhemska livsmedelskedjan. Förslaget leder också till att merparten av de näringsidkare som iakttar god affärssed får en bättre ställning i och med att antalet otillbörliga konkurrensfördelar som de näringsidkare som bryter mot reglerna kan få genom sitt förfarande minskar.

I propositionen föreslås det att *betalningstiden* ska vara högst 30 dagar för alla jordbruksprodukter och livsmedel, medan den enligt direktivet om otillbörliga handelsmetoder kan vara högst 30 dagar för färskvaror och högst 60 dagar för andra jordbruksprodukter och livsmedel. Detta förkortar i princip betalningstiderna inom sektorer där betalningstiden på högst 30 dagar i nuläget överskrids. I fråga om andra produkter än färskvaror kan avtalsparterna dock separat komma överens om en betalningstid som är längre än 30 dagar, men högst 60 dagar.

Enligt de enkätundersökningar om betalningstider som Kantar TNS gjorde 2018 och 2019 för små och medelstora företagare hade en tredjedel av deras kundföretag förlängt betalningstiderna under de senaste två åren. Cirka 30 procent av de svarande uppgav att det faktum att en affärspartner hade tillämpat alltför långa betalningstider hade orsakat företagsverksamheten ekonomisk skada. Av kundföretagen hade cirka 60 procent iakttagit en betalningstid på högst 30 dagar, 24 procent en betalningstid på 31–60 dagar och mer än 10 procent hade betalat senare än detta. Trots att betalningstiden för fordringar mellan näringsidkare enligt lagen om betalningsvillkor får överskrida 30 dagar endast om det uttryckligen har avtalats om detta, hade mer än hälften av kundföretagen inte avtalat om betalningstider på mer än 30 dagar med de företag som svarade på enkäten. Av de svarande ansåg 44 procent att lagen om betalningsvillkor borde skärpas. Även om Kantars undersökning omfattar alla små och medelstora företag kan det antas att situationen är likadan också inom jordbruks- och livsmedelskedjan. Även i de tidigare utredningarna, särskilt i fråga om frilandsproduktionen, hade långa betalningstider upplevts som ett problem.

Enligt den enkät som Företagarna i Finland rf lät göra hösten 2018 var betalningstiden för fordringar mer än 30 dagar i 45 procent av företagen med mindre än tio anställda. De långa betalningstiderna har orsakat ekonomisk skada för 31 procent av dessa företag. Mer än 1 000 företagare svarade på enkäten.

Den genomsnittliga omloppstiden för företagen inom livsmedels- och dryckesindustrins försäljningsfordringar var enligt statistikcentralens bokslutsstatistik 34 dygn år 2018. Inom branscherna varierar de genomsnittliga omloppstiderna för försäljningsfordringar kraftigt enligt sektor. De kortaste betalningstiderna finns inom mejeriindustrin (23 dygn), köttindustrin (27 dygn) och bageriindustrin (32 dygn). Längre betalningstider är typiska inom kvarn- och stärkelseindustrin (79 dygn), dryckesindustrin (49 dygn), tillverkning av andra livsmedel (39 dygn) samt förädling av frukter och växter (37 dygn). Enligt utredningarna upplevdes förlängda betalningstider som ett problem inom i synnerhet frukt- och grönsakssektorn och hade orsakat ekonomisk skada för små och medelstora företag.

Enligt det företagsbrev som Företagarna i Finland rf offentliggjorde den 20 december 2018 väljs i avtal med små och medelstora företag som betalningsvillkor vanligen 10 eller 14 dygn. I avtal mellan små och medelstora företag och storföretag är betalningstiden vanligen 30 dagar eller längre.

Huvudregeln på 30 dagar enligt den föreslagna bestämmelsen om betalningstid förbättrar leverantörernas ekonomiska situation i de avtalsförhållanden där betalningstiden i nuläget har överstigit 30 dagar. Den medför också att avtalsparterna inte behöver bedöma om det är fråga om en färskvara eller inte och minskar på så sätt företagets arbetsmängd till följd av tillämpningen av bestämmelserna om betalningstid. En enhetlig bestämmelse om betalningstid minskar också företagets administrativa kostnader eftersom man i avtalsförhandlingarna inte längre behöver förhandla om de maximala betalningstiderna. Även företagets fakturering underlättas eftersom det för produkter som hör till samma order inte behöver upprättas flera olika fakturor på grund av olika betalningstider. En betalningstid som inte kräver en tolkning av definitionen av färskvara innebär också att tillsynsmyndigheten inte behöver sätta tid på denna tolkning, varmed resurserna kan riktas till själva behandlingen av ärendena. Den föreslagna möjligheten att separat komma överens om en betalningstid på högst 60 dagar möjliggör dessutom behövlig flexibilitet.

Förslaget har bedömts ha en positiv inverkan på företagen inom livsmedelsindustrin eftersom en kortare betalningstid binder mindre driftskapital vid försäljningen av produkter. Att betalningstiden för försäljningsfakturer är kort underlättar i synnerhet de små och medelstora företagens finansiella ställning. Ju större företag eller order det är fråga om, desto lättare kan köparen i praktiken besluta om längden på betalningsvillkoret. Ett litet eller medelstort företag kan då bli tvunget att ty sig till utomstående lån eller exempelvis till ett finansieringsbolag. Det kan med ett finansieringsbolag ingås ett avtal om fakturafinansiering enligt vilket leverantören får pengarna snabbt, medan köparen i sin tur betalar fakturan till finansieringsbolaget inom den avtalade betalningstiden. Finansieringsavtalet medför dock extra kostnader för leverantören.

Förslaget kan försämra ett solvent livsmedelsföretags möjligheter att konkurrera med längre betalningstider, men även förbättra mindre solventa små och medelstora företags konkurrensställning i förhållande till större inhemska företag. De inhemska livsmedelsföretagens ställning i förhållande till utländska företag kan försämrats, om den butik som köper produkter anser att den längre betalningstid på högst 60 dagar som tillämpas i andra medlemsländer enligt huvudregeln i direktivet om otillbörliga handelsmetoder är av betydelse när inköpsbesluten fattas. Möjligheten att separat komma överens om en betalningstid på högst 60 dagar kringgår de eventuella problemen i anslutning till detta.

För en butik som köper produkter kan en betalningstid på högst 30 dagar höja den ekonomiska risken i anknytning till produkter som går åt långsamt och har en lång förvaringstid och kan därmed eventuellt höja konsumentpriserna på dessa produkter. De sektorer inom vilka man i nuläget har tillämpat betalningstider som är längre än 30 dagar beskrivs i den ovannämnda statistik som statistikcentralen offentliggjort. En kortare betalningstid kan också försämra butiksägares möjligheter att i sitt sortiment gynna lokala småproducenters specialprodukter, om köparen anser att en lång betalningstid i detta sammanhang är av betydelse när inköpsbesluten fattas. Det kan förekomma situationer där en längre betalningstid skulle vara affärsmässigt motiverad. En kortare betalningstid kan i en sådan situation i värsta fall leda till att det inte görs någon affär alls. Möjligheten att separat komma överens om en betalningstid på högst 60 dagar kringgår de eventuella problemen i anslutning till detta. Det bör dock noteras att också direktivet om otillbörliga handelsmetoder i vilket fall som helst möjliggör betalningstider på högst 60 dagar. Dessutom omfattar tillämpningsområdet i enlighet med propositionen inte köpare som har en omsättning på mindre än 2 miljoner euro och som alltså inte behöver iaktta betalningstiderna i fråga.

Den nya bestämmelsen om betalningstid kan förutsätta ändringar i nuvarande praxis och avtal som gäller leveranser av jordbruksprodukter och livsmedel, om praxisen och avtalen inte motsvarar de nya kraven.

Förbudet mot annullering av en order mindre än 30 dagar före den avtalade betalningstiden gäller med avvikelse från direktivet alla produkter. I Finland har annullering av en order med kort varsel varit vanligt vid i synnerhet försäljning av frukt och grönsaker till handeln och det har medfört osäkerhet, svinn och ekonomiska förluster för producenterna. I fortsättningen ska annullering i sista minuten av en order inte vara möjlig, vilket ökar förtroendet för att avtalsförhållandena håller och minskar de ekonomiska riskerna.

Ensidiga ändringar av villkoren kan gälla ändringar av i synnerhet det avtalade antalet beställda produkter och de avtalade priserna. I fortsättningen ska sådana ändringar vara förbjudna, och till följd av det kan producenter och andra leverantörer planera sin produktion på lång sikt.

Betalningar som inte är kopplade till försäljningen av produkter eller som är betalning för försämring eller förlust som sker i köparens lokaler samt krav på ersättning för kostnaden för att behandla klagomål från kunder när sådana klagomål inte beror på leverantörens försumlighet eller fel ska enligt förslaget förbjudas. I utredningarna har av denna typ av betalningar konstaterats främst krav på ersättning för svinn eller krav på återköp av produkter. Detta minskar leverantörernas ekonomiska risker.

I enlighet med propositionen ska också vissa betalningar, såsom köparens krav på betalning för att produkter lagras, listas eller säljs på rabatt, vara förbjudna, om det inte har avtalats om dem. Enligt utredningen om dagligvaruhandeln har till exempel betalning av så kallade marknadsföringspengar varit relativt vanligt inom vissa produktionssektorer. Situationen har enligt uppgift förbättrats till denna del. De föreslagna bestämmelserna säkerställer för sin del att det i fortsättningen avtalas klart och tydligt om dessa frågor i leveransavtalen. Detta minskar leverantörernas ekonomiska risker.

Kommersiella repressalier har enligt utredningarna förekommit i viss mån i situationer där leverantören utövar sina avtalsenliga eller juridiska rättigheter. Ett tydligt förbud mot kommersiella repressalier beräknas minska rädslan för att lämna in klagomål och uppmuntra den svagare avtalsparten att lyfta fram situationer där parten har varit föremål för otillbörliga handelsmetoder.

Obehörigt utnyttjande av företagshemligheter har enligt utredningen om dagligvaruhandeln förekommit främst när producenterna har gett en återförsäljare sådan detaljerad information om produktionen av ett eget varumärke som återförsäljaren har kunnat utnyttja i förhandlingarna med tillverkarna av andra märkesvaror. De härmed anslutna uppgifter som föreslås för myndigheten förbättrar en enskild aktörs möjligheter att bättre än i nuläget utreda eventuella överträdelser av förbudet som gäller företagshemligheter och tekniska anvisningar.

Kravet på *skriftliga avtal* när säljaren kräver det ska utvidgas till att gälla all handel med jordbruksprodukter och livsmedel där köparens årsomsättning överstiger två miljoner euro. Detta kan utöka behovet av att dokumentera åtgärder noggrannare än tidigare. Största delen av leveransavtalen inom livsmedelskedjan upprättas dock redan i nuläget skriftligen, och därför beräknas detta inte ha några betydande konsekvenser.

Ändringarna beräknas inte kräva att aktörerna vidtar betydande åtgärder. Preciseringen av innehållet i de nuvarande avtalen så att man i dem beaktar förbjudna otillbörliga handelsmetoder kan dock orsaka extra arbete för företagen. Aktörerna kan också orsakas kostnader för iakttagandet av bestämmelserna, till exempel kostnader för personalutbildning. Det bör dock observeras att de företag som har undertecknat det frivilliga leverantörskedjeinitiativet redan inom ramen för det har genomfört den utbildning som behövs.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Att bestämmelserna i direktivet om otillbörliga handelsmetoder tas in i den nationella lagstiftningen kommer sannolikt att öka livsmedelsmarknadsombudsmannens uppgifter och arbetsmängd. Ärendet utreds närmare nedan i avsnittet Förhållande till budgetpropositionen. I fortsättningen omfattar ombudsmannens uppgifter också att förrätta inspektioner på plats. Uppgifterna utökas också till följd av rapporteringsskyldigheterna enligt direktivet samt deltagande i samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna och i kommissionens möten. Antalet fall som gäller företagshemligheter och där livsmedelsmarknadsombudsmannen bistår innehavaren av en företagshemlighet beräknas vara mycket litet och de beräknas kunna skötas inom ramen för ombudsmannens anslag. Ärendet följs upp och om det senare framgår att antalet fall är större än beräknat kan resurserna till denna del bedömas på nytt.

Av bestämmelserna om åläggande av påföljder följer nya uppgifter för marknadsdomstolen som ska ha behörighet att besluta om åläggande av påföljder på framställning av livsmedelsmarknadsombudsmannen, samt för Rättsregistercentralen som ska sköta verkställigheten av påföljd-savgifter. Antalet fall som gäller påföljder beräknas bli litet, högst några fall per år, och därför har de endast små konsekvenser för verksamheten vid myndigheterna i fråga. För Rättsregistercentralens del kan uppgifterna utföras manuellt utan ändringar av datasystemen.

4.2.3 Miljökonsekvenser och övriga samhällsliga konsekvenser

Förslaget bedöms ha positiva konsekvenser för miljön. Förbudet mot att returnera osålda produkter till leverantören utan att betala för dem eller bortskaffande av dem beräknas minska matsvinnet eftersom köparna till följd av förbudet antas göra en bättre bedömning av den mängd produkter som de behöver. Också transporterna som gäller returnering av produkter beräknas minska.

Förbuden mot otillbörliga handelsmetoder beräknas minska producenternas och de små livsmedelsföretagens affärsmässiga risker samt förbättra deras likviditet och förutsättningar för investeringar. Förbuden möjliggör att producenternas ställning förbättras, vilket främjar landsbygdens och således hela Finlands livskraft.

4.2.4 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna

Propositionen gäller avtalsförhållanden mellan företag och den har således inga direkta konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna. Rätten till försvar och andra ärenden som har samband med grundlagen utreds närmare i avsnitten som gäller propositionens förhållande till grundlagen.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Tillämpningsområde

Ett alternativ till det föreslagna tillämpningsområdet skulle vara en dynamisk modell enligt direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Det bör noteras att kommissionens ursprungliga förslag gällde små eller medelstora säljares försäljning av livsmedel till köpare som är större än medelstora företag. Det avtalades om den dynamiska modellen först i slutskedet av förhandlingarna om direktivet och den grundade sig i hög grad på strukturen för livsmedelsmarknaden i Frankrike. Livsmedelsmarknaden i Finland är dock av en annan typ och kategorierna enligt den dynamiska modellen lämpar sig inte särskilt bra för marknadsförhållandena i Finland. I Finland är handeln mycket centraliserad, medan alla producenter och största delen av företagen inom industrin och företagen som utövar förplägnadsverksamhet är mikroföretag med en omsättning på mindre än två miljoner euro.

Klassificeringen enligt den dynamiska modellen särbehandlar företag av nästan samma storlek, eftersom det inte går att utreda fall som hör till samma storleksklass och som gäller otillbörliga handelsmetoder mellan säljare och köpare. Den dynamiska modellen medför också att tillämpningsområdet inte omfattar säljare vars omsättning överstiger 350 miljoner euro. Dessa frågor utreds närmare ovan i samband med bedömningen av nuläget avseende betalningstider och annulleringar av order. Det föreslagna tillämpningsområdet är mindre komplicerat än den dynamiska modellen på så sätt att tillämpningen inte förutsätter en utredning av aktörernas placering i en viss kategori. Det räcker med att det finns information om att köparen är större än leverantören. Detta minskar både företagets och myndighetens administrativa börda och förbättrar förutsebarheten i tillämpningen av bestämmelserna.

Ett annat alternativ kunde också vara att utvidga tillämpningsområdet så att det gäller alla aktörer oberoende av storleken på deras omsättning. Denna modell möjliggör att fall behandlas även i en situation där köparens omsättning är mindre än två miljoner euro. Modellen behandlar enskilda butiker som sysslar med handel likvärdigt, oberoende av om de är självständiga eller hör till en större butikskedja, varmed deras omsättning fastställs i enlighet med hela kedjans omsättning. Största delen av de köp som de butiker som hör till kedjor gör sker dock via kedjorna. Största delen av de finländska företag som köper jordbruksprodukter och livsmedel är små företag med en omsättning på mindre än två miljoner euro. Att tillämpningsområdet utvidgas till att gälla också dessa skulle öka antalet företag som förbuden gäller från drygt 3 000 till mer än 17 000 företag. Detta skulle i betydande grad utöka myndighetens tillsynsuppgifter. Denna modell skulle också öka den administrativa bördan för små livsmedelsföretag och butiker bland annat därför att avtal ska ingås skriftligen när säljaren begär det också när köparen är ett företag vars omsättning är mindre än två miljoner euro.

Att det till det föreslagna tillämpningsområdet fogas karakteristika om företagets storlek, såsom väsentligt större, har inte ansetts ändamålsenligt till följd av de tolkningsfrågor som detta ger

upphov till. Inte heller en utvidgning av tillämpningsområdet till alla avtalsförhållanden oberoende av om säljaren är mindre än köparen har ansetts motiverat med beaktande av direktivets utgångspunkt att skydda säljare som är mindre än köparen samt svårigheterna att bedöma konsekvenserna av en sådan utvidgning.

5.1.2 Färskvaror

Förbudet enligt direktivet om otillbörliga handelsmetoder mot att annullera en order med mindre än 30 dagars varsel gäller färskvaror. I ingressen till direktivet har detta förbud motiverats med att leverantören då sannolikt inte kan hitta en alternativ avsättning för dessa produkter. Att annullering begränsas till endast färskvaror har dock inte ansetts motiverat. En orsak är att direktivets definition av jordbruks- och livsmedelsprodukter som är färskvaror inte är entydig. Till exempel färsk fisk är en färskvara, men fryst fisk är inte en färskvara. Med anledning av detta bör det från fall till fall utredas om det är fråga om en färskvara, vilket ökar företagens administrativa börda. Det bör även noteras att i situationer där en order har annullerats gäller problemet att hitta en alternativ marknad inte endast färskvaror. För till exempel handelns egna märken, vars andel av de livsmedel som säljs i Finland utgör cirka 25 procent, finns det ingen alternativ marknad.

Det som ovan konstateras följa av den flertydiga definitionen av färskvara avseende en ökning av myndighetsarbetet och företagens administrativa börda gäller också betalningstiderna. Dessutom har den betalningstid på 60 dagar som är utgångspunkten enligt direktivet ansetts kunna medföra risk för att 60 dagar blir huvudregeln för betalningstiderna och att betalningstiderna således till och med kan förlängas jämfört med nuläget. Detta stöds av resultaten av Kantars företagargallup som riktade sig till små och medelstora företag. Enligt resultaten har i synnerhet stora företag förlängt betalningstiderna, vilket har medfört ekonomisk skada för företagsverksamheten. Det har dock ansetts att en ovillkorlig betalningstid på 30 dagar för alla produkter kan leda till förändringar som är svåra att förutse inom vissa produktsektorer och att vissa situationer av de orsaker som det redogörs närmare för ovan i samband med de ekonomiska konsekvenserna med fog förutsätter flexibilitet i fråga om denna betalningstid. Det föreslås således att i fråga om andra produkter än färskvaror ska avtalsparterna kunna avtala särskilt om en betalningstid på högst 60 dagar. För att säkerställa att betalningstiderna inte förlängs till följd av de nya bestämmelserna finns det skäl att i fortsättningen följa upp utvecklingen av betalningstiderna och att vid behov ändra de föreslagna bestämmelserna.

5.1.3 Befogenhet att meddela förbud

Livsmedelsmarknadsombudsmannen övervakar i nuläget bland annat att förbuden enligt företagarskyddslagen och lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet iakttas inom livsmedelssektorn. Enligt dessa allmänna lagar beslutar marknadsdomstolen om meddelande av förbud. Livsmedelsmarknadsombudsmannen har enligt livsmedelsmarknadslagen rätt att hos marknadsdomstolen ansöka om meddelande av ett förbud. Även direktivet om otillbörliga handelsmetoder förutsätter befogenhet att förbjuda vissa förfaranden. Ordalydelsen i direktivet verkar förutsätta att denna befogenhet innehas av tillsynsmyndigheten. Av detta följer att de förfaranden som gäller förbud enligt livsmedelsmarknadslagen indelas i två olika förfaranden, och i det ena meddelas förbud av en domstol och i det andra av livsmedelsmarknadsombudsmannen. Utgångspunkten med propositionen är att det inte finns skäl att ändra de nuvarande förfarandena som grundar sig på de allmänna lagarna och att direktivet ska genomföras på det sätt som dess ordalydelse verkar förutsätta.

Bestämmelserna i fråga avviker i betydande grad från varandra i synnerhet på så sätt att det i direktivet om otillbörliga handelsmetoder fastställs mycket detaljerade förbud och överträdelse

av dem kan bedömas i varje enskilt fall, medan ett förbud enligt till exempel företagskyddslagen är mycket allmänt och det med stöd av företagskyddslagen inte är möjligt att behandla ett enskilt avtalsförhållande. Bestämmelsehelheterna som gäller förbud är således mycket olika i fråga om tillämpningsförutsättningarna, och två förbudsförfarande som till sina processer avviker något från varandra ansågs inte problematiskt. Ärendet har också utretts ovan i avsnittet Förfarandena vid meddelande av förbud och åläggande av påföljder.

5.2 Handlingsmodeller som planeras eller används i andra medlemsstater

Mer än 20 medlemsländer hade redan egen nationell lagstiftning före direktivet antogs. Lagstiftningen i de olika länderna avvek dock till många delar från varandra. I regeringens proposition som gäller förslaget till livsmedelsmarknadslag (RP 121/2018 rd) finns en beskrivning av praxis i andra länder före direktivet antogs.

Den information som anges nedan finns tillgänglig om på vilket sätt direktivet genomförs i andra länder. Det land som har hunnit längst med beredningen av en nationell lag är Sverige där man den 1 oktober 2019 har publicerat en [utredning](#) med ett förslag till nationell lagstiftning: Förslag till lag om köparens otillbörliga handelsmetoder mot leverantörer i jordbruks- och livsmedelskedjan. Förslaget följer till sitt tillämpningsområde inte den dynamiska modellen i direktivet, utan förbuden ska tillämpas på alla företag som köper jordbruks- och livsmedelsprodukter oberoende av företagets storlek. Skyddet ska omfatta alla leverantörer som är mindre än köparna, utan den övre gräns på 350 miljoner euro som fastställts i direktivet. I utredningen anses den dynamiska modellen (trappmodellen) vara komplex och den beräknas öka företagets och myndigheternas administrativa börda utan att ge eftersträvat resultat. En tidsfrist på högst 30 dagar ska tillämpas på betalningstider och annullering (avbeställning) av order, oberoende av om det är fråga om färskvaror eller inte. I utredningen anses direktivets definition av färskvaror vara flertydig, vilket gör bestämmelserna svåra att tillämpa och ökar kostnaderna för förvaltningen och företagen. När det gäller betalningstiderna ifrågasätts det om en betalningstid på 60 dagar över huvud taget vore en förbättring jämfört med vad som redan tillämpas, eftersom den skulle kunna komma att uppfattas som den ”normala” betalningstiden och riskera att medföra längre betalningstider än vad som är vanligt i utgångsläget. Utredningen bereds för närvarande i Regeringskansliet och ett skarpt förslag ska presenteras till Riksdagen under våren 2021. I samband med budgetpropositionen för 2021 presenterades att Konkurrensverket blir ansvarig tillsynsmyndighet för regelverket om otillbörliga affärsmetoder i jordbruks- och livsmedelskedjan. Konkurrensverket erhåller för uppgiften 7,6 miljoner kronor 2021 och därefter 10,8 miljoner årligen.

Jord- och skogsbruksministeriet sände i mars 2020 en förfrågan till EU-medlemsländerna om huruvida de ämnar utfärda bestämmelser som är strängare än direktivet om otillbörliga handelsmetoder i synnerhet i fråga om betalningstiderna, hur länderna ämnar genomföra bestämmelserna om företagshemligheter och hur stora påföljdsavgifter länderna planerar. Det kom in svar från 13 medlemsländer. Regleringssätten kommer på basis av svaren att variera.

I fråga om betalningstiderna kan det om svaren konstateras att i Sverige, Portugal och Polen är avsikten att tillämpa en betalningstid på högst 30 dagar för alla produkter och att inte fastställa särskilda tidsfrister för färskvaror. Inte heller i Ungern är avsikten att fastställa olika betalningstider för färskvaror och andra produkter. Betalningstiden kommer i Ungern att vara mellan 15–30 dagar från det att fakturan har levererats. I Slovakien kommer betalningstiden att vara ännu kortare, det vill säga 20 dagar, och för färskvaror 10 dagar. Till exempel Spanien, Slovenien, Kroatien, Nederländerna och Tyskland ämnar dock hålla sig till direktivets bestämmelser om en betalningstid på 60 dagar för andra produkter än färskvaror. I Spanien kommer dock aktörerna att åläggas tilläggsskyldigheter avseende dokumentation och i lagstiftningen i

Slovenien kommer det att tas in allt som allt 23 förbjudna förfaranden, det vill säga lagstiftningen kommer att vara mer omfattande än direktivet. Litauen ämnar upprätta en lista över produkter på vilka en 30 dagars betalningstid ska tillämpas och denna lista kommer att omfatta också andra produkter än färskvaror.

Åtminstone i Belgien, Slovakien och Tyskland överväger man att upprätta en lista över färskvaror. I Frankrike, Kroatien och Slovakien har detta redan gjorts i den gällande lagstiftningen. Enligt lagstiftningen i Frankrike tillämpas regeln 60 dagar på produkter som inte är färskvaror och regeln 30 dagar på färskvaror och frysta kött och fiskprodukter, färdigmåltider och inläggningar som framställts av färskvaror. Vid anskaffningen av levande djur som är avsedda för konsumtion och framställning av färskt kött är betalningstiden högst 20 dagar.

När det gäller företagshemligheter är uppgifterna från de olika medlemsländerna splittrade. Största delen av länderna konstaterade att de kommer att genomföra det i direktivet förutsatta förbudet avseende företagshemligheter i enlighet med direktivet om företagshemligheter. Kommissionen har efter det att informationen erhöles från de olika länderna preciserat tolkningen till denna del så att verkställande av förbudet enbart genom en hänvisning till direktivet om företagshemligheter inte är tillräckligt.

När det gäller påföljdsavgifternas belopp kan det konstateras att i Spanien kommer deras nivå att variera mellan 500 euro och en miljon euro enligt hur allvarlig överträdelsen är. Också i Kroatien planeras reglering i enlighet med eurobelopp av en viss storlek. I Tyskland ska påföljdsavgiften vara högst 500 000 euro. I Litauen planeras en mellanform av dessa så att för en överträdelse som gäller betalningstider kan en påföljdsavgift på högst 6 000 euro påföras och för andra överträdelser kan påföljdsavgiften vara högst 1 procent av omsättningen. I Slovakien kommer påföljdsavgiften att variera mellan 100 000 och 500 000 euro, men i vissa fall kommer den dock att vara 10–20 procent av inköpspriset. I Slovenien kommer påföljdsavgiften att kunna vara 0,25 procent av omsättningen, utöver vilket den person som är ansvarig för överträdelsen kan få böter på 5 000–10 000 euro. I Ungern har påföljdsavgiften fastställts till mellan 100 000–500 000 HUF så att avgiften inte kan överstiga 10 procent av den årliga försäljningen. I Sverige kommer påföljdsavgiften att vara högst 1 procent av omsättningen. I Frankrike kan påföljdsavgiften för vissa överträdelser, såsom överträdelser av betalningstiderna, vara högst 2 miljoner euro. För andra överträdelser kan påföljdsavgiften vara högst 5 miljoner euro, tre gånger beloppet av de summor som fåtts utan fog eller högst 5 procent av aktörens omsättning. I Nederländerna är påföljdsavgiftens storlek högst 900 000 euro, om större så 10 procent av företagets omsättning. I Polen ska påföljdsavgiften vara högst 3 procent av företagets omsättning.

Tillsynsmyndigheten kommer enligt den information som fåtts under beredningen att i största delen av länderna vara konkurrensmyndigheten. Ett undantag från detta utgör enligt informationen Frankrike, Polen, Slovakien och Ungern.

Också i Norge har det lagts fram ett förslag till lag om handelsmetoder, det vill säga Ny dagligvarelov, vars tillämpningsområde avviker avsevärt från direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Tillämpningsområdet omfattar handeln med dagligvaror som är avsedda att säljas inom detaljhandeln och livsmedel som är avsedda att användas av storkök, men inte försäljning av råvaror till livsmedelsindustrin. I enlighet med definitionen av god affärssed ska affärsförbindelserna grunda sig på ett hederligt och öppet förfarande, förutsägbarhet och ömsesidig respekt för immateriella rättigheter. I den nya lagen ska det föreskrivas om obligatoriska skriftliga avtal och innehållet i dem samt om avtalsparternas skyldighet att lämna den andra parten de uppgifter som är väsentliga med tanke på ett avtal. Det ska föreskrivas om att det är förbjudet att utan tillstånd kopiera den andra partens företagshemligheter, såsom recept, för egen produktion, att ensidigt ändra avtal och att tillämpa olika kommersiella repressalier. Dessutom är avsikten att

föreskriva om handelstillsynsmyndighetens uppgifter, rätt att få information och befogenheter, såsom att meddela förbud och påföra straffavgifter. Handelstillsynsmyndigheten finns administrativt i anslutning till Konkurrensverket, men är oberoende av det, och ska övervaka att lagen följs. Besvär över förbud kan anföras till marknadsrådet som också påför påföljdsavgifterna.

6 Remissvar

Den arbetsgrupp som tillsattes i samband med beredningen av propositionen hörde de centrala aktörerna inom livsmedelskedjan samt livsmedelsmarknadsombudsmannen och marknadsdomstolen. Vid hörandet motsatte man sig inte förslaget att slopa den dynamiska modellen enligt direktivet om otillbörliga handelsmetoder, enligt vilken tillämpningsområdet indelas i flera olika kategorier enligt omsättningen hos företag av olika storlek. De tilläggskaraktäristika avseende skillnaden mellan köparens och säljarens omsättning som föreslogs i samband med hörandet, såsom väsentligt större, ansågs inte ändamålsenliga till följd av de tolkningsfrågor som de ger upphov till. Vid hörandet föreslogs det att propositionen bör utvidgas till alla avtalsförhållanden oberoende av om säljaren har en mindre omsättning än köparen eller inte. Detta ansågs inte motiverat med beaktande av direktivets utgångspunkt att skydda säljare som har en mindre omsättning än köparna samt omfattningen av en sådan ändring och svårigheterna att bedöma konsekvenserna. Ståndpunkterna bland aktörerna inom livsmedelskedjan avvek från varandra i fråga om de föreslagna bestämmelser om betalningstider som är strängare än i direktivet (30 dagar i stället för 60 dagar). Den därmed anslutna konsekvensbedömningen kompletterades. Ståndpunkterna avvek också i fråga om de förfaranden som ska tillämpas när förbud meddelas och påföljder åläggs. Som ett resultat av remissbehandlingen preciserades förslaget i fråga om beräkningen av påföljdsavgiftens belopp. Vid hörandet motsatte man sig inte att ändringsökandet koncentreras till marknadsdomstolen.

Yttrande om propositionen begärdes av följande instanser: justitieministeriet, arbets- och näringsministeriet, finansministeriet, Konkurrens- och konsumentverket, marknadsdomstolen, Naturresursinstitutet, livsmedelsmarknadsombudsmannen, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira, Livsmedelsverket, Rättsregistercentralen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf, Livsmedelsindustriförbundet rf, Finlands Dagligvaruhandel rf, Finlands näringsliv rf, Centralhandelskammaren, Turism- och Restaurangförbundet rf, Finsk Handel rf, Företagarna i Finland rf, Finlands Bageriförbund rf, Puutarhaliitto - Trädgårdsförbundet ry, Kesko Abp och SOK-koncernen. Dessa yttrade sig om förslaget. Yttrande begärdes också av följande instanser, som dock inte yttrade sig om förslaget: LIDL, Småbryggeriförbundet rf, Finska Köttbranschens Förbund rf, Suomen Siipikarjaliitto - Finlands Fjäderfåförbund ry, Vilja-alan yhteistyöryhmä VYR ry, Kauppapuutarhaliitto - Handelsträdgårdsförbundet ry, Svenska Trädgårdsförbundet r.f., Osuustoimintakeskus Pellervo ry och Pellervon taloustutkimus PTT ry samt nämnden för handelskutym inom livsmedelskedjan. Yttranden lämnades dessutom av Nylands livsmedelsnätverk, Finlands Fiskodlarförbund rf och K-kauppiasliitto ry. Yttrandena har offentliggjorts i samband med det ovannämnda projektet.

De synpunkter som har framförts i yttrandena motsvarade i fråga om de centrala aktörerna inom livsmedelskedjan i stor utsträckning de ärenden som redan tidigare har tagits upp vid hörandet av de centrala aktörerna inom livsmedelskedjan och som i den mån det är möjligt har försökt beaktas redan i det förslag som sändes på remiss. Organisationerna som företräder producenter samt Trädgårdsförbundet, Nylands livsmedelsnätverk och Företagarna i Finland understödde propositionen. Finlands Fiskodlarförbund uppgav att det inte har något att anmärka på propositionen. De synpunkter som framfördes av de aktörer som företräder industrin understödde å ena sidan propositionen och motsatte sig å andra sidan vissa av de föreslagna bestämmelserna. De aktörer som företräder köpare inom livsmedelskedjan samt Finlands näringsliv, Turism- och

Restaurangförbundet och Finlands Bageriförbund förhöll sig kritiska till i synnerhet de föreslagna nationella undantagen från direktivet, livsmedelsmarknadsombudsmannens befogenheter och nivån på påföljdsavgifterna. Centralhandelskammaren konstaterade att det har avtalats om verksamheten vid nämnden för handelskutym inom livsmedelskedjan, som finns i anslutning till kammaren, endast till utgången av detta år och fortsättningen beror på erhållandet av eventuell finansiering.

Myndigheterna förhöll sig i huvudsak positiva till propositionen. Konkurrens- och konsumentverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården konstaterade att de inte har något att anmärka på propositionen. Livsmedelsverket förhöll sig också positivt till förslaget, men fäste uppmärksamhet vid de kostnadseffekter som propositionen eventuellt medför för verket. Arbets- och näringsministeriet fäste uppmärksamhet vid anpassningen av bestämmelserna om företagshemligheter till den gällande lagstiftningen. Finansministeriet fäste uppmärksamhet vid beskrivningen av ärenden som gäller den offentliga ekonomin och statsbudgeten. Rättsregistercentralen föreslog att den föreslagna påföljdsavgiften bör tas in också i lagen om verkställighet av böter. Justitieministeriet och livsmedelsmarknadsombudsmannen föreslog flera innehållsmässiga och författningstekniska ändringar.

Vad gäller sakinnehållet lyftes i yttrandena fram i synnerhet den föreslagna lagens tillämpningsområde, tidsfristerna som gäller avgifter och annulleringar och nivån på påföljderna samt livsmedelsmarknadsombudsmannens befogenheter. I yttrandena föreslogs dessutom ändringar som gäller bland annat ändringssökandet. Nedan redogörs det närmare för de centrala frågorna i yttrandena.

Kommentarerna om tillämpningsområdet gällde slopandet av den så kallade dynamiska modellen enligt direktivet. Liksom det har konstaterats i propositionen föreligger den möjlighet som nämns i yttrandena att skillnaden mellan leverantörens och köparens omsättning kan vara liten också i den dynamiska modellen. I den föreslagna modellen behöver aktörerna och tillsynsmyndigheten inte utreda om aktörerna hör till vissa grupper enligt den dynamiska modellen. För utredning av tillämpningsområdet är det i den föreslagna modellen tillräckligt att det finns information om vilken aktör som har en större omsättning. Den föreslagna enklare modellen förbättrar aktörernas möjligheter att bedöma om de föreslagna bestämmelserna är tillämpliga. Den föreslagna tydligheten i tillämpningsområdet understöddes i flera yttranden.

I vissa yttranden föreslogs det dessutom att i tillämpningsområdet bör beaktas också köparnas skydd mot säljare så att alla avtalsförhållanden oberoende av aktörernas storlek omfattas av lagens tillämpningsområde. Detta regleringssätt har dock konstaterats vara alltför omfattande med beaktande av i synnerhet utgångspunkten enligt direktivet att skydda leverantörer som har en sämre förhandlingsposition. Dessa ärenden har utretts närmare ovan i avsnitten om bedömningen av nuläget i lagstiftningen, konsekvenserna och alternativen, och som det till denna del hänvisas till. I fråga om tillämpningsområdet preciserades på förslag av justitieministeriet bestämmelsen om överordnade tvingande bestämmelser så att den inte gäller nationella skärpningar av regleringen.

I fråga om tidsfristerna för avgifter och annulleringar understödde företrädarna för producenterna att tidsfrister som är strängare än enligt direktivet tas i bruk. Företrädarna för handeln motsatte sig propositionen till denna del och företrädarna för industrin ansåg att det fanns både goda och dåliga sidor. De som motsatte sig detta nämnde bland annat att de inhemska aktörerna eventuellt orsakas negativa konsekvenser. Justitieministeriet fäste uppmärksamhet vid att förslaget innebär att avtalsfriheten inskränks. Utifrån yttrandena konstaterades det att i synnerhet propositionens konsekvenser är svåra att bedöma i fråga om vissa aktörer och produkter som beskrivs närmare i avsnittet propositionens konsekvenser. Det förekom olika information också

om de betalningstider som tillämpas i nuläget. Dessutom påpekades det att nationellt strängare betalningstider kan ha en negativ effekt på finländska aktörers export och import.

Med beaktande av att det skulle vara fråga om en inskränkning av avtalsfriheten kom man utifrån en helhetsbedömning fram till den slutsatsen att den föreslagna kategoriska nationella skärpningen av betalningstider inte är motiverad i detta sammanhang. Förslaget omarbetades så att i fråga om betalningstiderna är utgångspunkten i enlighet med det ursprungliga förslaget högst 30 dagar, men avvikelser kan göras genom avtal inom de gränser som ställs i direktivet. Det är dock behövligt att följa upp betalningstidernas längd. Om det verkar som om att betalningstiderna i praktiken förlängs är det skäl att på nytt ta upp ärendet till behandling. Den nationella skärpning som gäller annulleringar och enligt vilken förbudet mot annullering mindre än 30 dagar före en leverans gäller alla jordbruksprodukter och livsmedel i stället för enbart färskvaror ska däremot fortfarande betraktas som motiverad. Ensidig annullering av en order är inte tillåten redan enligt den allmänna avtalsrätten. Att förbudet som gäller ingående av avtal begränsas till enbart färskvaror på det sätt som anges i direktivet ansågs inte motiverat. Till denna del är de föreslagna bestämmelserna således nationellt strängare än EU-lagstiftningen. Dessa ärenden har utretts närmare ovan i avsnitten om bedömningen av nuläget i lagstiftningen, konsekvenserna och alternativen, och som det till denna del hänvisas till.

I yttrandena fäste man uppmärksamhet även vid påföljdsavgifternas storlek. Företrädarna för producenterna understödde den föreslagna nivån på påföljdsavgiften eller en högre nivå. Företrädarna för handeln och industrin ansåg däremot att den föreslagna påföljdsavgiften var alltför stor. Det bör konstateras att till skillnad från det som framfördes i yttrandena där man motsatte sig förslaget är grunden för den föreslagna påföljdsavgiften inte företagets omsättning i sin helhet och inte heller koncernens omsättning, utan det köpande företagets årsomsättning från handeln med produkter som omfattas av lagens tillämpningsområde. Denna omsättning är mindre än den allmänna omsättningen och beaktar bättre att det är fråga om sektorspecifik reglering. Det bör även beaktas att enligt utkastet till proposition ska i fråga om påföljdsavgiftens storlek hänsyn tas till överträdelsen art och omfattning, graden av klandervärdhet och överträdelsens varaktighet.

Således beaktar den föreslagna påföljdsavgiften på många sätt proportionalitetsprincipen och det säkerställs dessutom att den är tillräckligt avskräckande, vilket EU-lagstiftningen förutsätter. I vissa yttranden baserade sig de föreslagna alternativen på påföljdsavgifter som är begränsade till ett visst eurobelopp eller på värdet på leveransavtalet i fråga. Det förstnämnda alternativet har ansetts problematiskt på så sätt att för större aktörer kan en påföljdsavgift som är begränsad till ett visst eurobelopp ha en alltför liten avskräckande effekt med tanke på verksamhetens storlek i övrigt jämfört med mindre aktörer. Detsamma gäller förslaget om en påföljdsavgift som baserar sig på värdet på ett enskilt leveransavtal. Det kan konstateras att i livsmedelsmarknadsombudsmannens utlåtande anges att nivån på maximipåföljdsavgiften ska vara tillräcklig med tanke på den avskräckande effekten, och den ska dessutom i den mån det är möjligt följa situationen i de andra medlemsstaterna. Till denna del kan det maximibelopp på en procent som föreslås i utkastet till lag anses vara motiverat, men samtidigt också sådant att det inte kan underskridas utan att den avskräckande effekten blir lidande.

I vissa yttranden ansågs det även vara problematiskt att i fråga om myndigheter avviker påföljdsavgiftens storlek från vad som konstaterats ovan. I ärendet har beaktats att alla aktörer inom den offentliga sektorn, såsom skolor, inte driver handel med produkter och att omsättningen från handel med produkter således inte är en lämplig grund. Det föreslås därför i fråga om dem att grunden ska vara värdet på de årliga anskaffningarna av sådana produkter som omfattas av tillämpningsområdet.

Enligt livsmedelsmarknadsombudsmannen bör det i lagen på samma sätt som i den nya konkurrenslagstiftningen tas in sådana påföljdsavgifter för procedurmässiga överträdelser som ombudsmannen kan påföra. Till denna del bör det beaktas att det är fråga om en i EU:s konkurrenslagstiftning uttryckligen förutsatt och tämligen noggrant reglerad helhet. I den föreslagna lagen är det fråga om genomförandet av direktivet om otillbörliga handelsmetoder. I det ingår inga bestämmelser av detta slag.

När det gäller livsmedelsmarknadsombudsmannens befogenheter anser företrädarna för industrin och handeln att ombudsmannen inte bör ha befogenheter att förbjuda förfaranden eller meddela offentliga varningar, utan att marknadsdomstolen ska fatta beslut om dem. Livsmedelsmarknadsombudsmannen föreslog dock att ombudsmannen i stället för marknadsdomstolen också ska ha rätt att meddela förbud enligt den allmänna lagstiftning som det hänvisas till i lagen samt rätt att påföra påföljdsavgifter. Till denna del kan det konstateras att ombudsmannen också i nuläget har rätt att meddela en offentlig varning. Direktivet om otillbörliga handelsmetoder verkar på de sätt som det redogörs för närmare ovan i propositionen förutsätta att tillsynsmyndigheten har rätt att vid behov förbjuda ett förfarande som strider mot bestämmelserna i direktivet. I fråga om påföljderna har man beaktat bland annat livsmedelsmarknadsombudsmannens byrås resurser och att till exempel i konkurrens- och konsumentskyddslagstiftningen fattar marknadsdomstolen på framställning av en myndighet beslut om åläggande av påföljder. Livsmedelsmarknadsombudsmannen föreslog att inspektionsrätten bör gälla också lokaler som omfattas av hemfriden. Detta ansågs dock inte behövligt. Dessa ärenden har utretts närmare i det avsnitt i propositionen som gäller bedömningen av nuläget.

Utifrån de yttranden som lämnades in beslöt man att med avvikelse från det förslag som sändes på remiss är upphävande av bestämmelsen om anmärkning inte motiverat. Graderingen av anmärkning, offentlig varning, förbud och påföljdsavgift preciserades utifrån de yttranden som lämnades in. Livsmedelsmarknadsombudsmannen och justitieministeriet föreslog också att det bör övervägas om påföljden för förbudna villkor och förfaranden bör vara att avtalet är utan verkan. Detta ansågs dock inte behövligt av de orsaker som det redogörs närmare för ovan i samband med bedömningen av nuläget.

I synnerhet i livsmedelsmarknadsombudsmannens yttrande föreslogs det att bestämmelserna i den gällande lagen bör ändras så att på dem tillämpas samma bestämmelser som på direktivet om otillbörliga handelsmetoder i fråga om bland annat tillämpningsområdet och myndighetens befogenheter. Detta har dock inte ansetts motiverat eftersom grunden för de gällande bestämmelserna är en annan lagstiftning. Marknadsordningsförordningens bestämmelser till exempel i fråga om obligatoriska skriftliga avtal begränsas till i förhållande till direktivet andra aktörer och produkter. I den allmänna lagstiftning som det hänvisas till i livsmedelsmarknadslagen, såsom företagarskyddslagen, är det fråga om lagstiftning som redan har varit i kraft länge och som gäller alla sektorer, och till vilken det inom denna sektor i samband med att livsmedelsmarknadslagen utfärdades har fogats möjlighet till myndighetstillsyn. Bakgrunden till ärendet har utretts i propositionen som gäller utfärdandet av den ursprungliga livsmedelsmarknadslagen. De fanns egna grunder för bestämmelserna i fråga när de utfärdades och det har inte ansetts finnas några grunder för att avvika från dem på grund av genomförandet av direktivet.

Utifrån justitieministeriets yttrande gjordes det i utkastet till lag flera författningstekniska ändringar och dessutom preciserades motiveringen. Innehållsmässigt preciserades bland annat bestämmelsen om påföljdsavgift så att avgiften inte blir aktuell vid ringa överträdelser eller i uppenbart oskäliga situationer. Även bestämmelserna om myndigheternas rätt att få uppgifter och utlämnande av uppgifter preciserades. I fråga om ändringsökande beaktades i synnerhet justitieministeriets och marknadsdomstolens yttranden så att allt ändringsökande inte koncentreras

till marknadsdomstolen, utan endast ärenden som gäller offentlig varning, förbud och påföljdsavgifter. Utifrån justitieministeriets yttrande föreslås det att hänvisningen till livsmedelsmarknadslagen i 1 kap. 6 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen ska upphävas som onödig.

De förflyttningar och ersättningar av vissa gällande paragrafer som föreslogs i den version som sändes på remiss slopades. Det föreslås att i de gällande bestämmelserna görs endast de nödvändiga ändringar och preciseringar som följer av de tillägg som beror på direktivet. Utifrån Rättsregistercentralens yttrande kompletterades propositionen med en ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter som möjliggör att Rättsregistercentralen verkställer påföljdsavgifter. I yttrandena fördes det också fram att vissa utredningar är föråldrade. Till denna del hänvisas det till vad som konstateras i slutet på avsnittet om gällande praxis och bedömningen av dem. Det är värt att notera att regleringsbehovet baserar sig på de krav som i direktivet ställs på medlemsstaterna.

Vid den fortsatta beredningen konstaterades det även att det i lagen behöver tas in bestämmelser om det skydd för tekniska anvisningar som avses i lagen om företagshemligheter och kompletterar skyddet för företagshemligheter och som kan gälla till exempel skydd av recept som anförtrots ett annat företag för tillverkning av produkter. Under den fortsatta beredningen konstaterades det dessutom att det finns ett behov av att omvärdera behörighetsvillkoren för livsmedelsmarknadsombudsmannen med beaktande av de vid rekryteringen av den nuvarande ombudsmannen erhållna erfarenheterna av det ringa antal sökande som uppfyller behörighetsvillkoren.

7 Specialmotivering

1. Lagen om ändring av livsmedelsmarknadslagen

1 §. Tillämpningsområde. Enligt paragrafens 1 mom. ska lagen i enlighet med nuläget tillämpas på avtal och praxis som gäller handel med livsmedel och jordbruksprodukter mellan näringsidkare. Bestämmelsen medför att tillämpningsområdet inte omfattar avtal som ingås med konsumenter och bestämmelsen omfattar således kravet i artikel 1.2 sjätte stycket i direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Utgångspunkten med bestämmelsen är på motsvarande sätt som i direktivet att leverantören ska skyddas i förhållande till köparen. I momentet görs en författningsteknisk precisering så att bestämmelsen om avtalsvillkor också gäller avtalspraxis.

Bestämmelsen om att lagen inte tillämpas på avtal som ingås med eller praxis som tillämpas i fråga om näringsidkare som utövar inkvarterings- och förplägnadsverksamhet som avses i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006) ska slopas i momentet. Direktivet om otillbörliga handelsmetoder möjliggör inte ett sådant allmänt undantag från tillämpningsområdet i fråga om de krav och förbud som förutsätts i direktivet. Undantaget som gäller branschen i fråga har dock beaktats i den gällande 3 § som gäller avtalens formbundenhet och som inte gäller näringsidkare som utövar inkvarterings- och förplägnadsverksamhet. Inte heller den gällande 7 § som gäller livsmedelsmarknadsombudsmannens tillsyn och där det hänvisas till de allmänna lagarna i 4 § gäller aktörerna i fråga. I bestämmelserna är det inte fråga om krav som omfattas av direktivets tillämpningsområde. I fråga om dem ändras regleringen inte jämfört med nuläget.

I paragrafens nya 2 mom. föreskrivs det om tillämpningsområdet för bestämmelserna i 2 a–2 g § som enligt förslaget ska tas in i lagen till följd av direktivet om otillbörliga handelsmetoder. I fråga om företagshemligheter och tekniska anvisningar finns bestämmelser om kraven redan i lagen om företagshemligheter, som det hänvisas till i 2 h §.

De föreslagna bestämmelserna ska tillämpas om leverantören har en mindre omsättning än köparen och köparens omsättning är minst 2 miljoner euro. Dessutom ska det förutsättas att leverantören eller köparen, eller båda, är etablerade i Europeiska unionen. Bestämmelserna ska också tillämpas när köparen är en myndighet inom Europeiska unionens område. Då bedöms inte omsättningen.

Omsättningsgränsen ska i enlighet med artikel 1.2 andra stycket i direktivet om otillbörliga handelsmetoder förstås i enlighet med relevanta delar i bilagan till kommissionens rekommendation 2003/361/EG och särskilt artiklarna 3, 4 och 6 däri, inklusive definitionerna av fristående företag, partnerföretag och anknutna företag, samt andra frågor som rör årsomsättningen. Av rekommendationen följer till exempel att utgångspunkten för bedömningen av omsättningen för en enskild butik som ägs av en butikskedja är hela koncernens omsättning. Rekommendationen ska tillämpas uttryckligen på tolkningen av omsättningens storlek, inte på exempelvis fastställande av ett företags hemort. Som etableringsort betraktas den ort där den som ingår avtalet eller den som i praktiken fullgör avtalet är etablerad. Således anses det till exempel i fråga om de avtal som ingås av ett multinationellt företags dotterbolag som är registrerat i Finland att etableringsorten är Finland.

I 3 mom. i den föreslagna paragrafen ska artikel 3.4 i direktivet om otillbörliga handelsmetoder beaktas enligt vilken medlemsstaterna ska säkerställa att de förbud som fastställs i artiklarna 3.1 och 3.2 utgör överordnade tvingande bestämmelser som ska tillämpas i alla situationer som faller inom tillämpningsområdet för dessa förbud, oberoende av den rätt som annars skulle tillämpas på leveransavtalet mellan parterna. I övrigt ska i lagvalssituationer tillämpas vad som föreskrivs om ärendet någon annanstans, såsom i lagen om internationella köp (Convention on Contracts for the International Sale of Goods, CISG, FördrS 49–50/1988) eller Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I).

Kravet på överordnade tvingande bestämmelser ska inte utsträckas till strängare nationella krav som avviker från direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Bestämmelsen i 2 b § om annulleringstiderna för order är sådan till den del det förbud som avses där med avvikelse från direktivet om otillbörliga handelsmetoder utöver färskvaror även gäller andra jordbruksprodukter och livsmedel. Kravet på överordnade tvingande bestämmelser gäller inte heller den nationella utvidgningen i anslutning till tillämpningsområdet till den del det är fråga om tillämpning av förbuden också på varuleveranser där säljarens omsättning överstiger gränsen på 350 miljoner euro enligt direktivet och köparen har en större omsättning än detta. Eftersom den föreslagna bestämmelsen om betalningstider möjliggör att det avtalas om betalningstiden inom ramen för direktivet är det inte behövligt att detta beaktas separat i detta sammanhang.

Det har med beaktande av ramvillkoren för internationellt tvingande lagstiftning inte ansetts motiverat att det föreskrivs om att nationella bestämmelser som är mer omfattande än kraven i direktivet är internationellt tvingande. Internationellt tvingande bestämmelser täcker dock nationellt en enklare modell för det föreslagna tillämpningsområdet där det räcker att köparen har en större omsättning än säljaren utan ett behov av att bedöma de olika kategorierna i den dynamiska modellen. Denna utvidgning som syftar till att förenkla tillämpningen är i praktiken tämligen liten. Således begränsas de internationellt tvingande bestämmelserna till bestämmelserna i direktivet också i fråga om tillämpningsområdet med undantag för den dynamiska modellen i tillämpningsområdet.

2 §. Definitioner. Definitionen av jordbruksprodukter enligt paragrafens 1 punkt ändras så att den motsvarar definitionen enligt artikel 2.1 i direktivet om otillbörliga handelsmetoder där det

hänvisas till de produkter som avses i bilaga I till fördraget om Europeiska unionens funktions-sätt. Definitionen omfattar dock inte fiskprodukter som beaktas i definitionen av livsmedel.

Definitionen av medelstort företag enligt paragrafens 2 punkt motsvarar nuläget. Definitionen av livsmedel enligt 3 punkten i paragrafen ändras så att den överensstämmer med artikel 2.1 i direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Definitionen omfattar de produkter som avses i den med undantag för de jordbruksprodukter som avses i 1 punkten. Med jordbruks- och livsmedelsprodukter (i lagen jordbruksprodukter och livsmedel) avses enligt direktivet produkter som förtecknas i bilaga I till FEUF samt produkter som inte förtecknas i den bilagan men som framställs för användning som livsmedel genom användning av produkter som förtecknas i den bilagan. Definitionen omfattar utöver jordbruksprodukter också fiskprodukter. Den nya definitionen av livsmedel avviker från den gällande definitionen av livsmedel där det hänvisas till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002, och den avviker i synnerhet på så sätt att vatten inte hör till produkterna i bilaga I till FEUF och på avtal om handel med vatten tillämpas således inte bestämmelserna i den föreslagna lagen.

I 4 punkten i paragrafen ska det finnas en definition av leverantör. Avsikten är att den till sitt sakinnehåll ska motsvara artikel 2.4 i direktivet. Den grupp som nämns i definitionen omfattar till exempel producentorganisationer, leverantörsorganisationer och sammanslutningar av sådana organisationer.

Det ska till paragrafen fogas en 5 punkt med en definition av köpare. Avsikten är att definitionen ska motsvara artikel 2.2 i direktivet. En köpare kan på basis av punkten även vara en grupp av köpare. Om till exempel flera aktörer tillsammans köper produkter betraktas som köparens omsättning dessa aktörers sammanräknade omsättning.

Det ska till paragrafen fogas en 6 punkt med en definition av myndighet. Avsikten är att definitionen ska motsvara artikel 2.3 i direktivet och den ska tillämpas när en myndighet är leverantör eller köpare av jordbruksprodukter eller livsmedel.

Det ska till paragrafen fogas en 7 punkt med en definition av färskvaror. Definitionen överensstämmer med motsvarande definition i direktivet.

Till paragrafen fogas en 8 punkt med en definition av marknadsordningsförordningen.

2 a §. *Betalningstid.* Det ska till lagen fogas en paragraf om betalningstid. Avsikten är att bestämmelserna i paragrafen ska tillämpas i enlighet med bestämmelserna i artikel 3.1 första stycket led a i direktivet om otillbörliga handelsmetoder, med undantag för betalningstidens längd som i princip ska vara 30 dagar oberoende av om det är fråga om färskvaror eller inte.

Enligt paragrafens 1 mom. ska köparen betala jordbruksprodukter eller livsmedel senast inom 30 dagar från leveransdagen eller från den dag då det belopp som ska betalas fastställs, om denna dag infaller senare än leveransdagen. I enlighet med artikel 3.1 första stycket led a i direktivet ska betalningstiden börja löpa från leveransdagen, om köparen fastställer det belopp som ska betalas.

Inom vissa produktsektorer har praxis varit att dela betalningen i två delar så att återstoden av produkterna betalas senare när vissa ärenden har preciserats. Till exempel inom sockersektorn har praxis varit att för produkterna betala en viss resterande del till producenten först flera månader efter leveransen av produkterna. De föreslagna maximitidsfristerna för betalningar ställer upp begränsningar för denna typ av praxis, eftersom utgångspunkten är att betalningen i princip ska göras inom 30 dagar från leveransen eller från det att det belopp som ska betalas fastställs.

Betalningen kan dock göras i flera rater, om säljaren fastställer det belopp som ska betalas och skickar räkningarna till köparen. I exempelfallet ska alltså i fråga om båda räkningarna de föreslagna maximitidsfristerna iakttas, men i fråga om den senare börjar betalningstiden inte löpa från den första räkningen, utan först från den senare. Väsentligt med tanke på förfarandets godtagbarhet är att säljaren har rätt att fastställa betalningen och att säljaren konkret gör det och skickar ut räkningarna.

I fråga om betalningarna ska det också beaktas att bestämmelsen enligt direktivets ovannämnda artikel 3.1 första stycket led a gäller endast betalningar som är kopplade till försäljningen av produkterna i fråga. Alla betalningar är inte sådana. I synnerhet när det gäller andelslag kan det vara vanligt att betala vissa tilläggsbetalningar till dess medlemmar så att betalningarna inte direkt gäller försäljningen av produkterna. Detta har beaktats också i skäl 17 i ingressen till direktivet, där det anges att dessa begränsningar endast bör gälla för betalningar i samband med försäljning av jordbruks- och livsmedelsprodukter och inte för andra betalningar såsom tilläggsbetalningar från ett kooperativ (andelslag) till dess medlemmar.

I 2 mom. föreskrivs det om betalningstiden i en situation där man i leveransavtalet har kommit överens om att produkterna levereras regelbundet. Köparen ska då betala senast inom 30 dagar från utgången av den överenskomna leveransperioden eller från den dag då det belopp som ska betalas för leveransperioden har fastställts, om denna dag infaller senare än utgången av leveransperioden. Om köparen fastställer det belopp som ska betalas börjar betalningstiden löpa från utgången av den överenskomna leveransperioden. Med stöd av artikel 3.1 första stycket led a i direktivet ska det i fråga om tillämpningen av betalningstiden i vilket fall som helst anses att de överenskomna leveransperioderna är högst en månad långa. Om till exempel en leveransperiod är fem veckor lång, börjar beräkningen av tidsfristen på 30 dagar inom en månad och denna tidsfrist ska tillämpas också på de leveranser som görs den femte veckan.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs det om möjligheten att i fråga om andra produkter än färskvaror komma överens om en tid som är längre än tiden på högst 30 dagar enligt 1 och 2 mom. Betalningstiden kan vara högst 60 dagar i enlighet med direktivet. Det ska komma överens särskilt om avvikelser från de nämnda betalningstiderna enligt 1 och 2 mom.

Genom paragrafen begränsas enligt paragrafens 4 mom. med undantag för de betalningstider som anges i 1–3 mom. inte tillämpningen av de påföljder för betalningsdröjsmål och borgenärens tillgängliga rättsmedel som anges någon annanstans i lag. Genom denna bestämmelse beaktas motsvarande bestämmelse i artikel 3.1 andra stycket i direktivet. Bestämmelser om Finlands genomförande av det nämnda direktivet om sena betalningar finns bland annat i lagen om betalningsvillkor och räntelagen. Av den föreslagna bestämmelsen följer att i en situation där avtalsparterna inte har kommit överens om förfallodagen för en fordran eller om betalningstiden enligt avtalet är längre än vad som anges ovan i 1–3 mom., ska fordran anses förfalla vid utgången av den maximibetalningstid som anges i denna paragraf.

I momentet beaktas också den bestämmelse i artikel 3.1 andra stycket i direktivet enligt vilken ett förbud som gäller betalningstiden inte begränsar möjligheten för en köpare och en leverantör att komma överens om en värdefördelningsklausul som avses i artikel 172 i marknadsordningsförordningen. I artikel 172a i marknadsordningsförordningen som är direkt tillämplig anges det att utan att det påverkar specifika värdefördelningsklausuler inom sockersektorn får jordbrukare, inbegripet sammanslutningar av jordbrukare, och deras första köpare komma överens om värdefördelningsklausuler, inbegripet marknadsbonusar och -förluster, som fastställer hur en förändring av de berörda produkternas relevanta marknadspriser eller andra råvarumarknader ska fördelas dem emellan. Artikel 172a tillåter uttryckligen att man kommer överens om till

exempel bonusar. Liksom det har konstaterats ovan när det gäller andelslagens tilläggsbetalningar är det inte heller när det gäller dessa bonusar i princip fråga om betalning av produkter, och bestämmelsen i fråga gäller således inte deras betalningstid.

I 5 mom. i paragrafen föreskrivs det om de undantag som gäller programmet för utdelning i skolor, tillhandahållande av hälso- och sjukvårdstjänster och leveransavtal för druvor eller must för vinframställning och som förutsätts i artikel 3.1 tredje stycket i direktivet om otillbörliga handelsmetoder.

2 b §. Annullering av en order. Till lagen fogas en paragraf om förbud mot att annullera en order med kort varsel. Avsikten är att bestämmelserna i paragrafen ska tillämpas i enlighet med bestämmelserna i artikel 3.1 första stycket led b i direktivet om otillbörliga handelsmetoder, med dock så att paragrafen gäller jordbruksprodukter och livsmedel oberoende av om det är fråga om färskvaror eller inte. Utgångspunkten för tillämpningen av paragrafen är skäl 17 i ingressen till direktivet, och enligt det skälet påverkar annulleringar med kort varsel leverantörens ekonomiska bärkraft negativt utan att ge kompenserande fördelar.

2 c §. Ensidiga ändringar av villkoren. Till lagen fogas en ny paragraf om förbud mot ensidiga ändringar av avtalsvillkoren. För att ensidiga ändringar av avtal överhuvudtaget ska vara möjliga bör det i avtalet finnas ett villkor som berättigar till ändring eller alternativt samförstånd mellan parterna. Den föreslagna bestämmelsen utgör ett hinder för en sådan möjlighet. Paragrafen motsvarar till sitt sakinnehåll bestämmelserna i artikel 3.1 första stycket led c i direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Enligt skäl 21 i ingressen till direktivet bör starkare köpare inte ändra överenskomna avtalsvillkor ensidigt, till exempel genom att avlista produkter som omfattas av ett leveransavtal.

2 d §. Förbjudna betalningar. Till lagen fogas en paragraf där det föreskrivs om förbud mot vissa betalningar och ersättningar som anses utgöra otillbörliga handelsmetoder.

Enligt 1 mom. 1 punkten i paragrafen får köparen inte kräva en betalning av leverantören som inte är kopplad till försäljningen av leverantörens produkter. Paragrafen motsvarar till sitt sakinnehåll bestämmelsen i artikel 3.1 första stycket led d i direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Utgångspunkten för bedömningen är huruvida leverantören får kompensation för tilläggsavgiften.

Köparen får enligt 2 punkten i momentet inte av leverantören kräva betalning för den försämring eller förlust av produkter som sker i köparens lokaler eller efter det att äganderätten har övergått till köparen, när sådan försämring eller förlust inte beror på leverantörens försumlighet eller fel. Bestämmelsen motsvarar till sitt sakinnehåll bestämmelsen i artikel 3.1 första stycket led e i direktivet. Bakgrunden till bestämmelsen är situationer där den risk som produkterna är förenad med kan övergå till köparen redan före produkterna flyttas till köparens lokaler. Avsikten är att skydda leverantören i situationer där leverantören inte längre ansvarar för försämringen eller förlusten.

Enligt 3 punkten i momentet får köparen av leverantören inte kräva ersättning för kostnaden för att behandla klagomål från kunder i samband med försäljningen av leverantörens produkter, när sådana klagomål inte beror på leverantörens försumlighet eller fel. Bestämmelsen motsvarar till sitt sakinnehåll bestämmelsen i direktivets artikel 3.1 första stycket led i.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs det om betalningar som köparen inte får kräva av leverantören, om köparen och leverantören inte tidigare klart och tydligt har kommit överens om dem i leveransavtalet eller i ett efterföljande avtal mellan leverantören och köparen.

RP 199/2020 rd

Enligt paragrafens 2 mom. 1 punkt är det förbjudet att av leverantören kräva betalning för den lagring, skyltning med eller listning, eller det tillhandahållande på marknaden som utförs av köparen. Bestämmelsen motsvarar till sitt sakinhåll bestämmelsen i artikel 3.2 första stycket led b i direktivet.

Det är enligt 2 punkten i momentet förbjudet att av leverantören kräva betalning för kostnaden för rabatter på produkter som köparen säljer som del av en marknadsföringskampanj. Bestämmelsen motsvarar till sitt sakinhåll bestämmelsen i artikel 3.2 första stycket led c i direktivet.

I 3 punkten i momentet fastställs att det är förbjudet att av leverantören kräva betalning för köparens reklam för eller marknadsföring av produkter. Bestämmelsen motsvarar till sitt sakinhåll bestämmelsen i artikel 3.2 första stycket led d och e i direktivet. Med marknadsföring avses en större helhet av åtgärder som omfattar till exempel marknadsföringsundersökningar och planering av marknadsföringen samt andra åtgärder som har som mål att öka försäljningen av en produkt.

Enligt 4 punkten i momentet är det förbjudet att av leverantören kräva betalning för kostnaden för inredningen av lokaler som används vid försäljning av leverantörens produkter. Bestämmelsen motsvarar till sitt sakinhåll bestämmelsen i artikel 3.2 första stycket led f i direktivet.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs det om de förutsättningar som ska uppfyllas om parterna avtalar om de ärenden som avses i 2 mom.

Köparen ska enligt 1 punkten i momentet på leverantörens begäran förse leverantören med en skriftlig beräkning av betalningen per enhet eller av den sammanlagda betalningen. Bestämmelsen motsvarar till sitt sakinhåll bestämmelsen i artikel 3.3 i direktivet. Enligt skäl 26 i ingressen till direktivet bör betalningen vara grundad på objektiva och rimliga uppskattningar.

I 2 punkten i momentet anges att när det gäller situationer som avses i 2 mom. 1, 3 och 4 punkten ska leverantören även förse med en skriftlig kostnadsberäkning och underlaget för denna beräkning. Bestämmelsen motsvarar till sitt sakinhåll bestämmelsen i artikel 3.3 i direktivet. Enligt skäl 27 i ingressen till direktivet bör betalningen vara grundad på objektiva och rimliga uppskattningar.

Enligt 3 punkten i momentet ska när det gäller situationer som avses i 2 mom. 2 punkten leverantören även förse med uppgifter om under vilken tidsperiod de säljfrämjande åtgärderna ska genomföras och den förväntade mängd produkter som kommer att beställas till rabatterat pris. Bestämmelsen motsvarar till sitt sakinhåll artikel 3.2 andra stycket i direktivet.

2 e §. Kommersiella repressalier. Till lagen fogas en paragraf om förbud mot kommersiella repressalier. Paragrafen motsvarar till sitt sakinhåll bestämmelsen i artikel 3.1 första stycket led h i direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Utgångspunkten för tillämpningen av bestämmelsen är skäl 25 i ingressen till direktivet, och enligt skäl 25 bör leverantörer kunna lämna in klagomål mot vissa otillbörliga handelsmetoder, som också inbegriper kommersiella repressalier eller hot om sådana till exempel i situationer där köparen avlistar produkter, drar ned på kvantiteterna av beställda produkter eller upphör med vissa tjänster som köparen tillhandahåller leverantören – såsom marknadsföring eller säljfrämjande åtgärder för leverantörens produkter – på grund av att leverantörerna utövar sina rättigheter enligt direktivet.

2 f §. Returnering. Till lagen fogas en ny paragraf om returnering av produkter. Enligt paragrafen får köparen inte returnera osålda produkter till leverantören utan att betala för dessa osålda produkter eller bortskaffandet av dem, om det inte har ingåtts ett avtal om detta. Bestämmelsen

motsvarar till sitt sakinnehåll bestämmelsen i artikel 3.2 första stycket led a i direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Parterna ska tidigare klart och tydligt ha kommit överens om detta i leveransavtalet eller i ett efterföljande avtal mellan leverantören och köparen.

2 g §. Skriftlig bekräftelse av villkoren i ett leveransavtal på begäran. Till lagen fogas en paragraf om leveransavtalens skriftliga form. I den föreskrivs det om det i direktivet om otillbörliga handelsmetoder förutsatta kravet som gäller den skriftliga formen i fråga om leveransavtal för jordbruksprodukter och livsmedel. Enligt paragrafen ska köparen på begäran av leverantören skriftligen bekräfta villkoren i ett leveransavtal. Den föreslagna bestämmelsen ska dock inte tillämpas på levereras från en medlem av en producentorganisation till den producentorganisation som leverantören hör till, om producentorganisationens stadgar eller de regler och beslut som fastställs i eller följer av dessa stadgar innehåller bestämmelser med liknande effekt på villkoren i avtalet.

Bestämmelsen motsvarar till sitt sakinnehåll bestämmelsen i artikel 3.1 första stycket led f i direktivet om otillbörliga handelsmetoder, enligt vilken medlemsstaterna ska förbjuda följande förfarande: köparen vägrar att skriftligen bekräfta villkoren i ett leveransavtal mellan köparen och leverantören för vilka leverantören har begärt att få skriftligen bekräftade; detta ska inte gälla om leveransavtalet avser produkter som levereras från en medlem av en producentorganisation, inklusive ett kooperativ, till den producentorganisation som leverantören tillhör, om producentorganisationens stadgar eller de regler och beslut som fastställs i eller följer av dessa stadgar innehåller bestämmelser med liknande effekt på villkoren i leveransavtalet. Bakgrunden till bestämmelsen är skäl 23 i ingressen till direktivet, och enligt skäl 23 är den allmänna huvudregeln i avtal mellan näringsidkare formfrihet. Användningen av skriftliga avtal inom jordbruks- och livsmedelskedjan kan dock bidra till att vissa otillbörliga handelsmetoder kan undvikas. På grund av detta ska sådana handelsmetoder där en köpare vägrar att skriftligen bekräfta villkoren i leveransavtalet förbjudas som otillbörliga.

Såsom det förklaras närmare ovan i propositionen ska den bestämmelse om avtals skriftliga form som finns i den gällande lagens 3 § och vars tillämpning är begränsad till avtal om leveranser av jordbruksprodukter som ingås med producenter förbli i kraft.

2 h §. Företagshemligheter och tekniska anvisningar. Till lagen fogas en paragraf med en informativ hänvisning till det i lagen om företagshemligheter avsedda förbudet mot att obehörigt anskaffa, utnyttja eller röja företagshemligheter och obehörigt utnyttja eller röja en teknisk anvisning. Bestämmelsen baserar sig på artikel 3.1 första stycket led g i direktivet om otillbörliga handelsmetoder där köparen förbjuds att olagligen anskaffa, använda eller röja leverantörens företagshemligheter i den mening som avses i direktivet om företagshemligheter. Direktivet om företagshemligheter har i Finland genomförts genom lagen om företagshemligheter.

Företagshemligheter kan vara till exempel kunnande som hänför sig till ett företags verksamhet eller ekonomiska uppgifter om ett företag. Central med tanke på den definition av företagshemlighet som anges i 2 § i lagen om företagshemligheter är att tre kriterier uppfylls: att informationen är hemlig, att den har ekonomiskt värde och att det har vidtagits åtgärder för att skydda den.

Enligt 7 § 1 mom. i lagen om företagshemligheter får tekniska instruktioner eller koncept (tekniska anvisningar) som inte är allmänt tillgängliga inte obehörigen utnyttjas eller röjas av den som har anförtrots sådana för utförande av arbete eller uppgifter eller annars för affärsändamål. En teknisk anvisning är alltså inte som sådan skyddad, såsom en företagshemlighet, utan skyddet förutsätter att den anförtros någon annan för utförande av arbete eller uppgifter eller annars för affärsändamål. En teknisk anvisning kan vara till exempel en ritning, en modell eller ett

recept. Enligt förarbetena till lagen om företagshemligheter ges tekniska anvisningar till exempel för tillverkningen av produkter eller övervakningen av produktionsprocesser. De anförtros andra företag också i samband med bland annat anbudsbegäran och lämnandet av anbud samt under förhandlingar mellan företag om inledande av samarbete. Enligt förarbetena till lagen om företagshemligheter motsvarar begreppet teknisk anvisning till sitt innehåll begreppet teknisk förebild eller teknisk anvisning som avses i den tidigare 4 § i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet som upphävdes i samband med att lagen om företagshemligheter utfärdades. Således är även rättspraxis som gäller teknisk förebild eller teknisk anvisning av betydelse i nuläget i fråga om de tekniska anvisningar som avses i lagen om företagshemligheter. Enligt 7 § 2 mom. i lagen om företagshemligheter får en teknisk anvisning inte obehörigen utnyttjas eller röjas av den som anförtrots den tekniska anvisningen och som känner till eller borde känna till att anvisningen direkt eller indirekt erhållits från någon som obehörigen röjt den. Det att produkter som gör intrång i en teknisk anvisning produceras, bjuds ut till försäljning eller släpps ut på marknaden eller att sådana produkter importeras, exporteras eller lagras i dessa syften betraktas enligt 7 § 3 mom. som obehörigt utnyttjande av den tekniska anvisningen, om personen känner till eller borde känna till att det är fråga om produkter som gör intrång i en teknisk anvisning.

Begreppen företagshemlighet och teknisk anvisning och skyddet av dem utreds närmare i förarbetena till lagen om företagshemligheter (RP 49/2018 rd).

4 §. Andra förbjudna villkor. I paragrafens rubrik tas ordet andra in för att göra skillnad mellan förbjudna villkor och förbjuden praxis som paragrafen omfattar och de bestämmelser som ska tas in i lagen till följd av direktivet om otillbörliga handelsmetoder.

6 §. Utnämning av livsmedelsmarknadsombudsmannen samt ombudsmannens byrå. När det gäller de behörighetsvillkor för livsmedelsmarknadsombudsmannen som anges i paragrafens 1 mom. slopas kravet på högre högskoleexamen i juridik av de orsaker som det redogörs närmare för i samband med bedömningen av nuläget.

Paragrafens 2 mom. ändras inte.

Paragrafens 3 mom. ändras så att formuleringen ”får utfärdas” som hänför sig till bemyndigandet att utfärda förordning av statsrådet ändras till den förpliktande formuleringen ”utfärdas”. Närmare bestämmelser ska på de grunder som det redogörs för närmare annanstans i propositionen utfärdas om att livsmedelsmarknadsombudsmannens beslut fattas på föredragning och om att minst en person som har avlagt högre högskoleexamen i juridik ska delta i föredragningen som antingen föredragande eller avgörare.

7 §. Tillsyn. Till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. där det föreskrivs om tillsynen över bestämmelserna i 2 a–2 h § som enligt förslaget ska fogas till lagen till följd av direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Bestämmelserna baserar sig på artikel 6.1 första stycket led a i direktivet, och enligt den artikeln ska medlemsstaterna tilldela tillsynsmyndigheten befogenhet att inleda och genomföra utredningar. Tillsynen i samband med företagshemligheter och tekniska anvisningar inleds till följd av ärendets art i praktiken på initiativ av innehavaren av en företagshemlighet eller en teknisk anvisning.

8 §. Rätten att föra ärenden till livsmedelsmarknadsombudsmannen. I paragrafens 1 mom. föreslås en ändring av teknisk natur. Paragrafens 2 mom. ersätts med ett nytt 2 mom. och det gällande 2 mom. blir 3 mom.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det om de aktörer som till livsmedelsmarknadsombudsmannen får föra de förbjudna handelsmetoder som avses i de 2 a–2 h § som enligt förslaget ska fogas till lagen till följd av direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Avsikten är att bestämmelsen till sitt sakinhåll ska omfatta de aktörer som avses i artiklarna 5.1 och 5.2 i direktivet. Dessa avviker i viss mån från de aktörer som anges i det gällande 1 mom. Orsaken till detta är utöver ordalydelsen i direktivet att de ärenden som avses i 1 mom. även omfattar tillämpningen av allmänna lagar, såsom företagskyddslagen, där inledandet inte är begränsat endast till leverantören, utan endera avtalsparten kan vara föremål för skydd. Utgångspunkten med direktivet om otillbörliga handelsmetoder är dock att skydda leverantören, och därför ska leverantörer och företrädare för dem vara berättigade att inleda ett ärende.

Paragrafens gällande 2 mom. där det föreskrivs om livsmedelsmarknadsombudsmannens rätt att också på eget initiativ ta ett ärende till behandling blir 3 mom. Dess tillämpningsområde ska i fortsättningen omfatta också de nämnda bestämmelserna som avses i direktivet. I paragrafen slopas kriteriet enligt vilket det ska vara fråga om ett ärende som är av betydelse för en fungerande livsmedelskedja. Bestämmelsen i artikel 6.1 första stycket led a i direktivet möjliggör inte en sådan avgränsning.

8 a §. *Behandling av ärenden.* Till lagen fogas en paragraf där det föreskrivs om vissa sådana sätt att behandla ärenden som förutsätts i direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Bestämmelserna ska i fortsättningen tillämpas också på behandlingen av ärenden enligt den gällande lagen.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om upptagande av ett ärende till behandling och därmed anslutna underrättelser och behandlingstider. Bestämmelserna preciserar bestämmelserna i förvaltningslagen på det sätt som förutsätts i artiklarna 5.4–5.6 i direktivet.

Paragrafens 2 mom. innehåller bestämmelser om en näringsidkares rätt att bli hörd. Vid hörandet tillämpas i princip förvaltningslagen, men en separat bestämmelse är, av de orsaker som det redogörs närmare för ovan, behövlig i fråga om påförande av påföljdsavgifter.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs det på samma sätt som i konkurrenslagen om en näringsidkares rätt att få upplysningar om de handlingar som rör utredningen och i vilket skede behandlingen av ärendet är till den del detta kan ske utan men för utredningen av ärendet, om inte något annat föreskrivs i offentlighetslagen, i denna lag eller i Europeiska unionens rättsakter. Hänvisningen till något annat som föreskrivs i denna lag avser de bestämmelser om skydd av vissa uppgifter som föreslås i lagen.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs det på samma sätt som i 38 § 3 mom. i konkurrenslagen om begränsningar i användningen av upplysningar som fås av en näringsidkare.

8 b §. *Skydd av vissa uppgifter.* Till lagen fogas en ny paragraf där det föreskrivs om skydd av uppgifter som gäller anmälan av överträdelse och om rätten till försvar.

Enligt paragrafens 1 mom. ska livsmedelsmarknadsombudsmannen på begäran av den som fört ärendet till behandling sekretessbelägga dennes identitet och i 8 § avsedda leverantörers och medlemmars identitet och de andra uppgifter om behandlingen av ärendet som den som fört ärendet till behandling anger, om röjande av dessa uppgifter med tanke på omständigheterna skulle kunna skada dessa aktörers intressen. Tillämpningen av bestämmelsen baserar sig på anmälares begäran. Anmälares subjektiva uppfattning om olägenheten räcker dock inte ensam till för att tillämpa de grunder för sekretessbeläggning som avses i bestämmelsen. Bedömningen

ska göras av livsmedelsmarknadsombudsmannen som behandlar ärendet. Genom den föreslagna bestämmelsen genomförs artikel 5.3 i direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Bestämmelsen ska i fortsättningen tillämpas också på behandlingen av de i 8 § 1 mom. avsedda ärendena enligt den gällande lagen.

Avsikten är att säkerställa att i synnerhet den som gör en anmälan och de medlemmar och leverantörer som avses i 8 § skyddas mot köparens eventuella motåtgärder. Vid tillämpningen är utgångspunkten skäl 8 i ingressen till direktivet, och enligt skäl 8 kan den klagandes rädsla för kommersiella repressalier, liksom den ekonomiska risk det medför att ifrågasätta sådana metoder, begränsa det praktiska värdet av de nuvarande rättsmedlen. Också i skäl 25 i ingressen till direktivet beaktas möjligheten att köpare vidtar eller hotar att vidta kommersiella repressalier gentemot leverantörer när de utövar sina rättigheter. Medlemsstaternas tillsynsmyndigheter bör enligt skäl 28 i ingressen till direktivet vidta lämpliga åtgärder om en klagande begärt att få vara anonym på grund av rädsla för kommersiella repressalier.

Förhållandet mellan de bestämmelser som föreslås i paragrafen och bestämmelserna i offentlighetslagen, i synnerhet lagens 11 § och 24 § 1 mom. 15 och 22 punkten som gäller sekretessbelagda uppgifter, utreds ovan i avsnitt 3.2.4. I princip blir i situationen i fråga särskilt tillämplig sekretessgrunden enligt den nämnda 15 punkten, om utlämnandet av uppgifter skulle äventyra övervakningen eller dess syfte eller utan vägande skäl skulle vara ägnat att åsamka den som har del i saken skada. Sekretessgrunderna enligt offentlighetslagen blir som allmän lagstiftning primärt tillämpliga, men dessa bestämmelser har inte i alla situationer ansetts säkerställa att det skydd som direktivet förutsätter förverkligas. Således ska livsmedelsmarknadsombudsmannen vid behov skydda uppgifter på det sätt som den föreslagna bestämmelsen förutsätter.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs det om motpartens rätt till försvar. Enligt momentet kan uppgifter inte sekretessbeläggas om sekretessbeläggningen äventyrar parternas rätt att bli hörda eller rätt till en rättvis rättegång. Genom bestämmelsen genomförs artikel 6.2 i direktivet enligt vilken medlemsstaterna ska säkerställa att utövandet av befogenheterna är föremål för lämpliga skyddsåtgärder vad gäller rätten till försvar, i enlighet med de allmänna principerna i unionsrätten och i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, inbegripet i de fall när den klagande begär konfidentiell behandling av uppgifterna i enlighet med artikel 5.3. Rätten till försvar har utretts närmare i de avsnitt i propositionen som gäller bedömningen av nuläget i lagstiftningen och förhållandet till grundlagen. Om livsmedelsmarknadsombudsmannen med stöd av 1 mom. har kommit från till att det i princip är motiverat att skydda uppgifter, ska ombudsmannen efter att ha utrett ett anhängigt ärende och efter att eventuellt ha skaffat tilläggsuppgifter en helhetsbedömning av om behandling av ärendet på detta sätt är möjlig utan att den ovannämnda rätten till försvar äventyras.

I den föreslagna bestämmelsen beaktas också artikel 6.1 första stycket led d i direktivet, där det föreskrivs om möjligheten att avstå från att fatta ett beslut om det beslutet skulle kunna riskera att avslöja sekretessbelagda uppgifter om den aktör som har inlett ett ärende. Uppgifter om en aktör som har begärt att få vara anonym eller om aktörer som företräder denna aktör ska skyddas så att den som har gjort en anmälan har rätt att återkalla behandlingen av ärendet, om behandlingen inte kan genomföras utan att uppgifterna i fråga lämnas till den aktör som misstänks för en överträdelse. Att behandlingen av ett ärende som har inletts anonymt fortsätter på så sätt att uppgifterna offentliggörs kan onödigt och eventuellt skadligt påverka anmälarens näringsverksamhet mot dennes vilja. Rätten att avstå från fortsatt behandling är inte förenad med prövning och det förutsätts inte att den anmälare som begärt en anonym behandling motiverar varför den vill återkalla behandlingen. Bestämmelsen ska i fortsättningen tillämpas också på behandlingen av de i 8 § 1 mom. avsedda ärendena enligt den gällande lagen.

Att uppgifter skyddas på en parts begäran är i denna situation viktigt, eftersom den aktör som har inlett ett ärende annars kan hamna i en situation där aktören har antagit att behandlingen förblir konfidentiell, men uppgifter om aktören ändå ges till motparten. En sådan möjlighet har bedömts begränsa aktörernas vilja att föra fram eventuella missförhållanden. Utgångspunkten med direktivet om otillbörliga handelsmetoder är att ingripa särskilt i situationer där det kan förekomma en så kallad fear factor vad gäller motpartens åtgärder. Således har det ansetts behövt att försäkra den aktör som har inlett ett ärende om att situationen på basis av myndighetens prövning inte kan utvecklas till en sådan situation där uppgifter om leverantören delges köparen. Den aktör som har inlett ett ärende bör därför kunna påverka huruvida behandlingen fortsätter i denna situation.

Något hinder för en fortsatt behandling föreligger dock inte om livsmedelsmarknadsombudsmannen konstaterar att situationen är sådan att motpartens rätt till försvar kan tillgodoses trots att uppgifter om de aktörer som har inlett ett ärende inte delges. En sådan situation kan från fall till fall förekomma till exempel om det är fråga om en misstänkt överträdelse som flera aktörer påtalar och som gäller samma köpare eller ett standardavtal som inte har begränsats särskilt till den aktör som har inlett ärendet. Det finns då inget ovillkorligt behov av att skydda eller överhuvudtaget föra fram uppgifter om denna aktör. Livsmedelsmarknadsombudsmannen kan då fortsätta behandlingen av ärendet, om det är möjligt utan att offentliggöra uppgifter om den aktör som har inlett ärendet. Förfarandet baserar sig då på livsmedelsmarknadsombudsmannens behörighet att utöva tillsyn också på eget initiativ.

10 §. Anmärkning. Paragrafens 1 mom. ändras så att en anmärkning kan ges också för brott mot de krav och förbud som anges i 2 a–2 g § som enligt förslaget ska fogas till lagen. I bestämmelsen slopas även kravet på att överträdelsen har vållats uppsåtligt eller av oaktsamhet. En anmärkning ska alltid kunna ges för brott mot de krav och förbud som anges i lagen utan en bedömning av om gärningen eller försummelsen är en följd av uppsåt eller oaktsamhet. Momentet preciseras så att en anmärkning kan ges för ringa överträdelser. Till denna del genomförs en gradering enligt proportionalitetsprincipen mellan anmärkning, offentlig varning och påföljd-savgift.

Bestämmelsen gäller i enlighet med nuläget inte de allmänna lagar som avses i 4 § i fråga om vilka förfarandena inte ändras jämfört med vad som föreskrivs i de allmänna lagarna. Bestämmelsen gäller inte heller 2 h § som avses företagshemligheter. Till denna del baserar sig förfarandena och påföljderna som gäller överträdelser på den gällande lagen om företagshemligheter och de bestämmelser som föreslås i den lag som behandlas.

I paragrafens 2 mom. anges det till följd av graderingen av olika åtgärder för tydlighetens skull att en anmärkning kan ges förutsatt att ärendet inte ger anledning till strängare åtgärder. Momentet ändras tekniskt så att det i den inte längre endast hänvisas till offentlig varning enligt 11 §, eftersom brott mot bestämmelserna i fortsättningen också kan medföra förbud och påföljd-savgift.

Paragrafens 3 mom. motsvarar nuläget. Enligt momentet får ingen anmärkning ges, om föremålet för den omedelbart på eget initiativ har vidtagit korrigerande åtgärder i ärendet efter att ha upptäckt ett i 1 mom. avsett förfarande. Detta möjliggör att mindre förseelser korrigeras genom ett lättare förfarande.

11 §. Offentlig varning. Paragrafens 1 mom. ändras så att den gällande bestämmelsen om offentlig varning utvidgas så att den tillämpas också på de förbud och krav som avses i de 2 a–2 g § som fogas till lagen till följd av direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Bestämmelsen gäller i nuläget de krav avseende avtals och anbuds skriftliga form som anges i 3 § och artikel

148 eller 168 i marknadsordningsförordningen. I fråga om kriterierna för en offentlig varning ska den föreslagna graderingen av anmärkning, offentlig varning och påföljdsavgift beaktas så att en offentlig varning inte ska meddelas om överträdelsen ger anledning till strängare åtgärder, i praktiken påförande av den föreslagna påföljdsavgiften. I momentet ska också situationer där näringsverksamhet överförs beaktas.

Paragrafens 2 mom. ändras inte.

Bestämmelserna i det gällande 3 mom. om offentliggörande av ett beslut utan näringsidkarens namn upphävs, eftersom artikel 6.1 första stycket led f i direktivet förutsätter att besluten om förbud som meddelas och påföljder som åläggs aktörer offentliggörs.

11 a §. *Förbud som meddelas av livsmedelsmarknadsombudsmannen.* Det föreslås att till lagen fogas en bestämmelse om livsmedelsmarknadsombudsmannens rätt att förbjuda att en aktör fortsätter med eller förnyar ett förfarande som strider mot 2 a–2 g §, 3 § eller artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen. Det kan av särskilda skäl också gälla en person som är anställd hos näringsidkaren eller någon annan person som handlar för näringsidkarens räkning. Ett sådant skäl kan vara till exempel avsikt att kringgå ett förbud. Bestämmelsen motsvarar till denna del vad som föreskrivs i 1 § i företagarskyddslagen och 6 § 2 mom. i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet.

Avsikten är att livsmedelsmarknadsombudsmannen inte ska kunna fatta ett beslut om förbud självständigt, utan att detta ska göras på föredragning av en tjänsteman vid livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå. Närmare bestämmelser om förfarandet som gäller beslutsfattande får utfärdas genom en förordning av statsrådet som utfärdas med stöd av 6 § 3 mom. i livsmedelsmarknadslagen eller i arbetsordningen för livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå.

I fråga om beslut om förbud ska 122 § om besluts verkställbarhet i lagen om rättegång i förvaltningsärenden iakttas. Enligt 1 mom. i den paragrafen får ett beslut inte verkställas förrän det har vunnit laga kraft. I 3 mom. 2 punkten anges det dock att ett beslut får verkställas trots att det inte har vunnit laga kraft om beslutet till sin natur är sådant att det ska verkställas omedelbart. I 3 punkten i det nämnda momentet föreskrivs det dessutom om möjligheten att verkställa ett beslut trots att det inte har vunnit laga kraft också om verkställigheten med hänsyn till ett allmänt intresse inte kan skjutas upp. I 49 f § i förvaltningslagen föreskrivs det också om samma kriterier. Livsmedelsmarknadsombudsmannen får således vid beslutsfattande avgöra från fall till fall om det är fråga om en situation av detta slag och vid behov när kriterierna enligt den nämnda bestämmelsen uppfylls konstatera detta i samband med beslutet.

Enligt paragrafens 2 mom. kan livsmedelsmarknadsombudsmannen för att säkerställa att ett förbud som avses i paragrafen iakttas förena det med vite på det sätt som anges i viteslagen (1113/1990). Möjligheten att förena ett förbud med vite säkerställer att förbjuden verksamhet vid behov kan fås att upphöra snabbt. Vite behövs dock inte om det till exempel finns grundad anledning att anta att näringsidkaren inte fortsätter att använda det förbjudna villkoret.

12 §. *Förbud som meddelas av marknadsdomstolen.* Paragrafens rubrik ändras så att bestämmelsen tydligare skiljer sig från det förbud som meddelas av livsmedelsmarknadsombudsmannen och som enligt förslaget ska tas in i lagen.

12 a §. *Påföljdsavgift.* Till lagen fogas en ny paragraf om påföljdsavgifter. I 1 mom. föreskrivs det om grunderna för påförande av en påföljdsavgift. Påföljdsavgiften baserar sig på artikel 6.1 första stycket led e i direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Det krav på att påföljderna ska vara proportionella som anges i artikel 6.1 andra stycket beaktas så att anmärkning och offentlig

varning är de påföljder som i första hand blir aktuella. En påföljdsavgift kan påföras om överträdelsen har upprepats eller räckt en lång tid eller varit allvarlig. En förutsättning för påförande av avgiften är dock inte att en offentlig varning först har meddelats, utan båda påföljderna har egna kriterier enligt hur allvarlig gärningen är. I bestämmelsen beaktas också situationer där näringsverksamhet överförs. Bestämmelsen omfattar i fortsättningen också de nuvarande krav som avses i 3 § och artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs det om påföljdsavgiftens maximibelopp. Storleken på den påföljdsavgift som ska påföras baserar sig på en samlad bedömning, och när storleken bestäms ska hänsyn tas till överträdelsens art, omfattning, grad av klandervärdhet och varaktighet. Påföljdsavgiften kan vara högst en procent av köparens omsättning från handeln med produkter som omfattas av denna lags tillämpningsområde under det år då köparen senast var delaktig i överträdelsen. Vid fastställandet av den omsättning som utgör grund för påföljdsavgiften tillämpas alltså inte kommissionens anvisning som gäller lagens tillämpningsområde. I momentet föreskrivs det också om påföljdsavgiftens maximibelopp när köparen är en myndighet.

Paragrafens 3 mom. innehåller en bestämmelse om de förutsättningar på basis av vilka man kan avstå från att påföra påföljdsavgift.

12 b §. Påförande och verkställighet av påföljdsavgift. Enligt 1 mom. i den paragraf som det föreslås att ska fogas till lagen påförs påföljdsavgift av marknadsdomstolen på framställning av livsmedelsmarknadsombudsmannen.

Enligt grundlagsutskottets utlåtandep Praxis bör påföljdsärenden handläggas i förvaltningsprocessuell ordning. Av denna anledning föreslås det i propositionen att 1 kap. 2 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen ska ändras så att vid handläggningen av påföljdsavgifterna i fråga ska bestämmelserna om handläggning av konkurrens- och tillsynsärenden tillämpas.

Verkställigheten av påföljdsavgiften sköts enligt 2 mom. i paragrafen av Rättsregistercentralen. I fråga om verkställigheten av påföljdsavgifter som ska betalas hänvisas det till lagen om verkställighet av böter, som enligt förslaget ska ändras på motsvarande sätt. En påföljdsavgift preskriberas fem år efter det att det lagakraftvunna avgörandet om påföljdsavgiften meddelades.

Enligt 3 mom. ska påföljdsavgift betalas till staten. Påföljdsavgift får inte påföras, om inte ansökan om påförande av påföljdsavgift har lämnats in till marknadsdomstolen inom fem år från det att överträdelsen upphörde.

12 c §. Åtgärder i samband med företagshemligheter och tekniska anvisningar. Till lagen fogas en ny 12 c § där det föreskrivs om de åtgärder avseende företagshemligheter och tekniska anvisningar som behövs för att genomföra direktivet om otillbörliga handelsmetoder.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om livsmedelsmarknadsombudsmannens rätt att på begäran av en innehavare av en företagshemlighet bistå innehavaren med att i domstol inleda och sköta ett ärende som avses i lagen om företagshemligheter. Enligt lagen om företagshemligheter kan innehavaren av en företagshemlighet ansöka om förbud och korrigeringsåtgärder, och dessutom kan det bestämmas att ersättning för utnyttjande, gottgörelse och skadestånd ska betalas till innehavaren. Innehavaren av en företagshemlighet ska enligt lagen om företagshemligheter föra ett ärende enligt den lagen till en domstol. Av denna orsak har livsmedelsmarknadsombudsmannen till uppgift att bistå rättsinnehavaren i dessa ärenden. Innehavaren av en företagshemlighet kan också till exempel bemyndiga livsmedelsmarknadsombudsmannen att företräda innehavaren i en rättegång. Bestämmelser om verksamhet som liknar bistående av detta slag finns

i fråga om konsumenter i 13 § i lagen om Konkurrens- och konsumentverket (661/2012). Biståndet utförs som tjänsteuppdrag så att livsmedelsmarknadsombudsmannen inte fakturerar den innehavare av en företagshemlighet som bistås och ombudsmannens utgifter inte heller ska ersättas av motparten och även så att ombudsmannen inte svarar för de utgifter som eventuellt påförs den som bistås i en rättegång.

Bistående, liksom livsmedelsmarknadsombudsmannens andra verksamhet, styrs av 5 § 3 mom. i livsmedelsmarknadslagen enligt vilket livsmedelsmarknadsombudsmannen ska agera särskilt i frågor som är av avsevärd betydelse för en fungerande livsmedelskedja eller där det mera allmänt kan antas förekomma avsevärda problem.

Det är skäl att i livsmedelsmarknadsombudsmannens verksamhet separera inspektionsverksamhet och bistående avseende företagshemligheter så att den bistående personen inte kan vara samma person som har utfört inspektionen. Närmare bestämmelser om detta får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Det som ovan har konstaterats om företagshemligheter eller innehavaren av en företagshemlighet gäller också tekniska anvisningar och innehavaren av en teknisk anvisning. Enligt 7 § i lagen om företagshemligheter får en teknisk anvisning inte obehörigen utnyttjas eller röjas och det att produkter som gör intrång i en teknisk anvisning produceras, bjuds ut till försäljning eller släpps ut på marknaden betraktas som obehörigt utnyttjande av en teknisk anvisning på det sätt som närmare anges i 7 § 1–3 mom. I 5 mom. i samma paragraf anges att när det gäller tekniska anvisningar tillämpas i fråga om förbud och interimistiska förbud mot utnyttjande och röjande, förelägganden om korrigeringsåtgärder, bestämmande av ersättningar för utnyttjande och ersättande av skada vad som i 8–11 § föreskrivs om förbud och interimistiskt förbud mot utnyttjande och röjande, föreläggande om korrigeringsåtgärder, bestämmande av ersättning för utnyttjandet och ersättande av skada när det gäller företagshemligheter. Således har innehavaren av en teknisk anvisning tillgång till i princip motsvarande rättsmedel som innehavaren av en företagshemlighet.

I paragrafens 2 mom. finns det en informativ hänvisning till att bestämmelser om säkerställande av bevisning i mål som gäller ersättande av skada som baserar sig på att en företagshemlighet eller en teknisk anvisning som avses i lagen om företagshemligheter obehörigen har utnyttjats eller röjts eller som gäller meddelande av ett förbud som avses i 8 § i den nämnda lagen finns i lagen om säkerställande av bevisning i tvistemål som gäller immateriella rättigheter (344/2000).

12 d §. Hänvisning till strafflagen. I den paragraf som enligt förslaget ska fogas till lagen finns det en informativ hänvisning till strafflagen där det föreskrivs om straff för företagshemlighetsbrott. Affärshemligheter och företagshemligheter är nära kopplade till varandra. Motsvarande hänvisningsbestämmelse finns också i 17 § i lagen om företagshemligheter. I 30 kap. 4 § i strafflagen finns det bestämmelser om straff för företagsspioneri, i 5 § i det kapitlet bestämmelser om straff för brott mot företagshemlighet och i 6 § i det kapitlet bestämmelser om straff för missbruk av företagshemlighet. I 38 kap. 1 § i strafflagen finns det bestämmelser om straff för sekretessbrott och i 2 § i det kapitlet bestämmelser om straff för sekretessförseelse. Affärshemlighetsbrott är målsägandebrott. Bestämmelsernas innehåll utreds närmare i förarbetena till dem och i förarbetena till lagen om företagshemligheter. Förhållandet mellan definitionen av affärshemlighet och företagshemlighet utreds närmare i förarbetena till lagen om företagshemligheter.

13 §. Uppgiftsskyldighet. Paragrafen preciseras så att den i fortsättningen omfattar också de nödvändiga uppgifter och handlingar som behövs för att säkerställa att de krav och förbud som tas in i lagen till följd av direktivet om otillbörliga handelsmetoder iakttas. Rätten att få uppgifter

gäller de ärenden som enligt 7 § omfattas av livsmedelsmarknadsombudsmannens tillsyn. Bestämmelsen baserar sig på artikel 6.1 första stycket led b i direktivet, och enligt den ska medlemsstaterna säkerställa att tillsynsmyndigheten har befogenhet att kräva att köpare och leverantörer lämnar alla de uppgifter som krävs för att genomföra utredningar av förbjudna handelsmetoder. Uppgifterna kan gälla till exempel de uppgifter som behövs för att säkerställa en aktörs omsättning samt uppgifter om de leveransavtal för jordbruksprodukter och livsmedel som aktören ingått och om deras innehåll. Liksom det har utretts närmare i avsnittet som gäller propositionens förhållande till grundlagen gäller skyldighet att lämna uppgifter inte känsliga uppgifter eller särskilda kategorier av uppgifter.

I momentet föreskrivs det dessutom på samma sätt som i 38 § 3 mom. i konkurrenslagen om begränsningar i användningen av upplysningar som erhållits av en näringsidkare och om att en näringsidkare inte kan åläggas att erkänna att näringsidkaren gjort sig skyldig till ett brott mot denna lag.

Paragrafens 2 mom. ändras inte.

13 a §. Inspektioner. Till lagen fogas en ny paragraf som gäller de inspektioner som förrättas av livsmedelsmarknadsombudsmannen och en tjänsteman som är anställd vid ombudsmannens byrå och som förrättar inspektioner.

Paragrafens 1 mom. innehåller bestämmelser om rätten att förrätta oanmälda inspektioner i lokaler som innehas av aktörer som är skyldiga att iakta de krav och förbud som avses i den föreslagna lagen, när inspektionerna är nödvändiga för att säkerställa att kraven och förbuden iakttas. Bestämmelserna ska i fortsättningen tillämpas också på behandlingen av ärenden enligt den gällande lagen. Inspektionsrätten gäller de ärenden som enligt 7 § omfattas av livsmedelsmarknadsombudsmannens tillsyn. Bestämmelsen baserar sig på artikel 6.1 första stycket led c i direktivet om otillbörliga handelsmetoder, enligt vilken medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheten har befogenhet att genomföra oanmälda inspektioner på plats inom ramen för myndighetens utredningar, i enlighet med nationella regler och förfaranden. När det gäller inspektioner är det skäl att beakta att enligt artikel 6.2 i direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att utövandet av de befogenheter som avses i artikel 6.1 är föremål för lämpliga skyddsåtgärder vad gäller rätten till försvar, i enlighet med de allmänna principerna i unionsrätten och i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, inbegripet i de fall när den klagande begär konfidentiell behandling av uppgifterna i enlighet med artikel 5.3. Närmare bestämmelser om detta finns i 8 b § i den föreslagna lagen.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs det om vilka handlingar och andra uppgifter som kan inspekteras, och vem som har denna rätt. När inspektion förrättas ska bestämmelsen om skydd för privatlivet i 10 § 1 mom. i grundlagen beaktas samt fullgoda processer och rättssäkerhetsgarantier (GrUU 5/2010 rd). Livsmedelsmarknadsombudsmannen och en tjänsteman som är anställd vid ombudsmannens byrå och som förrättar inspektion har rätt att oberoende av lagringsmediet granska och ta kopior av en näringsidkares och en sammanslutning av näringsidkares affärskorrespondens, bokföring, dataregistreringar och andra handlingar och data som kan ha betydelse för tillsynen över att denna lag följs. Bestämmelsen motsvarar till sitt sakinhåll andra meningen i 37 § 1 mom. i konkurrenslagen. Även den föreslagna bestämmelsen gäller de uppgifter om avtalsförfaranden mellan företag som det skulle vara svårt att granska utan de föreslagna befogenheterna.

I momentet föreskrivs det också om myndighetens rätt att av företrädare för och anställda hos näringsidkaren begära utredningar som har samband med föremålet för och ändamålet med inspektionen och att försegla lokaler, bokföring, handlingar och data. Bestämmelsen motsvarar

innehållsmässigt 37 § 3 mom. i konkurrenslagen. Enligt regeringens proposition som gäller den nämnda 37 § i konkurrenslagen bör särskild noggrannhet iakttas vid undersökningen av mobil utrustning eftersom den, i större utsträckning än andra anordningar som är föremål för undersökning, kan innehålla material som omfattas av integritetsskyddet. Det konstateras även att sådant material som omfattas av integritetsskyddet är exempelvis e-postmeddelanden som har samband med privatlivet och att inspektörerna omfattas av tystnadsplikt när det gäller innehållet i det privata materialet. Med stöd av lagen om integritetsskydd i arbetslivet (759/2004) svarar arbetsgivaren för att dess företrädare eller personalmedlem under inspektionens gång eller efter den inte olagligt tar del av en arbetstagares material (RP 68/2018 rd, s. 64). Också vid den inspektion som avses i den föreslagna paragrafen ska dessa omständigheter beaktas.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs det om rätten att få behövliga uppgifter också av ett företag som behandlar i 2 mom. avsedda uppgifter på begäran av den näringsidkare som är föremål för inspektion, och om de därmed anslutna kostnaderna. Bestämmelsen motsvarar innehållsmässigt 37 § 2 mom. i konkurrenslagen.

I paragrafens 4 mom. finns det en informativ hänvisning till lagstiftningen om polisens handräckning.

13 b §. Informationsutbytet mellan myndigheter. Till lagen fogas en paragraf om informationsutbytet mellan myndigheter. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om de förutsättningar som ska uppfyllas för att livsmedelsmarknadsombudsmannen trots sekretessbestämmelserna ska kunna få uppgifter av andra myndigheter. Bestämmelsen är begränsad till endast vissa myndigheter och uppgifterna bör vara nödvändiga för att det ska kunna utredas om en överträdelse som avses i 2 a–2 h, 3 eller 4 § har ägt rum eller äger rum.

Enligt paragrafens 2 mom. kan livsmedelsmarknadsombudsmannen trots sekretessbestämmelserna lämna ut uppgifter och handlingar till en annan i momentet nämnd myndighet, om de är nödvändiga för den andra myndigheten för skötseln av en lagstadgad uppgift. Momentet förpliktar inte livsmedelsmarknadsombudsmannen att lämna ut uppgifter och handlingar.

Sekretessbelagda uppgifter och handlingar kan med stöd av 1 punkten i momentet lämnas ut till Konkurrens- och konsumentverket för utredning av de konkurrensbegränsningar som avses i 2 och 4 a kap. i konkurrenslagen samt för tillsynen över de företagsförvärv som avses i 4 kap. i den lagen.

Med stöd av 2 punkten i momentet kan sekretessbelagda uppgifter och handlingar lämnas ut till Skatteförvaltningen för uppgifter som gäller verkställande av beskattning, utövande av skattekontroll samt uppbörd och indrivning av skatter och avgifter.

Sekretessbelagda uppgifter och handlingar kan med stöd av 3 punkten i momentet lämnas ut till förundersökningsmyndigheter för att förebygga, avslöja och utreda brott och föra brott till åtalssprövning samt för andra uppgifter i enlighet med förundersökningsmyndigheternas syften med avseende på insamling och lagring av information. Med förundersökningsmyndighet avses de myndigheter som nämns i 2 kap. 1 § i förundersökningslagen (805/2011).

Sekretessbelagda uppgifter och handlingar kan med stöd av momentets 4 punkt lämnas ut till Livsmedelsverket och andra livsmedelstillsynsmyndigheter för tillsynen över de krav som gäller jordbruksprodukter och livsmedel som omfattas av deras behörighet och säkerställande av förutsättningarna för beviljande av därmed anslutna stöd.

I paragrafens 3 mom. hänvisas det till de bestämmelser i offentlighetslagen som ska tillämpas i situationer där livsmedelsmarknadsombudsmannens i artikel 8 i direktivet om otillbörliga handelsmetoder avsedda skötsel av uppgifter förutsätter att uppgifter lämnas ut till en myndighet i en annan medlemsstat.

De uppgifter som avses i paragrafen kan gälla till exempel uppgifter om de leveransavtal för jordbruksprodukter och livsmedel som en näringsidkare har ingått och om deras innehåll. Detta gäller inte känsliga uppgifter.

13 c §. Bevarande av uppgifter. I paragrafen föreskrivs det om livsmedelsmarknadsombudsmannens skyldighet att bevara behövliga uppgifter om behandlingen av ett ärende.

14 §. Ändringssökande. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om sökande av ändring i livsmedelsmarknadsombudsmannens beslut. Enligt den gällande lagen får ett beslut av livsmedelsmarknadsombudsmannen överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Hänvisningen är informativ eftersom ändring i myndigheternas förvaltningsbeslut söks hos förvaltningsdomstolen med stöd av lagen om rättegång i förvaltningsärenden utan att det behöver föreskrivs särskilt om detta i en specielllag. Beslut i vilka ändring ska sökas hos förvaltningsdomstolen är till exempel beslut om en anmärkning som getts av livsmedelsmarknadsombudsmannen samt andra förvaltningsbeslut som fattas i samband med livsmedelsmarknadsombudsmannens verksamhet. Den gällande lagens innehåll ska enligt förslaget inte ändras till denna del.

Enligt förslaget ska ändring i livsmedelsmarknadsombudsmannens beslut om en offentlig varning eller ett förbud sökas hos marknadsdomstolen i stället för hos förvaltningsdomstolen. Besvär över dessa beslut ska anföras med iakttagande av vad som i lagen om rättegång i förvaltningsärenden föreskrivs om anförande av besvär över myndighetsbeslut. Vid anförande av besvär ska således iakttas vad som i 3 kap. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden föreskrivs om anförande av besvär, de tidsfrister som ska iakttas och besvärens innehåll.

I lagen om rättegång i marknadsdomstolen föreskrivs det särskilt om handläggningen i marknadsdomstolen av ärenden som hör till marknadsdomstolens behörighet. Vid handläggningen av ett ärende i marknadsdomstolen iakttas således vad som föreskrivs i lagen om rättegång i marknadsdomstolen.

Det föreslås att till 1 kap. 2 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen fogas en ny 5 punkt enligt vilken besvär över livsmedelsmarknadsombudsmannens beslut om offentlig varning eller förbud och ärenden som gäller påföljder handläggs som konkurrens- och tillsynsärenden. Bestämmelser om handläggning av konkurrens- och tillsynsärenden finns i 2 kap. 1 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen. Enligt den paragrafen iakttas i marknadsdomstolen vid handläggningen av dessa ärenden med vissa preciseringar vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Genom att fastställa att ärenden som gäller beslut om varningar eller förbud och ärenden som gäller påföljder ska handläggas som konkurrens- och tillsynsärenden säkerställs det att påföljdsärenden i enlighet med grundlagsutskottets utlåtandepraxis handläggs i förvaltningsprocessuell ordning.

Till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. enligt vilket ändring i marknadsdomstolens beslut om påföljdsavgift söks genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. I ärendet behövs inte besvärstillstånd. I marknadsdomstolens beslut om offentlig varning eller förbud får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Liksom det har konstaterats ovan ska de förbud och offentliga varningar som livsmedelsmarknadsombudsmannen meddelat och de påföljdsavgifter som ombudsmannen påfört handläggas som konkurrens- och tillsynsärenden i marknadsdomstolen. Enligt 7 kap. 1 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen får ändring i ett beslut av marknadsdomstolen i ett konkurrens- eller tillsynsärende sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som bestäms i de lagar som nämns i 1 kap. 2 och 3 §. Av 7 kap. 1 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen följer således att det i en speciallag, det vill säga i detta fall i livsmedelsmarknadslagen, ska föreskrivas om hur ändring ska sökas i beslut om påföljdsavgift och i de beslut som marknadsdomstolen meddelat med anledning av ändringssökande och som gäller offentlig varning eller förbud. Enligt den föreslagna bestämmelsen förutsätter sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen besvärstillstånd, om ändringssökandet gäller beslut som marknadsdomstolen fattat i andra instans. I fråga om påföljdsavgift, då marknadsdomstolen avgör ärendet i första instans, behövs inget besvärstillstånd.

Till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. med bestämmelser om besvärsrätt i marknadsdomstolens beslut enligt partsställning. Utgångspunkten är att en part alltid får anföra besvär över marknadsdomstolens beslut. Livsmedelsmarknadsombudsmannen får anföra besvär över marknadsdomstolens beslut om påföljdsavgift genom vilket marknadsdomstolen helt eller delvis har avslagit livsmedelsmarknadsombudsmannens framställning samt ett beslut om offentlig varning eller förbud genom vilket marknadsdomstolen har upphävt livsmedelsmarknadsombudsmannens beslut eller ändrat det.

Till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. där det föreskrivs om domstolens rätt att skjuta upp behandlingen av ett ärende som gäller påföljdsavgift, om ett annat ärende som gäller samma verksamhet och som kan påverka avgörandet i det ärende som gäller påföljdsavgift är anhängigt i en annan rättegång.

För tydlighetens skull är det skäl att konstatera att de förbudsärenden som nämns i lagens 4 § hör till marknadsdomstolens behörighet enligt lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet och företagarskyddslagen, och att det inte behöver föreskrivas om ärendet i detta sammanhang.

Övergångsbestämmelse och ikraftträdande

I fråga om ikraftträdandet ska artikel 13.1 andra stycket i direktivet om otillbörliga handelsmetoder beaktas, enligt vilken medlemsstaterna ska tillämpa bestämmelserna i direktivet senast den 1 november 2021 samt artikel 1.3, enligt vilken direktivet är tillämpligt på leveransavtal som ingås efter det datum då de bestämmelser som införlivar direktivet börjar tillämpas.

I fråga om övergångsbestämmelsen ska artikel 13.1 första stycket beaktas, enligt vilken medlemsstaterna senast den 1 maj 2021 ska anta och offentliggöra de bestämmelser som är nödvändiga för att följa direktivet, samt artikel 1.4, enligt vilken leveransavtal som ingåtts före datumet för offentliggörande av de bestämmelser som införlivar direktivet ska anpassas till direktivet inom en övergångsperiod på tolv månader efter det datumet för offentliggörande.

2. Lagen om ändring av lagen om rättegång i marknadsdomstolen

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 §. Konkurrens- och tillsynsärenden. I lagens 1 kap. 2 § 1 mom. 5 punkt görs en teknisk ändring till följd av det föreslagna tillägget. Till momentet fogas en ny 6 punkt, enligt vilken marknadsdomstolen som konkurrens- och tillsynsärenden ska handlägga ärenden som enligt livsmedelsmarknadslagen hör till dess behörighet och som gäller offentlig varning, förbud och påföljdsavgift. Dessa har ansetts förutsätta handläggning som konkurrens- och tillsynsärenden. Enligt grundlagsutskottets utlåtandepraxis bör påföljdsärenden handläggas i förvaltningsprocessuell ordning.

6 §. Marknadsrättsliga ärenden. Hänvisningen till livsmedelsmarknadslagen i paragrafens 1 mom. 13 punkt upphävs som onödig. Bestämmelsen har omfattat de förbud enligt företagarskyddslagen och lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet som det finns en informativ hänvisning till i 4 § i livsmedelsmarknadslagen och som handläggs i marknadsdomstolen på framställning av livsmedelsmarknadsombudsmannen. De hör dock till marknadsdomstolens behörighet redan med stöd av lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet och företagarskyddslagen, och det behöver inte föreskrivas särskilt om ärendet i detta sammanhang.

3. Lagen om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

1 §. Lagens tillämpningsområde. I paragrafens 1 mom. 15 punkt görs en teknisk ändring till följd av det föreslagna tillägget. Till förteckningen i momentet över ärenden som omfattas av lagens tillämpningsområde fogas en ny 16 punkt där det hänvisas till de påföljdsavgifter som det föreslås bestämmelser om i livsmedelsmarknadslagen. I enlighet med lagen i fråga svarar Rättsregistercentralen för verkställigheten av dem.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I 6 § 3 mom. i den gällande livsmedelsmarknadslagen får närmare bestämmelser om behörighetsvillkoren och uppgifterna för föredragandena vid livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå, om behandlingen av ärenden vid byrån, om skötseln av de administrativa tjänsterna vid Livsmedelsverket och om andra frågor som hänför sig till organiseringen av livsmedelsmarknadsombudsmannens uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att den innehåller en skyldighet att utfärda en förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser ska utfärdas om att livsmedelsmarknadsombudsmannens beslut fattas på föredragning och om att minst en person som har avlagt högre högskoleexamen i juridik ska delta i detta beslutsfattande. Närmare bestämmelser får vid behov utfärdas också om förfarandena för differentiering av byråns andra uppgifter och om skötseln av rapporteringen och de andra administrativa uppgifter som förutsätts av den myndighet som avses i direktivet om otillbörliga handelsmetoder.

9 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 november 2021. Leveransavtal som har ingåtts före det ska anpassas till denna lag inom ett år från det att den föreslagna ändringen av livsmedelsmarknadslagen har offentliggjorts. De lagar som propositionen omfattar ska i enlighet med direktivet om otillbörliga handelsmetoder offentliggöras senast den 1 maj 2021.

10 Verkställighet och uppföljning

Livsmedelsmarknadsombudsmannen ansvarar för att direktivet om otillbörliga handelsmetoder genomförs i Finland. I fråga om uppföljningen ska artikel 8 i direktivet beaktas, enligt vilken tillsynsmyndigheterna ska träffas minst en gång om året för att diskutera tillämpningen av direktivet på grundval av de årliga rapporter som avses i artikel 10.2. Tillsynsmyndigheterna ska

diskutera bästa praxis, nya fall och ny utveckling på området för otillbörliga handelsmetoder inom jordbruks- och livsmedelskedjan och ska utbyta information särskilt om de genomförandeåtgärder de har antagit i enlighet med detta direktiv och om sina tillsynsmetoder. Kommissionen ska hjälpa till att organisera dessa möten och inrätta och underhålla en webbplats som möjliggör utbyte av information mellan tillsynsmyndigheterna och kommissionen.

Kommissionen ska inrätta en offentlig webbplats som anger de utnämnda tillsynsmyndigheternas kontaktuppgifter och länkar till webbplatser hos de nationella tillsynsmyndigheterna, som anger information om de nationella bestämmelserna för att införliva detta direktiv som avses i artikel 13.1.

Enligt artikel 12 i direktivet ska kommissionen senast den 1 november 2025 göra en utvärdering av direktivet och senast den 1 november 2021 lägga fram en interimistisk rapport om läget i införlivandet och genomförandet av direktivet inför Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén.

Avsikten är att nationellt följa upp praxis avseende betalningstider. Om det verkar som att betalningstiderna förlängs jämfört med nuläget, ska man på nytt överväga att nationellt skärpa bestämmelserna om betalningstider.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Samband med andra propositioner

Propositionen har inget samband med andra propositioner.

11.2 Förhållande till budgetpropositionen

Livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå finns i anslutning till Livsmedelsverket. Till lönerna för tjänsten som livsmedelsmarknadsombudsman och de anställda vid byrån samt omkostnaderna för ombudsmannens byrå, såsom bland annat kontors-, utrednings- och informationsutgifter, har det i budgeten för 2019 och 2020 anvisats 500 000 euro per år under moment 30.20.01.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen inledde sin verksamhet i början av september 2019 och tilläggspersonal anställdes inte under året i fråga. Största delen av anslaget för 2019 överfördes till 2020. Det beräknas inte föreligga något behov av tilläggsanslag för 2021 med beaktande av den beräknade användningen 2020 och att direktivet om otillbörliga handelsmetoder ska tillämpas först från och med november 2021. De nya uppgifter som följer av direktivet om otillbörliga handelsmetoder medför resursbehov för Livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå. Utöver de nya befogenheterna utvidgar direktivet också verksamhetsfältet för livsmedelsmarknadsombudsmannen som är tillsynsmyndighet, eftersom tillsynen i fortsättningen gäller även anskaffningar inom den offentliga sektorn samt inkvarterings- och förplägnadsverksamhet. De nya befogenheterna beräknas även förutsätta nya forsknings- och utredningsuppgifter. Livsmedelsmarknadsombudsmannens uppgifter utökas till följd av i synnerhet handläggningen av anmälningar som blir anhängiga, inspektioner på plats, rapporteringsskyldigheterna samt samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna och deltagandet i kommissionens möten. I och med de nya uppgifterna behövs det nytt juridiskt kunnande vid livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå. I detta skede kan uppgifternas närmare innehåll inte bedömas.

Enligt den nuvarande preliminära bedömningen medför Livsmedelsmarknadsombudsmannens byrås nya uppgifter kostnader på cirka 180 000 euro från och med 2022. Detta baserar sig på en

uppskattning om att det behövs ett tillägg på två årsverken. Efter tillägget består ombudsmannens byrås personalresurser av ombudsmannen och fem anställda personer.

På basis av det som konstaterats ovan är kostnaderna för livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå från och med 2022 och därefter sammanlagt cirka 680 000 euro per år. Med beaktande av de anslag som överförs blir resursbehovet på 100 000 euro aktuellt först under 2024. Från och med 2025 är behovet cirka 180 000 euro per år.

Eftersom de nya uppgifter som direktivet om otillbörliga handelsmetoder medför för ombudsmannens byrå och beräkningarna av de därmed anslutna resursbehoven i detta skede ännu är preliminära och mycket allmänna utgår man i regeringens proposition från att ändringarna genomförs inom ramen för de anslag och årsverken som ingår i rambesluten för statsfinanserna och i statsbudgeten. Ställning till eventuella behov av tilläggsresurser som preciseras senare tas vid behov separat med stöd av gängse beslut i samband med ram- och budgetprocesserna för statsfinanserna.

I propositionen ingår livsmedelsmarknadsombudsmannens rätt att av marknadsdomstolen ansöka om att påföljdsavgift påförs. Antalet sådana behandlingar beräknas vara ringa. Antalet fall som gäller företagshemligheter och där livsmedelsmarknadsombudsmannen bistår innehavaren av en företagshemlighet beräknas vara mycket litet och de beräknas kunna skötas inom ramen för ombudsmannens anslag.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

I propositionen föreslås det bestämmelser som gäller godtagbarheten i fråga om avtalspraxis samt myndighetens rätt att få uppgifter, förrätta inspektioner, förbjuda förfaranden och ålägga påföljder. De föreslagna bestämmelserna är av betydelse med avseende på grundlagen, och då i synnerhet den i 2 § avsedda utövningen av offentlig makt, den i 8 § avsedda straffrättsliga legalitetsprincipen, den i 10 § avsedda skyddet för privatlivet, den i 12 § avsedda offentlighetsprincipen, den i 15 § tryggade egendomsskyddet, den i 18 § tryggade näringsfriheten och de i 21 § avsedda garantierna för en rättvis rättegång.

12.1 Förbud mot viss avtalspraxis samt näringsfrihet

De föreslagna förbuden har samband med genomförandet av de bestämmelser som medlemsstaterna ska utfärda enligt EU-lagstiftningen. Förbuden är av betydelse med avseende på det i 15 § i grundlagen tryggade egendomsskyddet och den i 18 § i grundlagen skyddade näringsfriheten. Enligt 15 § i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. Avtalsfriheten tryggas inte uttryckligen i grundlagen. Regleringen av avtalsrätten hör i princip till området för den vanliga lagstiftningen (GrUU 26/2008 rd, GrUU 3/1982 rd). Avtalsfriheten får dock ett skydd genom egendomsskyddet (RP 309/1993 rd, GrUU 15/2004 rd, GrUU 33/1998 rd). På inskränkningar i egendomsskyddet tillämpas de allmänna förutsättningarna för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna, det vill säga bestämmelserna ska vara exakta och kraven godtagbara och proportionella med tanke på inskränkningarna (GrUU28/2012 rd, GrUU 32/2010 rd, GrUU 20/2010 rd, GrUU 6/2010 rd och GrUU 21/1996 rd). Utgångspunkten är att rättshandlingar som strider mot lag eller god sed inte åtnjuter skydd i grundlagen (GrUU 3/1982 rd).

Grundlagsutskottet har ansett att lagstiftaren i princip har ett större spelrum med hänsyn till egendomsskyddet när skyldigheterna gäller juridiska personer med stor förmögenhetsmassa än när bestämmelserna har mycket omedelbara effekter för de fysiska personerna bakom den juridiska personen (GrUU 10/2007 rd, GrUU 32/2004 rd och GrUU 34/2000 rd). De föreslagna

bestämmelserna gäller företag vars omsättning är minst två miljoner euro och som säljer produkter till företag som är mindre än dem. I praktiken är köpare i livsmedelskedjan i regel betydligt större aktörer än detta, liksom det har konstaterats ovan i samband med beskrivningen av gällande praxis.

Begränsningar som omfattas av 15 § i grundlagen ska basera sig på ett med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna godtagbart syfte (GrUU 30/2016 rd). Utgångspunkten med propositionen är att skydda den svagare avtalsparten som inte alltid har en sådan ställning att den realistiskt sett kan kräva att den starkare avtalsparten inte ska tillämpa förfaranden som anses strida mot god affärssed. De föreslagna förbud som gäller avtalspraxis som anses strida mot god affärssed tryggar avtalsfriheten och egendomsskyddet för den svagare avtalsparten. Ovan i propositionen har det presenterats material av vilket missförhållanden i avtalspraxis inom branschen framgår. Grundlagsutskottet har i sin praxis beaktat skyddet för den svagare parten när bestämmelser ses över (GrUU 7/2005 rd och GrUU 74/2018 rd). Det har i synnerhet i fråga om konkurrenslagstiftningen bedömt bestämmelser som syftar till att främja en effektiv konkurrens (GrUU 40/2010 rd). En stor del av de föreslagna förbuden, såsom annullering av en order med kort varsel och andra ensidiga ändringar av avtal som görs av den större aktören kan anses vara förbjudna redan med tanke på de allmänna principerna i avtalsrätten. Dessutom är största delen av förbuden som gäller betalningar villkorliga, det vill säga avtalsparterna kan komma överens om något annat. Utgångspunkten i propositionen är inte att förbjuda verksamheten, utan att reglera avtalsvillkor som är oskäligen med tanke på den svagare avtalsparten (GrUU 28/2012 rd). När det gäller proportionalitet kan det ännu konstateras att föremål för dessa i EU-lagstiftningen förutsatta förbud är tämligen detaljerade situationer som med beaktande av effektivitetskravet i EU-lagstiftningen inte har ansetts kunna avgöras med stöd av den allmänna lagstiftningen, såsom 36 § i rättshandlingslagen

12.2 Garantier för en rättvis rättegång och skydd för privatlivet

12.2.1 Offentlighet vid handläggning

I propositionens 8 b § föreslås bestämmelser om skydd av anmälares personuppgifter och vissa andra uppgifter samt om tryggnad av motpartens rätt till försvar. Den föreslagna paragrafen baserar sig på artiklarna 5 och 6 i direktivet om otillbörliga handelsmetoder, och i dessa artiklar förutsätts det att uppgifter sekretessbeläggs, men också att motpartens rätt till försvar tryggas i den nationella lagstiftningen.

Bestämmelsen är av betydelse med avseende på 21 § i grundlagen. Enligt den paragrafen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning ska tryggas genom lag.

I grundlagsutskottets utlåtandep Praxis har det ansetts att bestämmelserna i 21 § i grundlagen inte hindrar att man genom lag föreskriver om mindre undantag från de rättigheter som tryggas i paragrafen, under förutsättning att undantagen inte ändrar den aktuella rättsskyddsgarantis ställning som huvudregel eller i enskilda fall äventyrar individens rättssäkerhet (GrUU 68/2014 rd). Trots att lagstiftaren har prövningsrätt att reglera de garantier för en rättvis rättegång som avses i 21 § i grundlagen (GrUU 59/2014 rd), ska huvudregeln enligt grundlagen om att motparten ska bli hörd bevaras i till exempel regleringen av rättskipningen om hörande (GrUU 15/2006 rd och GrUU 60/2001 rd).

Förslaget är av betydelse också med avseende på 12 § 2 mom. i grundlagen, enligt vilket handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna är offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Var och en har rätt att ta del av offentliga handlingar och upptagningar. Lagstiftaren får endast dra upp sådana gränser för offentligheten som kan anses nödvändiga enligt grundlagen (GrUU 43/1998 rd). Det är dock möjligt att begränsa offentligheten vid en rättegång, om detta är nödvändigt för att tillgodose någon annan rätt som tryggas i grundlagen, till exempel egendomsskyddet.

För skydd av uppgifter krävs det särskilda grunder som gäller ärendets art. Dessa grunder gäller i förslaget den skyldighet som åläggs medlemsstaterna i artikel 5 i direktivet att skydda identiteten för den klagande och andra uppgifter för vilka den klagande anser att röjande av sådana uppgifter skulle kunna skada den klagandes eller medlemmars eller leverantörers intressen. Röjande av anmälares identitet kan medföra risk för att anmälaren blir föremål för kommersiella repressalier. Säljaren ska kunna göra en anmälan om köparens verksamhet utan att behöva vara rädd för att det medför skada för säljarens leveransavtal (så kallad fear factor). Ärendet har behandlats i skäl 8, 25 och 28 i ingressen till direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Centralt i dessa skäl är medlemsstaternas skyldighet att skydda den aktör som anmäler överträdelse mot kommersiella repressalier när aktören utövar sina rättigheter.

På de grunder som utretts närmare ovan i samband med bedömningen av nuläget och motiveringen till 8 b § har bestämmelserna i offentlighetslagen inte ansetts räcka till för att säkerställa att denna skyldighet fullgörs. Det är således ändamålsenligt att i den föreslagna lagen föreskriva om grunden för hemlighållande av anmälares identitet, även om huvudregeln för bestämmelserna om grunder för hemlighållande är att bestämmelserna koncentreras till offentlighetslagen.

Strävan efter att skydda anmälares identitet har ansetts vara förenlig med den i 12 § 2 mom. i grundlagen tryggade offentlighetsprincipen och den princip om tvingande skäl som krävs för begränsningar av offentlighetsprincipen. I den föreslagna bestämmelsen om skydd av anmälares identitet har proportionaliteten i lagstiftningen också beaktats.

Utöver att skydda anmälaren ska medlemsstaterna enligt artikel 6.2 i direktivet säkerställa att skyddsåtgärder vad gäller rätten till försvar iakttas, i enlighet med de allmänna principerna i unionsrätten och i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, inbegripet i de fall när det begärs konfidentiell behandling av uppgifterna i enlighet med artikel 5.3. Rätten till försvar är särskilt stark i situationer som kan leda till att påföljder åläggs. Vid bedömningen av inskränkningar i rätten till försvar är det viktigt att säkerställa i synnerhet hörande av den andra parten. Det föreslås att detta ska beaktas så att hemlighållande av uppgifter inte blir aktuellt om det äventyrar parternas rätt att bli hörda eller rätt till en rättvis rättegång.

I propositionen har man också beaktat att trots att utgångspunkten med artikel 5 i direktivet är att på begäran av den aktör som för ett ärende till behandling skydda de uppgifter som aktören anger verkar det inte motiverat att skyddet av uppgifter grundar sig på en enskild aktörs begäran och bedömning. Skyddet av uppgifter bör grunda sig på lag. På motsvarande sätt anges det i förarbetena till dataskyddslagens 36 § som har utarbetats med riksdagens grundlagsutskotts medverkan att rapportörens subjektiva uppfattning om olägenheten inte ensam räcker till för att den grund för tystnadsplikt som avses i bestämmelsen ska tillämpas. Ärendet avgörs av en samlad bedömning av tillgodoseendet av rätten till försvar som livsmedelsmarknadsombudsmannen gjort på de grunder som utretts ovan. Ärendet har utretts noggrannare i motiveringen till 8 b § som gäller ärendet.

På de grunder som anförts ovan anses förslaget uppfylla de krav som följer av grundlagen och de andra rättskällor om rätten till försvar som konstateras ovan.

12.2.2 Rätt att få uppgifter samt inspektioner

I fråga om rätten att få uppgifter ska den gällande 13 § i livsmedelsmarknadslagen, som enligt förslaget ska ändras, tillämpas, och i den paragrafen föreskrivs det om en myndighets rätt att få uppgifter trots sekretessbestämmelserna. Rätten att få uppgifter ska vara begränsad till de uppgifter och handlingar som är nödvändiga för att säkerställa att de krav och förbud som avses i den föreslagna lagen och som omfattas av livsmedelsmarknadsombudsmannens tillsyn iakttas. De uppgifter som omfattas av rätten att få uppgifter kan inbegripa företagshemligheter och personuppgifter, men inte känsliga uppgifter.

Den aktuella 13 § är av betydelse med avseende på 2 och 10 § i grundlagen. Enligt 2 § ska all utövning av offentlig makt bygga på lag och i 10 § 1 mom. föreskrivs det om skydd för privatlivet. Det har i förarbetena till livsmedelsmarknadslagen (RP 121/2018 rd) utretts hur den gällande livsmedelsmarknadslagens 13 § förhåller sig till grundlagen och kraven enligt den allmänna dataskyddsförordningen. Det är även i fortsättningen fråga om att rätten att få uppgifter begränsas till uppgifter som är nödvändiga med tanke på myndighetens verksamhet (GrUU 17/2016 rd). Behovet av att få uppgifter gäller i praktiken näringsidkare som till sin storleksklass är tämligen stora (GrUU 71/2014 rd) och grunden för rätten att få uppgifter är förhindrande och utredning av förfaranden som strider mot god affärssed. Avsikten med rätten att få uppgifter är att se till att avtalen uppfyller de krav som behövs med tanke på skyddet av den svagare parten i ett avtalsförhållande.

Att rätten att få uppgifter begränsas till nödvändig information har behandlats i grundlagsutskottets utlåtandep Praxis (till exempel GrUU 49/2016 rd) också med tanke på tillgång till information mellan myndigheter. I förslaget har man strävat efter att beakta användningsändamålet med de uppgifter som ska lämnas ut på så sätt att nödvändighetskriteriet preciseras.

Det centrala innehållet i skyddet mot självinkriminering är rätten att i brottmål vägra vittna mot sig själv samt rätten att låta bli att medverka till att ens egen skuld bekräftas. Skyddet ingår i de i 21 § i grundlagen tryggade garantierna för en rättvis rättegång och god förvaltning (GrUU 8/2016 rd, GrUU 34/2012 rd, GrUU 46/2001 rd). Som en del av systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna omfattar skyddet mot självinkriminering indirekt också juridiska personer, men skyddets omfattning och innehåll kan avvika från vad det är i fråga om fysiska personer. Principen uttrycks också i artikel 14.3 g i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 8/1976). Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har i sin avgörandep Praxis av hävd ansett att skyddet mot självinkriminering hör till kärnområdet för en i artikel 6.1 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna tryggad rättvis rättegång (till exempel i fallet Saunders mot Förenade kungariket, 17.12.1996).

Grundlagsutskottet har i sin Praxis framhållit att skyddet mot självinkriminering inte enligt den Praxis som tillämpas vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna hindrar att det utfärdas bestämmelser om en administrativ anmälningsskyldighet eller att man i övrigt begränsar sådana lagfästa administrativa övervakningsåtgärder där en person förväntas lämna uppgifter eller utredningar för exempelvis beskattning, övervakning av näringsverksamhet eller miljöskydd. Utan att kränka principen om rättvis rättegång kan denna typ av anmälningsskyldigheter således förstärkas med hot om straff eller motsvarande påföljd eller vite eller någon annan tvångsåtgärd (GrUU 39/2014 rd). Vid bedömningen av om skyldigheten att lämna uppgifter har ingripit i skyddet mot självinkriminering fästs enligt Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna uppmärksamhet vid bland annat skyldighetens art och stränghet, förekomsten av

RP 199/2020 rd

rättsskyddsgarantier och användningen av de erhållna uppgifterna (till exempel Allan mot Förenade kungariket, 5.11.2002, 48539/99, punkt 45 med hänvisningar, också HD 2014:67 punkt 6). Europeiska unionens domstol har dock betonat att rätten till försvar inte utan grund får hindra till exempel tillsynen över att konkurrensreglerna iakttas (till exempel de förenade målen C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P och C-219/00 P Aalborg Portland A/S med flera mot Europeiska gemenskapernas kommission). Den föreslagna bestämmelsen om skyldigheten att lämna uppgifter anses överensstämma med dessa krav.

I förarbetena till livsmedelsmarknadslagen (RP 121/2018 rd) har det också utretts hur den gällande 13 § om uppgiftsskyldighet förhåller sig till kraven enligt den allmänna dataskyddsförordningen. Den allmänna dataskyddsförordningen innehåller bestämmelser om de allmänna förutsättningarna och principerna för behandling av personuppgifter, den registrerades rättigheter, övervakning och till exempel dataskydd (GrUU 15/2018 rd och GrUU 26/2018 rd). I kapitel II i förordningen föreskrivs det i detalj om de allmänna principer för behandling av personuppgifter som alltid ska iakttas när personuppgifter behandlas inom förordningens tillämpningsområde. Den allmänna dataskyddsförordningens direkta tillämplighet har betonats i utlåtandet GrUU 14/2018 rd.

Enligt artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen är behandling av personuppgifter laglig om behandlingen gäller att fullgöra en rättslig förpliktelse, och enligt artikel 6.1 e är behandlingen laglig om den är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Behandlingen av personuppgifter enligt propositionen grundar sig på dessa kriterier. Medlemsstaterna får enligt artikel 6.2 i den allmänna dataskyddsförordningen behålla eller införa mer specifika bestämmelser i artikel 6.3 i den allmänna dataskyddsförordningen fastställs det att syftet med behandlingen i dessa fall ska vara nödvändigt för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning.

Det har ansetts att dessa krav uppfylls i den gällande livsmedelsmarknadslagen och de ändringar som föreslås i den. Enligt 7 § i den lagen ska livsmedelsmarknadsombudsmannen övervaka iakttagandet av kraven i anslutning till avtalen mellan de i paragrafen närmare angivna näringsidkarna. I 8 § i lagen föreskrivs det om rätten att föra ett ärende till ombudsmannen. Dessa uppgifter förutsätter i praktiken att livsmedelsmarknadsombudsmannen av näringsidkaren kan få de uppgifter och handlingar som är nödvändiga för att säkerställa att de krav och förbud som avses i den föreslagna lagen iakttas. Dessa uppgifter och handlingar kan inbegripa personuppgifter – i praktiken personers namn – och den myndighet som behandlar dem enligt propositionen är således personuppgiftsansvarig.

Enligt bestämmelsen om ändamålsbegränsning i artikel 5.1 b i den allmänna dataskyddsförordningen ska uppgifter samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål. De nämnda 7 och 8 § samt 13 § om uppgiftsskyldighet uppfyller detta krav på ändamålsbegränsning. En persons rättsskydd tryggas till denna del så att livsmedelsmarknadsombudsmannen i egenskap av myndighet iakttar de allmänna förvaltningslagarna vid skötseln av offentliga förvaltningsuppgifter, inklusive bestämmelserna i den allmänna dataskyddsförordningen. Den som anser att hans eller hennes personuppgifter har behandlats i strid med lag kan inleda ett ärende i enlighet med artikel 77 i den allmänna dataskyddsförordningen genom besvär eller genom att med stöd av förvaltningslagen yrka på att den lagstridiga behandlingen av personuppgifter ska upphöra.

I artikel 9.1 i den allmänna dataskyddsförordningen föreskrivs det om behandling av särskilda kategorier av personuppgifter och i artikel 9.2 om undantag från förbudet att behandla dessa uppgifter. Verkställigheten av den föreslagna lagen förutsätter i praktiken att man i lagstadgade

myndighetsuppgifter behandlar namnet på en person som utövar näringsverksamhet. Namnen på personer med firmateckningsrätt i ett företag är offentliga uppgifter redan med stöd av lagstiftningen om handelsregister. Dessa uppgifter inbegriper inte känsliga uppgifter som har behandlats till exempel i grundlagsutskottets utlåtande GrUU 38/2016 rd. Således har man i ärendet inte ansett att det finns ett behov av att närmare bedöma om kraven enligt artikel 9 uppfylls.

Det är sålunda fråga om uppgifter som gäller skötseln av en lagstadgad uppgift och utövning av offentlig makt, och som det har ansetts att det finns grunder för i den allmänna dataskyddsförordningen och som ingår i det handlingsutrymme som tillåts i den allmänna dataskyddsförordningen. I de föreslagna bestämmelserna har man strävat efter att beakta de krav på regleringens proportionalitet som framgår av grundlagsutskottets utlåtandepraxis (GrUU 29/2016 rd, GrUU 21/2012 rd och GrUU 47/2010 rd) samt ändamålsbegränsningen och de behandlade uppgifternas art.

Enligt artikel 6 i direktivet om otillbörliga handelsmetoder ska medlemsstaterna tilldela tillsynsmyndigheten befogenhet att inleda och genomföra utredningar på eget initiativ eller på grundval av ett klagomål och befogenhet att genomföra oanmälda inspektioner på plats inom ramen för myndighetens utredningar, i enlighet med nationella regler och förfaranden. De föreslagna bestämmelserna om befogenhet att förrätta inspektioner är av betydelse med avseende på det i 10 § i grundlagen avsedda skyddet för privatlivet. Enligt paragrafen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade. Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag.

I samband med beredningen har det inte kommit fram omständigheter som absolut talar för ett behov av att förrätta inspektioner också i utrymmen som omfattas av hemfriden. Om man dessutom beaktar att föremål för tillsyn kan vara företag vars omsättning är minst 2 miljoner euro har det inte ansetts behövt att inspektionerna gäller lokaler som används för boende av permanent natur. Grundlagsutskottet har i sin praxis på senare tid pekat på att det i lagstiftningen om inspektioner som har karaktären av tillsyn och som gäller företag för tydlighetens skull bör hänvisas till de allmänna bestämmelserna om inspektion i 39 § i förvaltningslagen (GrUU 11/2013 rd, GrUU 5/2013 rd, GrUU 32/2010 rd, GrUU 5/2010 rd). Enligt 39 § i förvaltningslagen ska en myndighet vanligen underrätta en part om tidpunkten då en inspektion inleds, det vill säga en myndighet ska underrätta en part som direkt berörs av ärendet om tidpunkten då en inspektion som faller under myndighetens behörighet inleds, såvida syftet med inspektionen inte äventyras av en sådan underrättelse. Direktivet om otillbörliga handelsmetoder förutsätter att inspektioner ska kunna göras också utan förhandsanmälan. Förvaltningslagens 39 § har bedömts möjliggöra att detta krav uppfylls, om det i enskilda fall finns behov av det.

De föreslagna bestämmelserna om sättet att behandla ärenden och de förfaranden som ska tillämpas vid inspektionerna motsvarar innehållsmässigt bestämmelserna i konkurrenslagen. Man har i dem strävat efter att beakta i synnerhet de avgränsningar av rätten att få information och advokathemligheten som framgår av grundlagsutskottets utlåtandepraxis (till exempel GrUU 13/2019 rd). Garantierna för en rättvis rättegång ska enligt 21 § 2 mom. i grundlagen tryggas genom lag. I dessa garantier ingår också rätt att få rättslig hjälp, rätt att själv välja rättegångsbiträde och rätt att förhandla förtroligt med biträdet. Rätten till en rättvis rättegång är också skyddad i artikel 6 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna, vars bestämmelser anses garantera rätten till förtroliga förhandlingar med biträdet (GrUU 58/2002 rd och GrUU 15/2014 rd). Grundlagsutskottet har i fråga om den rätt att få information som hänför sig till advokathemligheten ansett att utgångspunkten är respekt för förtroligheten (GrUU 58/2002 rd). I Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna baserar sig advokathemligheten på artikel 47 andra stycket och artikel 48.2, där rätten att erhålla rådgivning och att låta

sig försvaras och företrädas samt respekten för rätten till försvar tryggas, utöver vilket advokat-hemligheten har samband med den i artikel 7 i stadgan avsedda respekten för kommunikationer. EU-domstolen har ansett att en advokat ska vara oberoende i förhållande till den offentliga makten, andra aktörer och utomstående (mål C-309/99). Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har ansett att i både brottmål och tvistemål är rätten att anlita en advokat en rätt som ingår i artikel 6 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna. Strävan har varit att dessa omständigheter ska beaktas i bestämmelserna om inspektioner.

12.2.3 Ändringssökande

På grund av arten av och lagförbehållet i fråga om den rätt som tryggas i 21 § i grundlagen gäller kravet på bestämmelser i lag såväl reglering av besvärsrätten som inskränkningar i besvärsrätten (GrUU 12/2004 rd). Rätten till en offentlig rättegång ingår även i artikel 6.1 i Europarådets konvention om mänskliga rättigheter, i artikel 14.1 i FN:s internationella konvention om medborgarligena och politiska rättigheter samt i artikel 47.2 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Enligt artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna har var och en vars unionsrättsligt garanterade fri- och rättigheter har kränkts rätt till ett effektivt rättsmedel inför en domstol, med beaktande av de villkor som föreskrivs i denna artikel. Var och en har rätt att inom skälig tid få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång och inför en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag.

Handläggningen av ett ärende i domstol när det gäller skyddet av uppgifter samt rätten till försvar grundar sig på gällande lagstiftning. I Finland finns bestämmelser om offentlighet vid rättegång bland annat i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007) och lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar (381/2007). Enligt den gällande lagen kan en rättegångs offentlighet begränsas för att skydda en företagshemlighet.

När det gäller ändringssökande beaktas i propositionen de förfaranden som ska tillämpas när en framställning om påförande av påföljdsavgift görs och när påföljdsavgift behandlas i marknadsdomstolen. Enligt grundlagsutskottets utlåtandep Praxis bör påföljdsärenden handläggas i förvaltningsprocessuell ordning. Med tanke på rättssäkerheten och garantierna för en rättvis rättegång (GrUU 12/2019 rd) föreslås det att dessa ärenden ska handläggas som konkurrens- och tillsynsärenden enligt 2 kap. 1 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen, och att förfarandet med besvärstillstånd inte ska tillämpas på dem.

Ändringssökande i högsta rättsinstans förutsätter i nuläget i huvudsak besvärstillstånd. Också enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) är huvudregeln besvärstillstånd hos högsta förvaltningsdomstolen vid sökande av ändring i förvaltningsdomstolens beslut. Ett undantag från systemet med besvärstillstånd kan dock enligt påföljdsbetänkandet utgöras av situationer där marknadsdomstolen i första instans beslutar om en administrativ sanktion (till exempel GrUU 49/2016 rd). Det kan vara motiverat att överväga undantag från kravet på besvärstillstånd också när påförande av sanktionen är förenat med ett kraftigt accentuerat rättssäkerhetsbehov på grund av dess stränghet. Grundlagsutskottet ansåg till exempel i samband med behandlingen av regeringens proposition om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (GrUU 12/2019 rd) att bestämmelserna om besvärstillstånd inte ska gälla besvär över påförande av påföljdsavgift när det är marknadsdomstolen som beslutar om påföljdsavgiften i första instans. Detta har beaktats också i den föreslagna propositionen.

12.3 Den straffrättsliga legalitetsprincipen och påföljder

I propositionen föreslås att det i lag ska föreskrivas om grunderna för påföljdsavgiften och att en domstol på framställning av livsmedelsmarknadsombudsmannen ska besluta om påförande

av den. Förslaget baserar sig på artikel 6.1 första stycket led e i direktivet om otillbörliga handelsmetoder som förutsätter att medlemsstaterna utfärdar bestämmelser om befogenheten att ålägga, eller inleda förfaranden för att ålägga, sanktionsavgifter och andra lika effektiva sanktioner och interimistiska åtgärder för den som begått överträdelsen, i enlighet med nationella regler och förfaranden. Utgångspunkten i EU-lagstiftningen är således sanktionsavgifter (påföljdsavgifter).

De föreslagna bestämmelserna om påföljder är av betydelse med avseende på den i 8 § i grundlagen avsedda straffrättsliga legalitetsprincipen. Grundlagsutskottet har ansett att åläggande av administrativa påföljder av straffkaraktär inbegriper betydande utövning av offentlig makt (GrUU 49/2017 rd, GrUU 14/2013 rd, GrUU 57/2010 rd, GrUU 55/2005 rd och GrUU 32/2005 rd). Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska bestämmelser om de allmänna grunderna för administrativa påföljder utfärdas genom lag, eftersom åläggande av dem innebär utövning av offentlig makt.

Det ska finnas ett vägande samhälleligt behov av och en med tanke på systemet för de grundläggande fri-och rättigheterna godtagbar grund för administrativa sanktioner (GrUU 23/1997 rd). Kravet på proportionalitet förutsätter en avvägning av om det är nödvändigt att kriminalisera en handling för att skydda det bakomliggande rättsobjektet och om samma syfte kan nås på något annat sätt som innebär ett mindre ingrepp i de grundläggande fri-och rättigheterna än kriminalisering (GrUU 23/1997 rd). Grundlagsutskottet har av hävd framhållit att bestämmelserna om administrativa sanktioner ska uppfylla kravet på proportionalitet (GrUU 28/2014 rd och GrUU 15/2014 rd). Påföljden ska stå i rätt proportion till gärningens art eller skadliga effekter. I förslaget har man beaktat dessa omständigheter så att typen av påföljder och påföljdsavgiftens belopp bestäms i enlighet med hur allvarlig gärningen är. Utgångspunkten för ingripande i observerade överträdelser är i enlighet med den gällande lagen förhandling. Mindre överträdelser kan medföra en anmärkning och allvarligare överträdelser en offentlig varning och först i sista hand en påföljdsavgift. Dessutom kan en aktör förbjudas att fortsätta med eller förnya ett förbjudet förfarande och förbudet kan förenas med vite.

Utgångspunkten med de föreslagna administrativa påföljderna är ett fungerande avtalssystem och behovet av att skydda den svagare avtalsparten. Påföljderna kan anses nödvändiga eftersom det i den gällande nationella lagstiftningen inte finns ett tillräckligt förebyggande och effektivt påföljdssystem med tanke på de otillbörliga handelsmetoder som anges i direktivet om otillbörliga handelsmetoder. Ärendet är i nuläget beroende av en enskild avtalsparts åtgärder. Den svagare aktören är i praktiken inte i den ställningen att den kan vidta rättsliga åtgärder mot den starkare aktören. Den gällande allmänna lagstiftningen möjliggör endast att förbud meddelas och också då är kriterierna mycket allmänna och i praktiken svåra att påvisa. Problematiskt är också att den gällande företagarskyddslagen inte möjliggör ingripande i de förfaranden som strider mot god affärssed och som förekommer i ett enskilt avtalsförhållande. På basis av dessa omständigheter har det ansetts att det för de föreslagna bestämmelserna om påföljder finns en grund som uppfyller kraven i grundlagen.

I de föreslagna bestämmelserna om påföljder har man i enlighet med proportionalitetsprincipen beaktat de modeller för och nivåer av administrativa påföljder som i nuläget tillämpas i bestämmelser av motsvarande slag. Dessutom har man beaktat att de aktörer som är föremål för de administrativa sanktionerna har faktiska förutsättningar att iaktta de lagstadgade skyldigheter som sanktionerna gäller och att klara av att avtjäna påföljderna. Påföljdsavgiften bör dock vara tillräckligt kännbar för den aktör som den gäller så att avgiften har en förebyggande effekt. De föreslagna förbuden och påföljderna kan endast gälla företag som har en omsättning på mer än 2 miljoner euro, det vill säga tämligen stora företag. Grunden för påföljdsavgifternas storlek är det årliga värdet på de produkter som en aktör handlar med, vilket i sig säkerställer att kravet

RP 199/2020 rd

på proportionalitet uppfylls och att avgiften har en förebyggande verkan. I fråga om påföljdsavgiftens storlek ska man också beakta överträdelsens art, omfattning, grad av klandervärdhet och varaktighet.

Enligt grundlagsutskottets utlåtandep Praxis jämföras administrativa påföljder av straffkaraktär i sak med straffrättsliga påföljder (GrUU 61/2014 rd, GrUU 28/2014 rd, GrUU 14/2013 rd och GrUU 32/2005 rd). Även om kravet på exakthet enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen i grundlagens 8 § inte som sådant gäller bestämmelserna om administrativa sanktioner kan det allmänna kravet på exakthet ändå inte förbigås i ett sammanhang som detta (GrUU 9/2012 rd, GrUU 74/2002 rd, GrUU 57/2010 rd). När bestämmelser om sanktioner utfärdas ska det fästas särskild vikt vid avgränsningen av bestämmelserna samt rättsskyddet för dem som sanktionerna gäller (GrUU 49/2017 rd). Det ska av en lag uttryckligen framgå vilka gärningar i strid med lagstiftningen eller vilka försummelser av lagstiftningen som kan leda till en sanktion som påföljd. Gärningar och försummelser för vilka det kan utfärdas sanktioner ska dessutom beskrivas i lag för att kunna slås fast (GrUU 60/2010 rd, GrUU 57/2010 rd, GrUU 11/2009 rd och GrUU 12/2006 rd). Det är särskilt viktigt att bestämmelserna är så utformade att åläggandet av sanktioner är tillräckligt förutsägbart för dem som regleringen gäller. Enligt grundlagsutskottets utlåtandep Praxis ska det lagstiftas exakt och tydligt om betalningsskyldigheten och grunderna för avgiftens storlek, lika väl som om den betalningsskyldiges rättsskydd och grunderna för att verkställa lagen (GrUU 9/2012 rd, GrUU 57/2010 rd, GrUU 55/2005 rd och GrUU 32/2005 rd).

I propositionen föreslås noggrant avgränsade bestämmelser om de förfaranden som kan medföra ett förbud och ett därmed anslutet vite eller en därmed ansluten offentlig varning eller påföljd. Strävan har också varit att bestämmelserna om påföljdsavgiftens belopp och de grunder som påverkar dess storlek ska vara entydiga bland annat så att avgiftens belopp kopplas till den betalningsskyldiges omsättning. De omständigheter som ska beaktas när avgiftens storlek bestäms har angetts i lagförslaget. I propositionen beaktas också en gradering av påföljderna så att det i första hand blir fråga om en offentlig varning och en påföljdsavgift kan påföras endast i allvarligare fall som uppfyller vissa kriterier.

Med tanke på de administrativa sanktionerna är också garantierna för en rättvis rättegång enligt 21 § i grundlagen av betydelse, särskilt oskuldspresumtionen och rättssäkerheten. Det centrala innehållet i oskuldspresumtionen är att bevisbördan i brottmål alltid innehas av åklagaren och att den misstänkta inte behöver bevisa sin oskuld för att undgå straff. Bestämmelser om oskuldspresumtionen finns också i artikel 6.2 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna samt i artikel 14.2 i FN:s internationella konvention om medborgerliga och politiska rättigheter. Oskuldspresumtionen bör i princip iaktas också när en administrativ sanktion som kan jämföras med ett straffrättsligt straff åläggs. En administrativ sanktion ska gälla uttryckligen den som gör sig skyldig till en överträdelse och myndigheten ska lägga fram tillräckliga bevis för att en påföljd ska kunna åläggas. Detta har beaktats i propositionens bestämmelser om förbud och krav så att de är så entydiga som möjligt i fråga om innehållet och vilken aktör som svarar för efterlevnaden av dem.

Grundlagsutskottet har av hävd konstaterat att det anser att åläggande av en administrativ sanktion utifrån så kallat strikt objektiva ansvar och helt och hållet omvänd bevisbörda står i konflikt med den oskuldspresumtion som avses i grundlagens 21 § (GrUU 2/2017 rd, GrUU 57/2010 rd, GrUU 4/2004 rd, se även GrUU 15/2016 rd). För att bestämmelserna om administrativa sanktioner ska vara godtagbara med avseende på den i 21 § i grundlagen tryggade oskuldspresumtionen bör bestämmelserna i princip utformas så att de inte endast grundar sig på strikt objektiva ansvar. I fråga om i synnerhet till sitt maximibelopp kännbara påföljdsavgifter eller sanktioner som i annat fall i betydande grad påverkar den rättsliga ställningen för den som är föremål för en sanktion förutsätter detta att det genom bestämmelser säkerställs att när ett förfarande för

RP 199/2020 rd

Åläggande inleds eller påföljdens storlek bedöms ska utöver objektiva egenskaper också aktörens oaktsamhet och uppsåtlighet samt grunder som befriar aktören från ansvar beaktas.

Det har i propositionen inte ansetts vara fråga om en situation där det föreligger grunder för bestämmelser som grundar sig på objektiva ansvar, utan bevisbördan innehas alltid av den myndighet som gör en framställning om att en påföljd ska åläggas. En förutsättning för åläggande av en administrativ påföljd är uppsåtlighet eller oaktsamhet. Samma princip har iakttagits också när de bestämmelser om offentlig varning som finns i den gällande livsmedelsmarknadslagen utfärdades. När det gäller offentlig varning har hänsyn dessutom tagits till den rätt till försvar som avses i förvaltningslagen och som det redogörs närmare för i detaljmotiveringen till 10 § (RP 121/2018 rd).

Om en gärning eller försummelse som avses i bestämmelserna om administrativa sanktioner kan uppfylla ett brottsrekvisit som föreskrivs i strafflagen eller någon annan lag, är regleringen av betydelse med avseende på det förbud mot dubbel straffbarhet som avses i artikel 4 i tilläggsprotokoll nr 7 till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna (GrUU 17/2013 rd). Förbudet mot dubbel straffbarhet omfattar även administrativa påföljder av straffkaraktär för en och samma gärning. Således kan det för en och samma gärning inte både påföras ett straffrättsligt straff och åläggas en administrativ påföljd. Bestämmelserna i strafflagen beaktas i propositionen på så sätt att det föreskrivs att påföljdsavgift inte kan påföras den som är misstänkt för samma gärning i en förundersökning eller åtalsprövning eller i ett brottmål som behandlas vid en domstol, eller den som åtalats för samma gärning och åtalet har avgjorts i domstol genom ett beslut som vunnit laga kraft.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Eftersom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/633 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan innehåller bestämmelser som föreslås bli genomförda genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av livsmedelsmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i livsmedelsmarknadslagen (1121/2018) 1 och 2 §, rubriken för 4 § samt 6, 8, 10 och 11 §, rubriken för 12 § samt 13 och 14 § och
fogas till lagen nya 2 a–2 h §, till 7 § ett nytt 3 mom. och till lagen nya 8 a, 8 b, 11 a, 12 a–12 d och 13 a–13 c § som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på avtal och praxis som gäller handel med jordbruksprodukter och livsmedel mellan näringsidkare. Vad som i denna lag föreskrivs om avtalsvillkor gäller även avtalspraxis.

De bestämmelser i 2 a–2 g § som hänför sig till leveransavtal för jordbruksprodukter och livsmedel tillämpas om leverantören har en mindre omsättning än köparen och köparens omsättning är minst 2 miljoner euro och åtminstone en av dem är etablerad i Europeiska unionen. Paragraferna i fråga, med undantag för kravet som gäller omsättningen, tillämpas också när köparen är en myndighet inom Europeiska unionens område.

De paragrafer som anges i 2 mom. ska tillämpas oberoende av vilken stats lag som i övrigt är tillämplig på leveransavtalet, dock så att paragraferna inte tillämpas om leverantören har en årsomsättning på mer än 350 000 000 euro och köparen har en större omsättning än detta och så att 2 b § tillämpas endast till den del det är fråga om färskvaror.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *jordbruksprodukter* produkter som avses i bilaga I till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, med undantag för fiskprodukter,

2) *medelstort företag* ett företag som har minst 50 och högst 250 anställda och vars årsomsättning eller balansomslutning överstiger 10 miljoner euro och vars årsomsättning är högst 50 miljoner euro eller balansomslutning högst 43 miljoner euro,

3) *livsmedel* fiskprodukter som avses i bilaga I till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och produkter som framställs av jordbruks- och fiskprodukter för användning som livsmedel,

4) *leverantör* en jordbruksproducent eller en fysisk eller juridisk person eller en grupp av sådana producenter eller personer, oberoende av etableringsort, som säljer jordbruksprodukter eller livsmedel,

5) *köpare* en fysisk eller juridisk person, oberoende av etableringsort, eller en myndighet inom Europeiska unionens område som köper jordbruksprodukter och livsmedel, eller en grupp av sådana personer,

6) *myndighet* en myndighet, en offentligrättslig inrättning eller en sammanslutning av sådana myndigheter eller inrättningar,

7) *färskvaror* jordbruksprodukter eller livsmedel som på grund av sin beskaffenhet eller i förädlingsledet kan komma att bli undermåliga för försäljning inom 30 dagar från skörd, produktion eller förädling,

8) *marknadsordningsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007.

2 a §

Betalningstid

Köparen ska betala jordbruksprodukter eller livsmedel inom 30 dagar från leveransdagen eller från den dag då det belopp som ska betalas fastställs, om denna dag infaller senare än leveransdagen. Om köparen fastställer det belopp som ska betalas börjar betalningstiden dock löpa från leveransdagen.

Om det i leveransavtalet har kommits överens om regelbundna leveranser, ska köparen med avvikelse från 1 mom. betala jordbruksprodukter eller livsmedel inom 30 dagar från utgången av en överenskommen leveransperiod eller från den dag då det belopp som ska betalas för den leveransperioden fastställs, om denna dag infaller senare än utgången av leveransperioden. Om den överenskomna leveransperioden är längre än en månad börjar betalningstiden dock löpa en månad från det att leveransperioden inleds. Om köparen fastställer det belopp som ska betalas börjar betalningstiden löpa från utgången av den överenskomna leveransperioden.

Den betalningstid som avses i 1 och 2 mom. kan dock vara högst 60 dagar om det inte är fråga om en färskvara och om det klart och tydligt har kommits överens om detta i leveransavtalet.

Genom denna paragraf begränsas med undantag för de betalningstider som anges i 1–3 mom. inte tillämpningen av de påföljder för betalningsdröjsmål och borgenärens tillgängliga rättsmedel som anges någon annanstans i lag eller tillämpningen av de värdefördelningsklausuler som avses i artikel 172a i marknadsordningsförordningen. Om avtalsparterna inte har kommit överens om förfallodagen för en fordran eller om betalningstiden enligt avtalet är längre än vad som anges ovan i 1–3 mom., anses fordran dock förfalla till betalning vid utgången av den maximibetalningstid som anges i denna paragraf.

De krav som avses i denna paragraf tillämpas inte på betalningar som

1) görs av en köpare till en leverantör i enlighet med det program för utdelning i skolor som avses i marknadsordningsförordningen,

2) görs av de offentliga organ som tillhandahåller hälso- och sjukvård och som avses i artikel 4.4 b i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner,

3) gäller avtal mellan leverantörer av druvor eller must för vinframställning och deras direkta köpare.

2 b §

Annullering av en order

Köparen får inte annullera sin order av jordbruksprodukter eller livsmedel mindre än 30 dagar före den överenskomna leveranstidpunkten.

RP 199/2020 rd

2 c §

Ensidiga ändringar av villkoren

Köparen får inte ensidigt ändra villkoren i ett leveransavtal för jordbruksprodukter eller livsmedel i fråga om intervall, metod, plats, tid eller volym för leveransen, kvalitetskrav, betalningsvillkor eller priser, eller vad gäller tillhandahållandet av de tjänster som avses i 2 d § 2 mom.

2 d §

Förbjudna betalningar

I fråga om jordbruksprodukter eller livsmedel får köparen av leverantören inte kräva

- 1) betalning som inte är kopplad till försäljningen,
- 2) betalning för den försämring eller förlust som sker i köparens lokaler eller efter det att äganderätten har övergått till köparen, om inte sådan försämring eller förlust beror på leverantörens försumlighet eller fel,
- 3) ersättning för kostnaden för att behandla klagomål från kunder i samband med försäljningen, om inte sådana klagomål beror på leverantörens försumlighet eller fel.

Om parterna inte tidigare klart och tydligt har kommit överens om det i leveransavtalet eller i ett efterföljande avtal mellan leverantören och köparen, får köparen när det gäller jordbruksprodukter eller livsmedel inte av leverantören kräva betalning för

- 1) lagring, skyltning med eller listning, eller tillhandahållande på marknaden,
- 2) kostnaden för rabatter som utgör en del av en marknadsföringskampanj,
- 3) reklam eller marknadsföring,
- 4) kostnaden för inredningen av lokaler som används vid försäljning.

Om köparen och leverantören har avtalat om de betalningar som avses i 2 mom., ska köparen på begäran förse leverantören med

- 1) en skriftlig beräkning av betalningen per enhet eller av den sammanlagda betalningen,
- 2) när det gäller situationer som avses i 2 mom. 1, 3 och 4 punkten en skriftlig kostnadsberäkning och underlaget för denna beräkning,
- 3) när det gäller situationer som avses i 2 mom. 2 punkten uppgifter om under vilken tidsperiod de säljfrämjande åtgärderna ska genomföras och den förväntade mängd produkter som kommer att beställas till rabatterat pris.

2 e §

Kommersiella repressalier

Köparen får inte avlista produkter, dra ned på kvantiteterna av beställda produkter eller upphöra med tjänster som köparen tillhandahåller leverantören eller i övrigt vidta eller hota att vidta kommersiella repressalier mot leverantören på grund av att leverantören utövar sina avtalsenliga eller juridiska rättigheter, för ett ärende till en myndighet för behandling eller samarbetar med en myndighet.

RP 199/2020 rd

2 f §

Returnering

Köparen får inte returnera osålda jordbruksprodukter eller livsmedel till leverantören utan att betala för dem eller för bortskaffandet av dem, om det inte tidigare klart och tydligt har kommit överens om detta i leveransavtalet eller i ett efterföljande avtal mellan leverantören och köparen.

2 g §

Skriftlig bekräftelse av villkoren i ett leveransavtal på begäran

Köparen av jordbruksprodukter eller livsmedel ska på begäran av leverantören skriftligen bekräfta villkoren i ett leveransavtal. Detta ska dock inte tillämpas på leveranser från en medlem av en producentorganisation till den producentorganisation som leverantören hör till, om producentorganisationens stadgar eller de regler och beslut som fastställs i eller följer av dessa stadgar innehåller bestämmelser med liknande effekt på villkoren i leveransavtalet.

2 h §

Företagshemligheter och tekniska anvisningar

Bestämmelser om förbud mot att obehörigt anskaffa, utnyttja eller röja företagshemligheter eller obehörigt utnyttja eller röja tekniska anvisningar samt om andra därmed anslutna åtgärder finns i lagen om företagshemligheter (595/2018).

4 §

Andra förbjudna villkor

6 §

Utnämning av livsmedelsmarknadsombudsmannen samt ombudsmannens byrå

Livsmedelsmarknadsombudsmannen utnämns av statsrådet för högst fem år i sänder. Behörighetsvillkor för livsmedelsmarknadsombudsmannen är högre högskoleexamen, förtrogenhet med tjänstens uppgiftsområde och i praktiken visad ledarförmåga.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen har en byrå där det finns ett behövligt antal tjänstemän som är föredragande och ett behövligt antal andra anställda. Livsmedelsmarknadsombudsmannen godkänner en arbetsordning för byrån. Livsmedelsverket sörjer för de administrativa tjänsterna vid byrån. Livsmedelsmarknadsombudsmannen utnämner tjänstemännen och anställer den övriga personalen vid byrån, till den del det inte är fråga om personer som svarar för Livsmedelsverkets administrativa tjänster.

Närmare bestämmelser om behörighetsvillkoren och uppgifterna för föredragandena vid livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå, om behandlingen av ärenden vid byrån, om skötseln av de administrativa tjänsterna vid Livsmedelsverket och om andra frågor som hänför sig till organiseringen av livsmedelsmarknadsombudsmannens uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 §

Tillsyn

Livsmedelsmarknadsombudsmannen övervakar också efterlevnaden av bestämmelserna i 2 a–2 g § och efterlevnaden av de förbud som avses i lagen om företagshemligheter i de leveransavtal som avses i 1 § 2 mom.

8 §

Rätten att föra ärenden till livsmedelsmarknadsombudsmannen

Ett ärende som gäller överträdelse av en bestämmelse som enligt 7 § 1 och 2 mom. omfattas av livsmedelsmarknadsombudsmannens tillsyn får föras till livsmedelsmarknadsombudsmannen

- 1) av en part i ett avtal,
- 2) av en aktör mot vilken ett avtalsvillkor riktas eller vars verksamhet det kan skada, eller
- 3) av en registrerad förening som bevakar näringsidkarnas intressen.

Ett ärende som gäller överträdelse av en bestämmelse som enligt 7 § 3 mom. omfattas av livsmedelsmarknadsombudsmannens tillsyn får föras till livsmedelsmarknadsombudsmannen

- 1) av en leverantör,
- 2) av en producentorganisation, en annan leverantörsorganisation eller en sammanslutning av sådana organisationer på begäran av en medlem eller en medlemsorganisations medlem, när en medlem anser att den har påverkats av det förbjudna villkoret,
- 3) av en oberoende juridisk person utan vinstsyfte som företräder leverantörer, när det görs på begäran av en leverantör.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen får också på eget initiativ ta ett i 7 § avsett ärende till behandling.

8 a §

Behandling av ärenden

Utöver vad som i förvaltningslagen (434/2003) föreskrivs om behandlingen av ett ärende ska livsmedelsmarknadsombudsmannen inom en skälig tidsperiod efter det att anmälan har tagits emot underrätta den som fört ärendet till behandling om hur ombudsmannen avser att genomföra behandlingen. Om det inte finns tillräckliga grunder för att utreda ett ärende ska livsmedelsmarknadsombudsmannen informera om skälen till detta inom en skälig tidsperiod efter det att anmälan har tagits emot. Om det finns tillräckliga grunder för att utreda ett ärende ska livsmedelsmarknadsombudsmannen genomföra och slutföra en utredning inom en skälig tidsperiod.

En näringsidkare har rätt att bli hörd innan livsmedelsmarknadsombudsmannen gör en i denna lag avsedd framställning om påföljdsavgift. Livsmedelsmarknadsombudsmannen ska i fråga om de omständigheter som uppdagats vid utredningen underrätta näringsidkaren skriftligen om de invändningar som ombudsmannen kommit med mot näringsidkaren samt om motiveringarna till invändningarna. Livsmedelsmarknadsombudsmannen ska fastställa en skälig tidsfrist inom vilken näringsidkaren skriftligen kan framföra sina synpunkter.

En näringsidkare som är föremål för en utredning har rätt att på begäran få upplysningar om de handlingar som rör utredningen och i vilket skede behandlingen av ärendet är till den del detta kan ske utan men för utredningen av ärendet, om inte något annat föreskrivs i lagen om

RP 199/2020 rd

offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), i denna lag eller i Europeiska unionens rättsakter.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen får använda de upplysningar som fåtts av en näringsidkare som är föremål för en utredning endast till det ändamål för vilket de har samlats in, om inte livsmedelsmarknadsombudsmannen har inlett en ny utredning.

8 b §

Skydd av vissa uppgifter

Utöver vad som föreskrivs om sekretess någon annanstans i lag ska livsmedelsmarknadsombudsmannen på begäran av den som fört ärendet till behandling sekretessbelägga dennes identitet och identiteten för de i 8 § avsedda aktörer som företräds av denne och de andra uppgifter om behandlingen av ärendet som den som fört ärendet till behandling anger, om röjande av dessa uppgifter med tanke på omständigheterna kan bedömas skada dessa aktörers intressen.

Om sekretessbeläggningen av uppgifter äventyrar parternas rätt att bli hörda eller rätt till en rättvis rättegång kan livsmedelsmarknadsombudsmannen dock inte sekretessbelägga uppgifterna. Ombudsmannen ska då ge den som gjort anmälan möjlighet att återta sin anmälan. Om den som gjort anmälan meddelar att den återtar anmälan avskrivs behandlingen av ärendet. Om behandlingen av ärendet dock enligt livsmedelsmarknadsombudsmannens bedömning kan fortsätta så att de uppgifter som avses i 1 mom. inte offentliggörs kan behandlingen fortsätta.

10 §

Anmärkning

Om en köpare bryter mot 2 a–2 g eller 3 § eller mot artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen och överträdelsen är ringa, kan livsmedelsmarknadsombudsmannen ge köparen en anmärkning.

En anmärkning kan ges om ärendet inte ger anledning till strängare åtgärder.

Ingen anmärkning får ges, om föremålet för den omedelbart på eget initiativ har vidtagit korrigerande åtgärder i ärendet efter att ha upptäckt ett i 1 mom. avsett förfarande.

11 §

Offentlig varning

Om en köpare uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot kraven enligt 2 a–2 g eller 3 § eller artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen och överträdelsen inte är ringa, kan livsmedelsmarknadsombudsmannen meddela köparen en offentlig varning. En offentlig varning kan meddelas om överträdelsen inte ger anledning till strängare åtgärder. En offentlig varning kan meddelas också en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare till vilken den näringsverksamhet som var delaktig i överträdelsen har övergått till följd av ett företagsförvärv eller något annat företagsarrangemang.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen ska offentliggöra information om den offentliga varningen utan dröjsmål efter det att den näringsidkare som beslutet gäller har informerats om det och beslutet har vunnit laga kraft. Av offentliggörandet ska överträdelsens art och slag samt den näringsidkare som är ansvarig för överträdelsen framgå. Informationen ska finnas tillgänglig på livsmedelsmarknadsombudsmannens webbplats i ett år.

11 a §

Förbud som meddelas av livsmedelsmarknadsombudsmannen

Om en köpare bryter mot bestämmelserna i 2 a–2 g eller 3 § eller i artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen, ska livsmedelsmarknadsombudsmannen förbjuda köparen att fortsätta med eller förnya förfarandet. Förbudet kan, om det finns särskilda skäl, meddelas att gälla också en person som är anställd hos köparen, eller någon annan som handlar för köparens räkning.

Förbudet kan förenas med vite. Bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

12 §

Förbud som meddelas av marknadsdomstolen

12 a §

Påföljdsavgift

Om en köpare uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett krav eller ett förbud enligt 2 a–2 g eller 3 § eller artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen och om överträdelsen är allvarlig, har pågått länge eller upprepats, kan köparen påföras en livsmedelsmarknadspåföljdsavgift. Påföljdsavgift kan påföras också en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare till vilken den näringsverksamhet som var delaktig i överträdelsen har övergått till följd av ett företagsförvärv eller något annat företagsarrangemang.

Påföljdsavgiftens storlek ska baseras på en samlad bedömning, och när storleken bestäms ska hänsyn tas till överträdelsens art och omfattning, graden av klandervärdhet och överträdelsens varaktighet. Påföljdsavgiften får uppgå till högst en procent av köparens omsättning från handeln med produkter som omfattas av denna lags tillämpningsområde under det år då köparen senast var delaktig i överträdelsen. Om köparen är en myndighet får påföljdsavgiften uppgå till högst en procent av värdet på de årliga anskaffningarna av sådana produkter som omfattas av denna lags tillämpningsområde.

Ansökan om påförande av påföljdsavgift görs inte och påföljdsavgift påförs inte, om överträdelsen är ringa eller påförande av påföljdsavgift ska anses uppenbart oskäligt. Påföljdsavgift behöver inte påföras om samma aktör på samma grund har förelagts vite. Påföljdsavgift kan inte påföras den som är misstänkt för samma gärning i en förundersökning eller åtalsprövning eller i ett brottmål som behandlas vid en domstol, eller den som åtalats för samma gärning och åtalet har avgjorts i domstol genom ett beslut som vunnit laga kraft.

12 b §

Påförande och verkställighet av påföljdsavgift

Påföljdsavgift påförs av marknadsdomstolen på framställning av livsmedelsmarknadsombudsmannen.

Verkställigheten av påföljdsavgift sköts av Rättsregistercentralen. Bestämmelser om verkställigheten av påföljdsavgift som påförts med stöd av denna lag finns i lagen om verkställighet av

RP 199/2020 rd

böter (672/2002). En påföljdsavgift preskriberas fem år efter det att det lagakraftvunna avgörandet om påföljdsavgiften meddelades.

Påföljdsavgiften ska betalas till staten. Påföljdsavgift får inte påföras, om ansökan om påförande av påföljdsavgift inte har lämnats in till marknadsdomstolen inom fem år från det att överträdelsen upphörde.

12 c §

Åtgärder i samband med företagshemligheter och tekniska anvisningar

Livsmedelsmarknadsombudsmannen kan i de avtalsförhållanden som avses i 1 § 2 mom. på begäran av en innehavare av en företagshemlighet eller en teknisk anvisning bistå innehavaren med att i domstol inleda och sköta ett ärende som gäller förbud, ersättning eller andra åtgärder som avses i lagen om företagshemligheter.

Bestämmelser om säkerställande av bevisning i mål som gäller ersättande av skada som baserar sig på att en företagshemlighet eller en teknisk anvisning som avses i lagen om företagshemligheter obehörigen har utnyttjats eller röjts eller som gäller meddelande av ett förbud finns i lagen om säkerställande av bevisning i tvistemål som gäller immateriella rättigheter (344/2000).

12 d §

Hänvisning till strafflagen

I 30 kap. 4 § i strafflagen (39/1889) finns det bestämmelser om straff för företagsspioneri, i 5 § i det kapitlet bestämmelser om straff för brott mot företagshemlighet och i 6 § i det kapitlet bestämmelser om straff för missbruk av företagshemlighet. I 38 kap. 1 § i strafflagen finns det bestämmelser om straff för sekretessbrott och i 2 § i det kapitlet bestämmelser om straff för sekretessförseelse.

13 §

Uppgiftsskyldighet

En näringsidkare är trots sekretessbestämmelserna skyldig att på begäran avgiftsfritt lämna livsmedelsmarknadsombudsmannen eller en tjänsteman som är anställd vid ombudsmannens byrå de uppgifter och handlingar som är nödvändiga för att säkerställa iakttagandet av de krav och förbud som avses i denna lag och som enligt 7 § omfattas av livsmedelsmarknadsombudsmannens tillsyn. En näringsidkare är dock inte skyldig att lämna livsmedelsmarknadsombudsmannen uppgifter eller handlingar som innehåller konfidentiell brevväxling mellan en utomstående juridisk rådgivare och dennes klient. När en näringsidkare besvarar de frågor som livsmedelsmarknadsombudsmannen ställt kan näringsidkaren inte åläggas att erkänna att den gjort sig skyldig till ett brott mot denna lag.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen kan förena uppgiftsskyldigheten med vite. Bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite finns i viteslagen.

13 a §

Inspektioner

Livsmedelsmarknadsombudsmannen och en tjänsteman som är anställd vid ombudsmannens byrå och förrättar inspektion har i ärenden som omfattas av livsmedelsmarknadsombudsmannens tillsyn rätt att förrätta oanmälda inspektioner i lokaler som innehas av aktörer som är skyldiga att iaktta de krav och förbud som avses i denna lag, när inspektionerna är nödvändiga för att säkerställa att kraven och förbuden iakttas. Inspektioner får dock inte förrättas i lokaler som omfattas av hemfriden. Vid inspektioner ska 39 § i förvaltningslagen iakttas.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen och en tjänsteman som är anställd vid ombudsmannens byrå och förrättar inspektion har rätt att oberoende av lagringsmediet granska och ta kopior av en näringsidkares och en sammanslutning av näringsidkares affärskorrespondens, bokföring, dataregistreringar och andra handlingar och data som kan ha betydelse för tillsynen över att denna lag följs. De har också rätt att av samtliga företrädare för och anställda hos näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare kräva utredningar av fakta och handlingar som har samband med föremålet för och ändamålet med inspektionen och protokollföra de svar som har erhållits. De har också rätt att försegla lokaler eller bokföring, handlingar och data så länge och i den omfattning som det behövs för inspektionen.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen och en tjänsteman som är anställd vid ombudsmannens byrå och förrättar inspektion har rätt att få alla uppgifter som behövs för inspektionen också av ett företag som behandlar uppgifter som avses i 2 mom. på begäran av den näringsidkare som är föremål för inspektion eller annars som en del av den service som tillhandahållits näringsidkaren. Om lämnandet av uppgifter till en tjänsteman som förrättar inspektion medför kostnader för det företag som behandlar uppgifter på begäran av den näringsidkare som är föremål för inspektion eller annars som en del av den service som tillhandahålls den näringsidkaren, svarar den näringsidkare eller den sammanslutning av näringsidkare som är föremål för inspektion för kostnaderna, om inte parterna kommer överens om något annat.

Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011).

13 b §

Informationsutbytet mellan myndigheter

Livsmedelsmarknadsombudsmannen och en tjänsteman som är anställd vid ombudsmannens byrå har trots sekretessbestämmelserna rätt att av de myndigheter som avses i 2 mom. och av andra som sköter offentliga uppdrag avgiftsfritt få uppgifter som är nödvändiga för att det ska kunna utredas om en överträdelse som avses i 2 a–2 h, 3 eller 4 § har ägt rum eller äger rum.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen kan på eget initiativ, trots sekretessbestämmelserna, om det är nödvändigt lämna ut en uppgift eller handling som ombudsmannen har fått eller upprättat i samband med skötseln av uppgifter enligt denna lag

1) till Konkurrens- och konsumentverket för utredning av de konkurrensbegränsningar som avses i 2 och 4 a kap. i konkurrenslagen (948/2011) samt för tillsynen över de företagsförvärv som avses i 4 kap. i den lagen,

2) till Skatteförvaltningen för uppgifter som gäller verkställande av beskattning, utövande av skattekontroll samt uppbörd och indrivning av skatter och avgifter,

3) till förundersökningsmyndigheter för att förebygga, avslöja och utreda brott och föra brott till åtalsprövning samt för andra uppgifter i enlighet med förundersökningsmyndigheternas syften med avseende på insamling och lagring av information,

RP 199/2020 rd

4) till Livsmedelsverket, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, närings-, trafik- och miljöcentralerna, regionförvaltningsverken, Tullen och kommunerna för tillsynen över de krav som gäller jordbruksprodukter och livsmedel och som omfattas av deras behörighet och för tillsynen över säkerställandet av förutsättningarna för beviljande av därmed anslutna stöd.

Bestämmelser om utlämnande av sekretessbelagda handlingar som innehåller livsmedelsmarknadsombudsmannen till en utländsk myndighet finns i 30 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

13 c §

Bevarande av uppgifter

Livsmedelsmarknadsombudsmannen ska bevara behövliga uppgifter om behandlingen av ärenden. Uppgifterna ska avföras fem år efter det att anmälan gjordes, om inte de fortsättningsvis behövs för en brottsutredning, en pågående rättegång eller en myndighetsundersökning eller för att trygga rättigheterna för den som gjorde anmälan eller den som är föremål för anmälan. Behovet av fortsatt bevarande av uppgifter ska granskas senast tre år efter den föregående granskningen av behovet.

14 §

Ändringsökande

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Ändring i livsmedelsmarknadsombudsmannens beslut om offentlig varning eller förbud får dock sökas hos marknadsdomstolen. Vid sökande av ändring iaktas lagen om rättegång i marknadsdomstolen.

I marknadsdomstolens beslut om påföljdsavgift får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen utan besvärstillstånd. I marknadsdomstolens beslut om offentlig varning eller förbud får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen meddelar besvärstillstånd.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen får anföra besvär över marknadsdomstolens beslut om påföljdsavgift genom vilket marknadsdomstolen helt eller delvis har avslagit livsmedelsmarknadsombudsmannens framställning samt över ett beslut om offentlig varning eller förbud genom vilket marknadsdomstolen har upphävt livsmedelsmarknadsombudsmannens beslut eller ändrat det.

Domstolen kan skjuta upp behandlingen av ett ärende som gäller påföljdsavgift, om ett annat ärende som gäller samma verksamhet och som kan påverka avgörandet i det ärende som gäller påföljdsavgift är anhängigt i en annan rättegång.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Leveransavtal som har ingåtts före ikraftträdandet av denna lag ska anpassas till denna lag före den 1 maj 2022.

2.

Lag

om ändring av 1 kap. 2 och 6 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013) 1 kap. 6 § 1 mom. 13 punkten,
sådan den lyder i lag 465/2020,
ändras 1 kap. 2 § 2 mom. 5 punkten, sådan den lyder i lag 568/2020, och
fogas till 1 kap. 2 § 2 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1495/2016, 417/2019 och
568/2020, en ny 6 punkt som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 §

Konkurrens- och tillsynsärenden

Marknadsdomstolen handlägger som konkurrens- och tillsynsärenden också följande ärenden som hör till dess behörighet:

5) konsumentombudsmannens framställningar om påförande av påföljdsavgift enligt lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (566/2020),

6) livsmedelsmarknadsombudsmannens beslut om offentlig varning och förbud enligt 11 och 11 a § i livsmedelsmarknadslagen (1121/2018) samt ärenden som gäller påförande av påföljdsavgift enligt 12 a § i den lagen.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 1 mom. 15 punkten, sådan den lyder i lag 570/2020, och
fogas till 1 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 224/2008, 462/2011, 348/2013, 257/2014, 671/2015, 451/2016, 470/2017, 1052/2018, 301/2019, 659/2019 och 570/2020, en ny 16 punkt som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

I den ordning som föreskrivs i denna lag verkställs följande påföljder:

-
- 15) av Finansinspektionen eller domstol påförd påföljdsavgift enligt lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (566/2020),
 - 16) påföljdsavgift enligt 12 a § i livsmedelsmarknadslagen (1121/2018).

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 29 oktober 2020

Statsminister

Sanna Marin

Jord- och skogsbruksminister Jari Leppä

1.

Lag

om ändring av livsmedelsmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i livsmedelsmarknadslagen (1121/2018) 1 och 2 §, rubriken för 4 § samt 6, 8, 10 och 11 §, rubriken för 12 § samt 13 och 14 § och
fogas till lagen nya 2 a–2 h §, till 7 § ett nytt 3 mom. och till lagen nya 8 a, 8 b, 11 a, 12 a–12 d och 13 a–13 c § som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på avtal och praxis som gäller handel med livsmedel och jordbruksprodukter mellan näringsidkare. *Lagen tillämpas dock inte på avtal som ingås med eller praxis som tillämpas i fråga om näringsidkare som utövar inkvarterings- och förplägnadsverksamhet som avses i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006).*

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på avtal och praxis som gäller handel med jordbruksprodukter och livsmedel mellan näringsidkare. Vad som i denna lag föreskrivs om avtalsvillkor gäller även avtalspraxis.

De bestämmelser i 2 a–2 g § som hänför sig till leveransavtal för jordbruksprodukter och livsmedel tillämpas om leverantören har en mindre omsättning än köparen och köparens omsättning är minst 2 miljoner euro och åtminstone en av dem är etablerad i Europeiska unionen. Paragraferna i fråga, med undantag för kravet som gäller omsättningen, tillämpas också när köparen är en myndighet inom Europeiska unionens område.

De paragrafer som anges i 2 mom. ska tillämpas oberoende av vilken stats lag som i övrigt är tillämplig på leveransavtalet, dock så att paragraferna inte tillämpas om leverantören har en årsomsättning på mer än 350 000 000 euro och köparen har en större omsättning än detta och så att 2 b § tillämpas endast till den del det är fråga om färskvaror.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *jordbruksprodukter* produkter som avses i artikel 1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007, nedan marknadsordningsförordningen,

2) *medelstort företag* ett företag som har 50–250 anställda och vars årsomsättning eller balansomslutning överstiger 10 miljoner euro och vars årsomsättning är högst 50 miljoner euro eller balansomslutning högst 43 miljoner euro,

3) *livsmedel* livsmedel som avses i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *jordbruksprodukter* produkter som avses i bilaga I till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, med undantag för fiskprodukter,

2) *medelstort företag* ett företag som har minst 50 och högst 250 anställda och vars årsomsättning eller balansomslutning överstiger 10 miljoner euro och vars årsomsättning är högst 50 miljoner euro eller balansomslutning högst 43 miljoner euro,

3) *livsmedel* fiskprodukter som avses i bilaga I till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och produkter som framställs av jordbruks- och fiskprodukter för användning som livsmedel,

4) *leverantör* en jordbruksproducent eller en fysisk eller juridisk person eller en grupp av sådana producenter eller personer, oberoende av etableringsort, som säljer jordbruksprodukter eller livsmedel,

5) *köpare* en fysisk eller juridisk person, oberoende av etableringsort, eller en myndighet inom Europeiska unionens område som köper jordbruksprodukter och livsmedel, eller en grupp av sådana personer,

6) *myndighet* en myndigheter, en offentligt rättsliga inrättningar eller en sammanslutningar av sådana myndigheter eller inrättningar,

7) *färskvaror* jordbruksprodukter eller livsmedel som på grund av sin beskaffenhet eller i förädlingsledet kan komma att bli undermåliga för försäljning inom 30 dagar från skörd, produktion eller förädling,

8) *marknadsordningsförordningen* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007.

2 a §

Betalningstid

Köparen ska betala jordbruksprodukter eller livsmedel inom 30 dagar från leveransdagen eller från den dag då det belopp som ska betalas fastställs, om denna dag infaller senare än leveransdagen. Om köparen fastställer det belopp som ska betalas börjar betalningstiden dock löpa från leveransdagen.

Om det i leveransavtalet har kommits överens om regelbundna leveranser, ska köparen med avvikelse från 1 mom. betala jordbruksprodukter eller livsmedel inom 30 dagar från utgången av en överenskommen leveransperiod eller från den dag då det belopp som ska betalas för den leveransperioden fastställs, om denna dag infaller senare än utgången av leveransperioden. Om den överenskomna leveransperioden är längre än en månad börjar betalningstiden dock löpa en månad från det att leveransperioden inleds. Om köparen fastställer det belopp som ska betalas börjar betalningstiden löpa från utgången av den överenskomna leveransperioden.

Den betalningstid som avses i 1 och 2 mom. kan dock vara högst 60 dagar om det inte är fråga om en färskvara och om det klart och tydligt har kommits överens om detta i leveransavtalet.

Genom denna paragraf begränsas med undantag för de betalningstider som anges i 1–3 mom. inte tillämpningen av de påföljder för betalningsdröjsmål och borgenärens tillgängliga rättsmedel som anges någon annanstans i lag eller tillämpningen av de värdefördelningsklausuler som avses i artikel 172a i marknadsordningsförordningen. Om avtalsparterna inte har kommit överens om förfalldagen för en fordran eller om betalningstiden enligt avtalet är längre än vad som anges ovan i 1–3 mom., anses fordran dock förfalla till betalning vid utgången av den maximibetalningstid som anges i denna paragraf.

De krav som avses i denna paragraf tillämpas inte på betalningar som

- 1) görs av en köpare till en leverantör i enlighet med det program för utdelning i skolor som avses i marknadsordningsförordningen,
- 2) görs av de offentliga organ som tillhandahåller hälso- och sjukvård och som avses i

artikel 4.4 b i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner,

3) gäller avtal mellan leverantörer av druvor eller must för vinframställning och deras direkta köpare.

2 b §

Annullering av en order

Köparen får inte annullera sin order av jordbruksprodukter eller livsmedel mindre än 30 dagar före den överenskomna leveranstidpunkten.

2 c §

Ensidiga ändringar av villkoren

Köparen får inte ensidigt ändra villkoren i ett leveransavtal för jordbruksprodukter eller livsmedel i fråga om intervall, metod, plats, tid eller volym för leveransen, kvalitetskrav, betalningsvillkor eller priser, eller vad gäller tillhandahållandet av de tjänster som avses i 2 d § 2 mom.

2 d §

Förbjudna betalningar

I fråga om jordbruksprodukter eller livsmedel får köparen av leverantören inte kräva

1) betalning som inte är kopplad till försäljningen,

2) betalning för den försämring eller förlust som sker i köparens lokaler eller efter det att äganderätten har övergått till köparen, om inte sådan försämring eller förlust beror på leverantörens försumlighet eller fel,

3) ersättning för kostnaden för att behandla klagomål från kunder i samband med försäljningen, om inte sådana klagomål beror på leverantörens försumlighet eller fel.

Om parterna inte tidigare klart och tydligt har kommit överens om det i leveransavtalet eller i ett efterföljande avtal mellan leverantören och köparen, får köparen när det gäller jordbruksprodukter eller livsmedel inte av leverantören kräva betalning för

- 1) lagring, skyltning med eller listning, eller tillhandahållande på marknaden,
- 2) kostnaden för rabatter som utgör en del av en marknadsföringskampanj,
- 3) reklam eller marknadsföring,
- 4) kostnaden för inredningen av lokaler som används vid försäljning.

Om köparen och leverantören har avtalat om de betalningar som avses i 2 mom., ska köparen på begäran förse leverantören med

- 1) en skriftlig beräkning av betalningen per enhet eller av den sammanlagda betalningen,
- 2) när det gäller situationer som avses i 2 mom. 1, 3 och 4 punkten en skriftlig kostnadsberäkning och underlaget för denna beräkning,
- 3) när det gäller situationer som avses i 2 mom. 2 punkten uppgifter om under vilken tidsperiod de säljfrämjande åtgärderna ska genomföras och den förväntade mängd produkter som kommer att beställas till rabatterat pris.

2 e §

Kommersiella repressalier

Köparen får inte avlista produkter, dra ned på kvantiteterna av beställda produkter eller upphöra med tjänster som köparen tillhandahåller leverantören eller i övrigt vidta eller hota att vidta kommersiella repressalier mot leverantören på grund av att leverantören utövar sina avtalsenliga eller juridiska rättigheter, för ett ärende till en myndighet för behandling eller samarbetar med en myndighet.

2 f §

Returnering

Köparen får inte returnera osålda jordbruksprodukter eller livsmedel till leverantören utan att betala för dem eller för bortskaffandet av dem, om det inte tidigare klart och tydligt har kommits överens om detta i leveransavtalet eller i ett efterföljande avtal mellan leverantören och köparen.

2 g §

Skriftlig bekräftelse av villkoren i ett leveransavtal på begäran

Köparen av jordbruksprodukter eller livsmedel ska på begäran av leverantören skriftligen bekräfta villkoren i ett leveransavtal. Detta ska dock inte tillämpas på leveranser från en medlem av en producentorganisation till den producentorganisation som leverantören hör till, om producentorganisationens stadgar eller de regler och beslut som fastställs i eller följer av dessa stadgar innehåller bestämmelser med liknande effekt på villkoren i leveransavtalet.

2 h §

Företagshemligheter och tekniska anvisningar

Bestämmelser om förbud mot att obehörigt anskaffa, utnyttja eller röja företagshemligheter eller obehörigt utnyttja eller röja tekniska anvisningar samt om andra därmed avslutna åtgärder finns i lagen om företagshemligheter (595/2018).

4 §

Förbjudna villkor och förbjuden praxis

4 §

Andra förbjudna villkor

6 §

Utnämning av livsmedelsmarknadsombudsmannen samt ombudsmannens byrå

Livsmedelsmarknadsombudsmannen utnämns av statsrådet för högst fem år i sänder. Behörighetsvillkor för livsmedelsmarknadsombudsmannen är högre högskoleexamen i *juridik*, förtrogenhet med tjänstens uppgiftsområde och i praktiken visad ledarförmåga.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen har en byrå där det finns ett behövligt antal tjänstemän som är föredragande och ett behövligt antal andra anställda. Livsmedelsmarknadsombudsmannen godkänner en arbetsordning för

6 §

Utnämning av livsmedelsmarknadsombudsmannen samt ombudsmannens byrå

Livsmedelsmarknadsombudsmannen utnämns av statsrådet för högst fem år i sänder. Behörighetsvillkor för livsmedelsmarknadsombudsmannen är högre högskoleexamen, förtrogenhet med tjänstens uppgiftsområde och i praktiken visad ledarförmåga.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen har en byrå där det finns ett behövligt antal tjänstemän som är föredragande och ett behövligt antal andra anställda. Livsmedelsmarknadsombudsmannen godkänner en arbetsordning för

byrån. Livsmedelsverket sörjer för de administrativa tjänsterna vid byrån. Livsmedelsmarknadsombudsmannen utnämner tjänstemännen och anställer den övriga personalen vid byrån, till den del det inte är fråga om personer som svarar för Livsmedelsverkets administrativa tjänster.

Närmare bestämmelser om behörighetsvillkoren och uppgifterna för föredragandena vid livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå, om behandlingen av ärenden vid byrån, om skötseln av de administrativa tjänsterna vid Livsmedelsverket och om andra frågor som hänför sig till organiseringen av livsmedelsmarknadsombudsmannens uppgifter får utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 §

Tillsyn

byrån. Livsmedelsverket sörjer för de administrativa tjänsterna vid byrån. Livsmedelsmarknadsombudsmannen utnämner tjänstemännen och anställer den övriga personalen vid byrån, till den del det inte är fråga om personer som svarar för Livsmedelsverkets administrativa tjänster.

Närmare bestämmelser om behörighetsvillkoren och uppgifterna för föredragandena vid livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå, om behandlingen av ärenden vid byrån, om skötseln av de administrativa tjänsterna vid Livsmedelsverket och om andra frågor som hänför sig till organiseringen av livsmedelsmarknadsombudsmannens uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 §

Tillsyn

Livsmedelsmarknadsombudsmannen övervakar också efterlevnaden av bestämmelserna i 2 a–2 g § och efterlevnaden av de förbud som avses i lagen om företagshemligheter i de leveransavtal som avses i 1 § 2 mom.

8 §

Rätten att föra ärenden till livsmedelsmarknadsombudsmannen

Ett ärende som gäller överträdelse av en i 7 § nämnd bestämmelse får föras till livsmedelsmarknadsombudsmannen

- 1) av en part i ett avtal,
- 2) av en aktör mot vilken *tillämpningen av ett avtalsvillkor eller avtalspraxis* riktas eller vars verksamhet dessa kan skada, eller
- 3) av en registrerad förening som bevakar näringsidkarnas intressen.

8 §

Rätten att föra ärenden till livsmedelsmarknadsombudsmannen

Ett ärende som gäller överträdelse av en bestämmelse som *enligt 7 § 1 och 2 mom. omfattas av livsmedelsmarknadsombudsmannens tillsyn* får föras till livsmedelsmarknadsombudsmannen

- 1) av en part i ett avtal,
- 2) av en aktör mot vilken ett avtalsvillkor riktas eller vars verksamhet det kan skada, eller
- 3) av en registrerad förening som bevakar näringsidkarnas intressen.

Ett ärende som gäller överträdelse av en bestämmelse som enligt 7 § 3 mom. omfattas av livsmedelsmarknadsombudsmannens tillsyn får föras till livsmedelsmarknadsombudsmannen

- 1) av en leverantör,

2) av en producentorganisation, en annan leverantörsorganisation eller en sammanslutning av sådana organisationer på begäran av en medlem eller en medlemsorganisations medlem, när en medlem anser att den har påverkats av det förbjudna villkoret,

3) av en oberoende juridisk person utan vinstsyfte som företräder leverantörer, när det görs på begäran av en leverantör.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen får också på eget initiativ ta ett i 1 mom. avsett ärende till behandling, om ärendet är av betydelse för en fungerande livsmedelskedja.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen får också på eget initiativ ta ett i 7 § avsett ärende till behandling.

8 a §

Behandling av ärenden

Utöver vad som i förvaltningslagen (434/2003) föreskrivs om behandlingen av ett ärende ska livsmedelsmarknadsombudsmannen inom en skälig tidsperiod efter det att anmälan har tagits emot underrätta den som fört ärendet till behandling om hur ombudsmannen avser att genomföra behandlingen. Om det inte finns tillräckliga grunder för att utreda ett ärende ska livsmedelsmarknadsombudsmannen informera om skälen till detta inom en skälig tidsperiod efter det att anmälan har tagits emot. Om det finns tillräckliga grunder för att utreda ett ärende ska livsmedelsmarknadsombudsmannen genomföra och slutföra en utredning inom en skälig tidsperiod.

En näringsidkare har rätt att bli hörd innan livsmedelsmarknadsombudsmannen gör en i denna lag avsedd framställning om påföljd-savgift. Livsmedelsmarknadsombudsmannen ska i fråga om de omständigheter som uppdagats vid utredningen underrätta näringsidkaren skriftligen om de invändningar som ombudsmannen kommit med mot samt om motiveringarna till invändningarna. Livsmedelsmarknadsombudsmannen ska fastställa en skälig tidsfrist inom vilken näringsidkaren skriftligen kan framföra sina synpunkter.

En näringsidkare som är föremål för en utredning har rätt att på begäran få upplysningar om de handlingar som rör utredningen och i vilket skede behandlingen av ärendet är till den del detta kan ske utan men för utredningen av ärendet, om inte något annat föreskrivs i la-

gen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), i denna lag eller i Europeiska unionens rättsakter.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen får använda de upplysningar som fås av en näringsidkare som är föremål för en utredning endast till det ändamål för vilket de har samlats in, om inte livsmedelsmarknadsombudsmannen har inlett en ny utredning.

8 b §

Skydd av vissa uppgifter

Utöver vad som föreskrivs om sekretess någon annanstans i lag ska livsmedelsmarknadsombudsmannen på begäran av den som fört ärendet till behandling sekretessbelägga dennes identitet och identiteten för de i 8 § avsedda aktörer som företräds av denne och de andra uppgifter om behandlingen av ärendet som den som fört ärendet till behandling anger, om röjande av dessa uppgifter med tanke på omständigheterna kan bedömas skada dessa aktörers intressen.

Om sekretessbeläggningen av uppgifter äventyrar parternas rätt att bli hörda eller rätt till en rättvis rättegång kan livsmedelsmarknadsombudsmannen dock inte sekretessbelägga uppgifterna. Ombudsmannen ska då ge den som gjort anmälan möjlighet att återta sin anmälan. Om den som gjort anmälan meddelar att den återtar anmälan avskrivs behandlingen av ärendet. Om behandlingen av ärendet dock enligt livsmedelsmarknadsombudsmannens bedömning kan fortsätta så att de uppgifter som avses i 1 mom. inte offentliggörs kan behandlingen emellertid fortsätta.

10 §

Anmärkning

Om en köpare *uppsåtligen eller av oaktsamhet* bryter mot 3 § eller mot artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen, kan livsmedelsmarknadsombudsmannen ge köparen en anmärkning.

En anmärkning kan ges under förutsättning att ärendet som helhet betraktat inte ger anledning att meddela en i 11 § avsedd offentlig varning.

10 §

Anmärkning

Om en köpare bryter mot 2 a–2 g eller 3 § eller mot artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen och *överträdelsen är ringa*, kan livsmedelsmarknadsombudsmannen ge köparen en anmärkning.

En anmärkning kan ges om ärendet inte ger *anledning till strängare åtgärder*.

Ingen anmärkning får ges, om föremålet för den omedelbart på eget initiativ har vidtagit korrigerande åtgärder i ärendet efter att ha upptäckt ett i 1 mom. avsett förfarande.

11 §

Offentlig varning

Om en köpare uppsåtligen eller av oaktsamhet vid upprepade tillfällen bryter mot kraven enligt 3 § eller artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen eller *om överträdelsen annars är så klandervärd att en anmärkning inte kan anses vara tillräcklig*, kan livsmedelsmarknadsombudsmannen meddela köparen en offentlig varning.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen ska offentliggöra information om den offentliga varningen utan dröjsmål efter det att den näringsidkare som beslutet gäller har informerats om det och beslutet har vunnit laga kraft. Av offentliggörandet ska överträdelsens art och slag samt den näringsidkare som är ansvarig för överträdelsen framgå. Informationen ska finnas tillgänglig på livsmedelsmarknadsombudsmannens webbplats i ett år.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen kan offentliggöra ett beslut utan näringsidkarens namn eller avstå från att offentliggöra beslutet, om det med tanke på överträdelsens ringa konsekvenser vore oskäligt att offentliggöra det.

Ingen anmärkning får ges, om föremålet för den omedelbart på eget initiativ har vidtagit korrigerande åtgärder i ärendet efter att ha upptäckt ett i 1 mom. avsett förfarande.

11 §

Offentlig varning

Om en köpare uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot kraven enligt 2 a–2 g eller 3 § eller artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen och överträdelsen *inte är ringa*, kan livsmedelsmarknadsombudsmannen meddela köparen en offentlig varning. *En offentlig varning kan meddelas om överträdelsen inte ger anledning till strängare åtgärder. En offentlig varning kan meddelas också en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare till vilken den näringsverksamhet som var delaktig i överträdelsen har övergått till följd av ett företagsförvärv eller något annat företagsarrangemang.*

Livsmedelsmarknadsombudsmannen ska offentliggöra information om den offentliga varningen utan dröjsmål efter det att den näringsidkare som beslutet gäller har informerats om det och beslutet har vunnit laga kraft. Av offentliggörandet ska överträdelsens art och slag samt den näringsidkare som är ansvarig för överträdelsen framgå. Informationen ska finnas tillgänglig på livsmedelsmarknadsombudsmannens webbplats i ett år.

11 a §

Förbud som meddelas av livsmedelsmarknadsombudsmannen

Om en köpare bryter mot bestämmelserna i 2 a–2 g eller 3 § eller i artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen, ska livsmedelsmarknadsombudsmannen förbjuda köparen att fortsätta med eller förnya förfarandet. Förbudet kan, om det finns särskilda skäl,

meddelas att gälla också en person som är anställd hos köparen, eller någon annan som handlar för köparens räkning.

Förbudet kan förenas med vite. Bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

12 §

Rätten att föra ett ärende till marknadsdomstolen samt förbud och vite

12 §

Förbud som meddelas av marknadsdomstolen

12 a §

Påföljdsavgift

Om en köpare uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot ett krav eller ett förbud enligt 2 a–2 g eller 3 § eller artikel 148 eller 168 i marknadsordningsförordningen och om överträdelsen är allvarlig, har pågått länge eller upprepats, kan köparen påföras en livsmedelsmarknadspåföljdsavgift. Påföljdsavgift kan påföras också en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare till vilken den näringsverksamhet som var delaktig i överträdelsen har övergått till följd av ett företagsförvärv eller något annat företagsarrangemang.

Påföljdsavgiftens storlek ska baseras på en samlad bedömning, och när storleken bestäms ska hänsyn tas till överträdelsens art och omfattning, graden av klandervärdhet och överträdelsens varaktighet. Påföljdsavgiften får uppgå till högst en procent av köparens omsättning från handeln med produkter som omfattas av denna lags tillämpningsområde under det år då köparen senast var delaktig i överträdelsen. Om köparen är en myndighet får påföljdsavgiften uppgå till högst en procent av värdet på de årliga anskaffningarna av sådana produkter som omfattas av denna lags tillämpningsområde.

Ansökan om påförande av påföljdsavgift görs inte och påföljdsavgift påförs inte, om överträdelsen är ringa eller påförande av påföljdsavgift ska anses uppenbart oskäligt. Påföljdsavgift behöver inte påföras om samma aktör på samma grund har förelagts vite. Påföljdsavgift kan inte påföras den som är misstänkt för samma gärning i en förundersökning

eller åtals-prövning eller i ett brottmål som behandlas vid en domstol, eller den som åtalats för samma gärning och åtalet har avgjorts i domstol genom ett beslut som vunnit laga kraft.

12 b §

Påförande och verkställighet av påföljdsavgift

Påföljdsavgift påförs av marknadsdomstolen på framställning av livsmedelsmarknadsombudsmannen.

Verkställigheten av påföljdsavgift sköts av Rättsregistercentralen. Bestämmelser om verkställigheten av påföljdsavgift som påförts med stöd av denna lag finns i lagen om verkställighet av böter (672/2002). En påföljdsavgift preskriberas fem år efter det att det lagkraftvunna avgörandet om påföljdsavgiften meddelades.

Påföljdsavgiften ska betalas till staten. Påföljdsavgift får inte påföras, om ansökan om påförande av påföljdsavgift inte har lämnats in till marknadsdomstolen inom fem år från det att överträdelsen upphörde.

12 c §

Åtgärder i samband med företagshemligheter och tekniska anvisningar

Livsmedelsmarknadsombudsmannen kan i de avtalsförhållanden som avses i 1 § 2 mom. på begäran av en innehavare av en företagshemlighet eller en teknisk anvisning bistå innehavaren med att i domstol inleda och sköta ett ärende som gäller förbud, ersättning eller andra åtgärder som avses i lagen om företagshemligheter.

Bestämmelser om säkerställande av bevisning i mål som gäller ersättning av skada som baserar sig på att en företagshemlighet eller en teknisk anvisning som avses i lagen om företagshemligheter obehörigen har utnyttjats eller röjts eller som gäller meddelande av ett förbud finns i lagen om säkerställande av bevisning i tvistemål som gäller immateriella rättigheter (344/2000).

12 d §

Hänvisning till strafflagen

I 30 kap. 4 § i strafflagen (39/1889) finns det bestämmelser om straff för företagsspioneri, i 5 § i det kapitlet bestämmelser om straff för brott mot företagshemlighet och i 6 § i det kapitlet bestämmelser om straff för missbruk av företagshemlighet. I 38 kap. 1 § i strafflagen finns det bestämmelser om straff för sekretessbrott och i 2 § i det kapitlet bestämmelser om straff för sekretessförseelse.

13 §

Uppgiftsskyldighet

En näringsidkare är trots sekretessbestämmelserna skyldig att på begäran av livsmedelsmarknadsombudsmannen avgiftsfritt lämna denne uppgifter och handlingar som är nödvändiga för att säkerställa iakttagandet av de krav som gäller villkor och praxis för i denna lag avsedda *anbud och avtal och av de förbud som avses i 4 §*.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen kan förena skyldigheten att lämna uppgifter med vite. Bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

13 §

Uppgiftsskyldighet

En näringsidkare är trots sekretessbestämmelserna skyldig att på begäran avgiftsfritt lämna livsmedelsmarknadsombudsmannen *eller en tjänsteman som är anställd vid ombudsmannens byrå de uppgifter och handlingar som är nödvändiga för att säkerställa iakttagandet av de krav och förbud som avses i denna lag och som enligt 7 § omfattas av livsmedelsmarknadsombudsmannens tillsyn. En näringsidkare är dock inte skyldig att lämna livsmedelsmarknadsombudsmannen uppgifter eller handlingar som innehåller konfidentiell brevväxling mellan en utomstående juridisk rådgivare och dennes klient. När en näringsidkare besvarar de frågor som livsmedelsmarknadsombudsmannen ställt kan näringsidkaren inte åläggas att erkänna att den gjort sig skyldig till ett brott mot denna lag.*

Livsmedelsmarknadsombudsmannen kan förena uppgiftsskyldigheten med vite. Bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite finns i viteslagen.

13 a §

Inspektioner

Livsmedelsmarknadsombudsmannen och en tjänsteman som är anställd vid ombudsmannens byrå och förrättar inspektion har i ärenden som omfattas av livsmedelsmarknadsombudsmannens tillsyn rätt att förrätta oanmälda inspektioner i lokaler som innehas

av aktörer som är skyldiga att iaktta de krav och förbud som avses i denna lag, när inspektionerna är nödvändiga för att säkerställa att kraven och förbuden iakttas. Inspektioner får dock inte förrättas i lokaler som omfattas av hemfriden. Vid inspektioner ska 39 § i förvaltningslagen iakttas.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen och en tjänsteman som är anställd vid ombudsmannens byrå och förrättar inspektion har rätt att oberoende av lagringsmediet granska och ta kopior av en näringsidkares och en sammanslutning av näringsidkares affärskorrespondens, bokföring, dataregistreringar och andra handlingar och data som kan ha betydelse för tillsynen över att denna lag följs. De har också rätt att av samtliga företrädare för och anställda hos näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare kräva utredningar av fakta och handlingar som har samband med föremålet för och ändamålet med inspektionen och protokollföra de svar som har erhållits. De har också rätt att försegla lokaler eller bokföring, handlingar och data så länge och i den omfattning som det behövs för inspektionen.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen och en tjänsteman som är anställd vid ombudsmannens byrå och förrättar inspektion har rätt att få alla uppgifter som behövs för inspektionen också av ett företag som behandlar uppgifter som avses i 2 mom. på begäran av den näringsidkare som är föremål för inspektion eller annars som en del av den service som tillhandahålls näringsidkaren. Om lämnandet av uppgifter till en tjänsteman som förrättar inspektion medför kostnader för det företag som behandlar uppgifter på begäran av den näringsidkare som är föremål för inspektion eller annars som en del av den service som tillhandahålls den näringsidkaren, svarar denna näringsidkare eller den sammanslutning av näringsidkare som är föremål för inspektion för kostnaderna, om inte parterna kommer överens om något annat.

Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011).

13 b §

Informationsutbytet mellan myndigheter

Livsmedelsmarknadsombudsmannen och en tjänsteman som är anställd vid ombudsmannens byrå har trots sekretessbestämmelserna rätt att av de myndigheter som avses i 2 mom. och av andra som sköter offentliga uppdrag avgiftsfritt få uppgifter som är nödvändiga för att det ska kunna utredas om en överträdelse som avses i 2 a–2 h, 3 eller 4 § har ägt rum eller äger rum.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen kan på eget initiativ, trots sekretessbestämmelserna, om det är nödvändigt lämna ut en uppgift eller handling som ombudsmannen har fått eller upprättat i samband med skötseln av uppgifter enligt denna lag

1) till Konkurrens- och konsumentverket för utredning av de konkurrensbegränsningar som avses i 2 och 4 a kap. i konkurrenslagen (948/2011) samt för tillsynen över de företagsförvärv som avses i 4 kap. i den lagen,

2) till Skatteförvaltningen för uppgifter som gäller verkställande av beskattning, utövande av skattekontroll samt uppbörd och indrivning av skatter och avgifter,

3) till förundersökningsmyndigheter för att förebygga, avslöja och utreda brott och föra brott till åtalsprövning samt för andra uppgifter i enlighet med förundersökningsmyndigheternas syften med avseende på insamling och lagring av information,

4) till Livsmedelsverket, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, närings-, trafik- och miljöcentralerna, regionförvaltningsverken, Tullen och kommunerna för tillsynen över de krav som gäller jordbruksprodukter och livsmedel och som omfattas av deras behörighet och för tillsynen över säkerställandet av förutsättningarna för beviljande av därmed anslutna stöd.

Bestämmelser om utlämnande av sekretessbelagda handlingar som innehas av livsmedelsmarknadsombudsmannen till en utländsk myndighet finns i 30 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

13 c §

Bevarande av uppgifter

Livsmedelsmarknadsombudsmannen ska bevara behövliga uppgifter om behandlingen av ärenden. Uppgifterna ska avföras fem år efter det att anmälan gjordes, om inte de fortsättningsvis behövs för en brottsutredning, en pågående rättegång eller en myndighetsundersökning eller för att trygga rättigheterna för den som gjorde anmälan eller den som är föremål för anmälan. Behovet av fortsatt bevarande av uppgifter ska granskas senast tre år efter den föregående granskningen av behovet.

14 §

Ändringssökande

Ett beslut av livsmedelsmarknadsombudsmannen får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Ett beslut av förvaltningsdomstolen får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

14 §

Ändringssökande

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Ändring i livsmedelsmarknadsombudsmannens beslut om offentlig varning eller förbud får dock sökas hos marknadsdomstolen. Vid sökande av ändring iaktas lagen om rättegång i marknadsdomstolen.

I marknadsdomstolens beslut om påföljdsavgift får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen utan besvärstillstånd. I marknadsdomstolens beslut om offentlig varning eller förbud får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen meddelar besvärstillstånd.

Livsmedelsmarknadsombudsmannen får anföra besvär över marknadsdomstolens beslut om påföljdsavgift genom vilket marknadsdomstolen helt eller delvis har avslagit livsmedelsmarknadsombudsmannens framställning samt över ett beslut om offentlig varning eller förbud genom vilket marknadsdomstolen har upphävt livsmedelsmarknadsombudsmannens beslut eller ändrat det.

Domstolen kan skjuta upp behandlingen av ett ärende som gäller påföljdsavgift, om ett annat ärende som gäller samma verksamhet och som kan påverka avgörandet i det ärende som gäller påföljdsavgift är anhängigt i en annan rättegång.

RP 199/2020 rd

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Leveransavtal som har ingåtts före ikraft-
trädandet av denna lag ska anpassas till
denna lag före den 1 maj 2022.*

2.

Lag

om ändring av 1 kap. 2 och 6 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013) 1 kap. 6 § 1 mom. 13 punkten, sådan den lyder i lag 465/2020,
ändras 1 kap. 2 § 2 mom. 5 punkten, sådan den lyder i lag 568/2020, och
fogas till 1 kap. 2 § 2 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1495/2016, 417/2019 och 568/2020, en ny 6 punkt som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 kap.

Allmänna bestämmelser

Allmänna bestämmelser

2 §

2 §

Konkurrens- och tillsynsärenden

Konkurrens- och tillsynsärenden

Marknadsdomstolen handlägger som konkurrens- och tillsynsärenden också följande ärenden som hör till dess behörighet:

Marknadsdomstolen handlägger som konkurrens- och tillsynsärenden också följande ärenden som hör till dess behörighet:

5) konsumentombudsmannens framställningar om påförande av påföljdsavgift enligt lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (566/2020).

5) konsumentombudsmannens framställningar om påförande av påföljdsavgift enligt lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (566/2020),

6) *livsmedelsmarknadsombudsmannens beslut om offentlig varning och förbud enligt 11 och 11 a § i livsmedelsmarknadslagen (1121/2018) samt ärenden som gäller påförande av påföljdsavgift enligt 12 a § i den lagen.*

RP 199/2020 rd

Gällande lydelse

6 §

Marknadsrättsliga ärenden

Marknadsdomstolen handlägger som marknadsrättsliga ärenden de ärenden som hör till dess behörighet enligt

13) livsmedelsmarknadslagen (1121/2018),

Föreslagen lydelse

6 §

Marknadsrättsliga ärenden

Marknadsdomstolen handlägger som marknadsrättsliga ärenden de ärenden som hör till dess behörighet enligt

upphävs 13) punkten

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 1 mom. 15 punkten, sådan den lyder i lag 570/2020, och
fogas till 1 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 224/2008, 462/2011, 348/2013, 257/2014, 671/2015, 451/2016, 470/2017, 1052/2018, 301/2019, 659/2019 och 570/2020, en ny 16 punkt som följer:

Gällande lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

I den ordning som föreskrivs i denna lag verkställs följande påföljder:

15) av Finansinspektionen eller domstol påförd påföljdsavgift enligt lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (566/2020).

Föreslagen lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

I den ordning som föreskrivs i denna lag verkställs följande påföljder:

15) av Finansinspektionen eller domstol påförd påföljdsavgift enligt lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (566/2020),

16) påföljdsavgift enligt 12 a § i livsmedelsmarknadslagen (1121/2018).

Denna lag träder i kraft den 20 .